

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİMDALI
TÜRKDİLİ VE EDEBİYATI BİLİMDALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ AKBAŞ'IN ŞAİRLİĞİ VE ŞİİR DÜNYASI

Hazırlayan
Şefeq ALİZADE

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman UZKUÇ

Konya-2019

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	IV
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	V
ÖN SÖZ	VI
ÖZET	IX
SUMMARY	X
KISALTMALAR	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAYATI

1.1. DOĞUMU VE ÇOCUKLUĞU	7
1.2. EĞİTİM HAYATI	8
1.3. ASKERLİĞİ	10
1.5. ÇALIŞMA HAYATI	11
1.6. FİZİKİ ÖZELLİKLERİ, KİŞİLİĞİ VE MİZACI	14
1.7 KATILDIĞI ETKİNLİKLER VE ALDIĞI ÖDÜLLER	15

İKİNCİ BÖLÜM

1. ESERLERİ

2.1. ŞİİR	17
2.1.1 Masal Çağı	17
2.1.2 Kuş Sofrası	17
2.1.3 Turna Göçü	18
2.1.4. Erenler Divânında	19
2.1.5.Eylüle Beste	19
2.1.6. Kitaplarında Yer Almayan Şiirleri	19
2.2. MASAL	26
2.3. PİYES	27
2.3.1 Kız Evi Naz Evi	27
2.3.2. Hacı Bektaş Veli	27

III. BÖLÜM.

3.ŞİİRİ

3.1 ŞİİR KAVRAMI	29
3.2. ŞİİR ANLAYIŞI VE ŞİİR SERÜVENİ	29
3.3. BESLENDİĞİ VE ETKİLENDİĞİ KAYNAKLAR	35
3.4. İŞLEDİĞİ BAŞLICA KONULAR	36
3.4.1 Aşk	36
3.4.2 Yalnızlık	40
3.4.3 Allah ve Din	42

3.4.4. Ölüm	46
3.4.5 Türküler	47
3.4.6 Türklük ve Tarih Bilinci	55
3.4.7 Sosyal ve Siyasi Konular	59
3.4.8. ÇOCUK	64
3.4.9. TABİAT	77
3.4.10. VATAN	81
3.4.11. TÜRK DÜNYASI	83
3.5. İMGE DÜNYASI	86
3.5.1. “Gece” İmgesi	86
3.5.2. “Ateş” İmgesi	87
3.5.3. Kuş İmgesi	88
3.6. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	89
3.6.1. Mısra	89
3.6.2. Nazım Biçimleri	93
3.6.2.1. Düzenli Nazım Biçimleri	94
3.6.2.2. Karışık Düzenli Biçimler	98
3.6.2.3. Serbest Nazım	101
3.6.2.4. Divan Şiirinden Geliştirilen Nazım Biçimleri	103
3.6.2.5. Beyitlerle Kurulan Biçimler	103
3.6.2.5. 1. Gazel tipi	103
3.6.2.5. 2. Mesnevi tipi	104
3.7. AHENK	104
3.7.1. Ses Tekrarları	105
3.7.1.1. Kafiye	105
3.7.1.2. Ünsüz Ahengi	106
3.7.1.3. Ünlü Ahengi	106
3.7.1.4. Kelime Tekrarları	108
3.7.1.5. Mısra İçi Kelime Tekrarları	111
3.7.1.6. Redif	115
3.7.1.7. Nakarat	118
3.7.1.8. Ses Dalgalanması	118
3.7.1.8. 1. Ünlem	118
3.8.2. Dili ve Üslubu	119
3.8.2.1. Dili	119
3.8.2.2. Üslubu	128
SONUÇ	133
KAYNAKÇA	137
DİZİN	142
ESER ADLARI DİZİNİ	143
B) ŞAHİS ADLARI DİZİNİ	150



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şefeq Alizade		
	Numarası	134201001001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/ Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
Tezin Adı		Ali Akbaş'ın Şairliği ve Şiir Dünyası		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Şefeq ALİZADE		
	Numarası	134201001001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/ Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Süleyman UZKUÇ		
Tezin Adı		Ali Akbaş'ın Şairliği ve Şiir Dünyası		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan **Ali Akbaş'ın Şairliği ve Şiir Dünyası** başlıklı bu çalışma 31/05/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Dr. Öğr. Üyesi

Süleyman UZKUÇ

Dr. Öğr. Üyesi

Erol ÇÖM

Dr. Öğr. Üyesi

Metin OKTAY

Şiir
Ali Akbaş

ÖN SÖZ

Son dönem Türk edebiyatının sanat, edebiyat, kültür ve fikir sahasının önde gelen isimlerinden biri de şüphesiz, Ali Akbaş (1942)'tır. 1960'lı yıllardan günümüze kadar elli yılı aşkın bir süredir Türk Edebiyatı'nda şiirleri ile yer alan Ali Akbaş, üzerinde yeterince durulmamış bir yazardır. İlk şiirini lise yıllarında yazan Akbaş, bu tür dışında hikâye, deneme, piyes, sohbet, makale gibi değişik türlerde sadeleştirme, uyarlama, derlemeler yapmış; millî, manevî değerlerimizin muhafazası adına fiilen ve fikren mücadele etmiş çok yönlü, önemli bir şahsiyettir.

Günümüz şairlerinden olan Ali Akbaş her güzellikten yararlanan, bütün etkilere açık bir sanatçıdır. Eski-yeni, yerli-yabancı demeden Karacaoğlan'dan Yunus Emre'ye, Fuzûlî'den Şehriyar'a, Tagor'dan Baudelair'e kadar bütün iyi şairleri dikkatle okuyan Akbaş, klasiklerle beslenmeyen yeninin kalıcı olamayacağı ve ancak geçmişten güç alarak yeninin kurulabileceğine inanır.

Gündelik hayatta devamlı büyüklerin, olgun kişilerin ve çocukların dünyasından ve edebiyatından söz ediyoruz. Aslında sınırlar koymadan büyüklerin ve çocukların dünyası iç içe girmeli, kaynaşmalı, zenginleştirilmelidir. Yeni ufuklar, keşifler, bilgiler sunup öğretilmelidir. Son dönemde bu kesin sınırları aşmak için birçok yazar emek harcamaktadır. Ali Akbaş da bu tarz şairlerden biridir. Samimiyetiyle bu sınırların ötesine geçmeyi başaran şair sadece bir kaç yazısı ile bile edebiyat tarihimizde yer almayı hak etmektedir. Basılmış altı şiir kitabı olsa da Avrasya Yazarlar Birliği'nin yayın organı *Kardeş Kalemler* dergisinde şairin büyük bir edebî mirası bulunmaktadır. Şiirden sohbet yazılarına kadar pek çok türde yazı ile iştirak ettiği bu dergi, yazarın hayatında olduğu kadar Türk dünyası edebiyat tarihinde de önemli değere sahiptir. Kendisinin dediği gibi, Balkanlardan Kafkasya'ya, Cezayir'e, Tunus'a kadar uzanan bir kültür ve gönül havzasına, Osmanlı coğrafyasına seslenen ve oralardan yankılar alan dergi, Türk dünyası arasında köprüler kurmuştur.

Günümüze kadar hakkında pek çok yazı kaleme alınmış, toplantılar düzenlenmiş, süreli yayınlarda özel sayılar hazırlanmıştır. Bunların her birinde istifade edilebilecek taraflar bulunsa da söz konusu çalışmalar, Ali Akbaş'ı bütün yönleriyle ifade etmekten uzaktır. Bundan dolayı Ali Akbaş gibi bir şahsiyet hakkında kapsamlı bir çalışmanın şimdiye kadar yapılmamış olmasını dikkate alarak, böyle bir tez hazırlamaya karar verdik. Şairin kişiliği, eserleri, şiir dünyası ile ilgili elimizden geldiği kadar hem kendi, hemde şairin dostlarının, sevenlerinin dilinden açıklamalara yer verdik.

Tezimizin daha da kapsamlı çalışmalara zemin hazırlayacağını umuyor ve bundan ruhlanıyoruz.

Çalışmamız; "Giriş", "Hayat", "Eserleri", "Şiir" bölümleri "Sonuç", "Kaynakça", "Ekler" ve "Dizin"den oluşmaktadır. Tezimizde şair ile iletişime geçerek, birinci el kaynak ve metinlerden yola çıkarak çıkarımlarda bulunduk. Şair ile kişisel iletişiminiz, telefon ve yüz yüze görüşmelerdir.

"Giriş"te Türk şiirinin Tanzimat döneminden, 1980'li yıllara kadar ki sürecini genel hatlarıyla yansıtmaya çalıştık.

İlk bölümde, kendi konuşmaları ve yazıları başta olmak üzere, eşinin, çocuklarının, yakın çevresinin ve farklı kaynakların sunduğu bilgilerden yararlanarak sanatçının; doğumu, çocukluğu, eğitim hayatı, askerliği, evliliği, ailesi, çalışma hayatı, fiziki özellikleri, kişiliği çerçevesinde hayatını ayrıntılı bir şekilde ele aldık.

İkinci bölümde ise Ali Akbaş'ın Şiir ve Masal kitapları ile birlikte iki adet Piyesini genel hatlarıyla sunmaya çalıştık.

Çalışmamızın en kapsamlı kısmı olan üçüncü bölümde ise Ali Akbaş'ın şiirlerini ayrıntılı bir şekilde incelemeye çalıştık. Bu bölüm, "Şiir Kavramı", "Şiir Anlayışı ve Şiir Serüveni", "Beslendiği ve Etkilendiği Kaynaklar", "İşlediği Başlıca Konular" ve "İmge Dünyası" gibi başlıklar altında değerlendirildi. Şairin şiirlerini, şiir anlayışını ifade ettikten sonra, "İçerik", "Şekil Özellikleri", "Ahenk" ve "Dil ve Üslup" olmak üzere beş başlık altında tahlil ettik.

"Sonuç" bölümünde Ali Akbaş'ın hayatı, sanatı ve eserlerine dair ulaştığımız yargıları düzenli bir şekilde ortaya koymaya çalıştık.

"Kaynakça"da çalışmamız süresince yararlandığımız kaynakları alfabetik olarak sıraladık. Bunların dışında kalan internet kaynakları ise kaynakçanın sonunda, erişim tarihlerine göre sıralandı.

"Ekler" kısmında Ali Akbaş'ın evine yaptığımız ziyaretlerde edindiğimiz belge ve fotoğraflar okuyuculara sunuldu. Çalışmamızın sonuna, arama ve inceleme yapılmasını kolaylaştırmak için eser ve kişi olmak üzere iki adet "Dizin" eklendi. Dizinde Ali Akbaş gibi çok sık tekrar eden isimlere yer verilmedi.

Ali Akbaş hakkında geniş bir araştırma sonucu ortaya koyduğumuz tezimizin bazı kusurları olabileceğinden, bunların hoş görülmesini arzu ediyoruz.

Çalışmamız boyunca yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Süleyman UZKUÇ Beyefendi'ye derin teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tezimin hazırlanmasında gerekli ilgiyi gösteren Arş.Gör. Yaşar KESKİN Bey'e, bugüne kadar birçok kez iletişimim ve ziyaretim sırasında bana her türlü bilgiyi aktaran ve benden hiçbir yardımı esirgemeyen Ali AKBAŞ ve eşi Ayten Hanımefendi ile eşim Nesimi ALİZADE'ye teşekkürlerimi iletiyorum.

Merhum Cumhurbaşkanımız Haydar Aliyev'in "Biz bir millet, iki devletiz" sözleri Türk-Azeri ilişkilerine egemen olmuştur. Türkiye'de olduğum süreçte hiçbir yabancılık çekmedim. Bunun için hepinize, Türk kardeşlerime, kendi kardeşleri gibi beni evinde ağırlayan Hatice Hocam'a ve Selma'ya teşekkür ediyorum.

Konya 2019,

Şafak ALİZADE



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Adı Soyadı	Şefeq ALİZADE		
Numarası	134201001001		
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/ Türk Dili ve Edebiyatı	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Süleyman UZKUÇ	
	Tezin Adı	Ali Akbaş'ın Şairliği ve Şiir Dünyası	

ÖZET

1942 yılında Kahramanmaraş'ın Elbistan kazasının Maraba (Çatova) köyünde doğan Ali Akbaş, ilk şiirini 1960 yılında yayımlayan şair daha sonralar kendisinin de yazı kurulunda bulunduğu *Divan*, *Öncüler*, *Doğuş*, *Kanat Edebiyat*, *Kardeş Edebiyatlar*, *Töre*, *Erguvan*, *Türk Edebiyatı*, *Dolunay* gibi dönemin birçok dergisinde yayımlama fırsatı bulmuştur. Şairin dört adet şiir kitabı başta olmak üzere bir adet çocuk hikâyesi kitabı yayımlanmış bulunmaktadır. Ali Akbaş derleme, araştırma gibi yazılarını Editorü olduğu *Kardeş Kalemler* dergisinde yayımlamıştır.

Şairin birçok alanda yazıları olmasına rağmen edebiyat dünyasında, Çocuk şairi olarak tanınmaktadır.

Şiirlerinde genellikle bireysel konular üzerinde duran Ali Akbaş, toplumsal konulara da zaman zaman yer vermiştir. Kadın-erkek eşitsizliği, bilinçsiz kentleşme, hayvan ve doğa katliamı, onun şiirlerinde kendine yer bulan toplumsal konulardır.

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışma ile edebiyat tarihimizde Ali Akbaş'ın yerini belirterek bu alandaki açığı kapatmayı umuyoruz.

Anahtar Kelimeler: Akbaş, Ali, Ali Akbaş



T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü



Öğrencinin	Adı Soyadı	Şefeq ALİZADE		
	Numarası	134201001001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı/ Türk Dili ve Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Süleyman UZKUÇ		
	Tezin İngilizce Adı	Ali Akbash's Poetry and the World of Poetry		

SUMMARY

Ali Akbash, who was born in village Maraba of Elbistan town of Kahramanmaraş in 1942 and was published his first poem in 1960, afterwards with his participation in the writers' assembly was lucky to become published in the period's journals such as *Divan (Collection of poems)*, *Onculer (Pioneers)*, *Doghush (Birth)*, *Kanat edebiyat*, *Kardesh Edebiyyatlar (Brother Literatures)*, *Tore (Customs)*, *Erguvan (Erguvan)*, *Türk Edebiyyati (Turkish Literature)*, *Dolunay (Full moon)*. There are Poet's four books with majority of poems and one child story book. Ali Akbash was published his research alike writings at *Kardesh Kalamler* journal where he was an editor.

Despite of the fact that the Poet has many writings in different fields in the world of literature he is known as kids' poet.

Mainly having discussions on individual issues in his poems, Ali Akbash focused on social issues time by time. Male-female discrimination, unconscious urbanization, animals and nature slaughter are social issues in his poems.

In this master thesis we tried to fill the gap by emphasizing Ali Akbash's position in our literature history.

Key words: Akbash, Ali, Ali Akbash.

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AYB	: Avrasya Yazarlar Birliği
bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
E.B.	: <i>Eylüle Beste</i> şiir kitabı
E.D.	: <i>Erenler Divanında</i> şiir kitabı
FRTEM	: Film, Radyo ve Televizyon Eğitim Merkezi
Hz.	: Hazreti
K.K.D.	: <i>Kardeş Kalemler</i> dergisi
Km	: kilometre
K.S.:	: <i>Kuş Sofrası</i> şiir kitabı
NTK	: Nesrin Türkmen Karaca
s	: sayfa sayı
S	: sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
T.G.	: <i>Turna Göçü</i> şiir kitabı
vb.	: ve başkaları
vs.	:ve saire
A.A.İ.K.İ	:Ali Akbaş ile kişisel iletişim
Dr. Öğr. Üyesi	: Dr. Öğretim Üyesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon

GİRİŞ

Ölümünü bilerek yaşayan tek varlık olan insan ister ki, ölümünden sonra da hatırlansın. Çeşitli mesleklere sahip olan insanoğlu, kendi imzasını bırakmak ister. Gelecek nesiller tarafından hatırlamanın en güzel, en önemli yöntemlerinden biride yazmaktır. Duygu, düşünce, izlenim ve çağrışımların diziler halinde dile getirildiği bir sanat ürünü olan şiirin, edebiyatımızda kendine has bir yeri vardır.

Tanzimat dönemi ile başlayıp bugüne kadar uzanan Türk şiirinin değişim hareketleri oldukça dikkat çekicidir. Bu süreç içerisinde çok sayıda şairin öncülük ettiği girişimler, değişim önerileri, tartışmalar, gruplaşmalar ve ayrışmalar yaşanmıştır. Şiirin edebiyatımızdaki serüvenini Tanzimat döneminden başlayarak, genel hatlarıyla değerlendirmek mümkündür. "Tanzimat Edebiyatı'nda nesirden sonra üzerinde en çok çalışılan yenilik yapılan nevi şiirdir. Bu dönemde şiirde yeni bir söyleyiş aranmıştır. Bu yeni söyleyişin kaynağı konuşma dili ve üslubu olmuştur" (Öztürk,1995:78).

Tanzimat Devri Edebiyatı'nda (1860-1896) şiir muhteva yönünden yeni kavramlar işler; medeniyet, hak, adalet, kanun, millet, halk, vatan, hürriyet vs. gibi. Bu yeni kavramlar, bu edebiyatla birer kıymet kazanırlar ve yeni şiirin ana temleri durumuna gelirler. Bunlar veyahut bunlara benzeyen kavramları işleyen şiir durumuna geçerler (Öztürk, 1995:78).

Tanzimat Devri Edebiyatının ilk safhasında (1860-1876) Avrupalılaşma işlemi zorunlu olarak, "Divan edebiyatına aralıksız saldırıp onu gözden düşürmeye, yani çağdaş bir Türk edebiyatına alan açma, Fransız edebiyatının başlıca türlerini getirme, bu edebiyatın klasik ve romantik okullarının başlıca yazar ve şairlerini tanıtmak, eski nazım ve nesir dillerinin dışında yeni bir edebî dil yaratma" yönlerinde gelişmiştir. İkinci safhada (1876-1896) ise, " Fransız edebiyatının daha çok estetik ve teknik esasları üzerinde durulmuş (Recaizade Ekrem: III. Zemzeme, önsöz; Takdîr-i Elhân; N. Kamal: Celâl Mukaddimesi), realist ve natüralist romanının kısmen tanıtılması (Nâbizade Nâzım: Karabibik, önsöz) ve yeni bir edebî dil oluşturulması için çalışılmıştır." (Akyüz, 2013: 38).

Şiirde önce yeni bir dil ve söyleyiş aranmakla ele alınır. Bu dil ve söyleyişin yollandığı kaynak ise nesirde olduğu gibi konuşma dili ve üslubudur. (Akyüz, 2013: 41).

Tanzimat şiiri, divan şiirine en çok teknik unsurlar yönünden bağlı kalmıştır. Tanzimat devrinde hece veznine olan ilgi biraz artmışsa da, aruz eski hâkimiyetini devam ettirdiği gibi Divân nazımının şekilleri ve sanatları da tamamıyla atılmamıştır.

Bunun içindir ki, nazım şekilleri bakımından Tanzimât şiirinde bütünlük görülmez. Yeni şekillerin yanında bazen aynen ve bazen de değişik olarak, Divân nazımının şekilleri de (daha çok gazel, terakib-i bend ve kıt'a) yer alır. (Akyüz, 2013: 42).

Tanzimat Fermanının ilanından (1839) sonra Tanzimat edebiyatı ortaya çıkmaya başlamıştır. Batılı tarzda ilk eserler bu dönemde yazılmaya başlamıştır. Kullanımı çok olmayan hak, adalet, özgürlük, vatan kelimeleri yazarlar tarafından ilk defa bu dönemde kaleme alınmıştır. Tanzimat edebiyatı kendi arasında ikiye ayrılır: Birinci ve İkinci Dönem Tanzimat Edebiyatı. Bu dönem yazarları, yazı dilini halkın anlayacağı dile yakınlaştırmaya çalışmışlardır.

Birinci Dönem Tanzimat Edebiyatı(1860-1876) yazarları Divân Edebiyatını eleştirmelerine rağmen onun etkisinden kurtulamamışlardır. Toplumu bilinçlendirmek için edebiyatı bir araç olarak görerek, dilin sadeleşmesi gerektiğini söylemişler fakat bu konuda başarılı olamamışlardır. Devlet adamı sıfatı taşıyan bu dönem sanatçıları roman, tiyatro, gazete, eleştiri, anı gibi yazıları birinci dönemde ortaya çıkarmışlar.

Tanzimat edebiyatı, nesir ve nazımda köklü bir anlayış ve bakış açısı değişikliği meydana getirmiştir. Bu edebiyat, asıl büyük yeniliği nesirde yapmıştır. Bu dönemin şiir alanında öncüler ve yönlendiricileri olarak İbrahim Şinasi (1826-1871), Ziya Paşa (1825-1880), Namık Kemal (1840-1888), Recai-zâde Mahmut Ekrem (1847-1914), Abdülhak Hâmid Tarhan (1852-1914) ve Muallim Naci(1850-1893) gösterilmektedir. “Tanzimât Devri’nin hemen her alanda görülen ‘yeninin yanında eskinin de devamı’ tutumu şiir türünde de görülür.” (Akyüz;1995: 42).

Tanzimat ile şiir alanına gelen yenilikleri en genel ifadeyle dil ve üsluptaki değişim, şiirde sosyal söylemin yaygınlaşması, Batı edebiyatını takip ve uygulama çabaları olarak sıralayabiliriz. Tüm bu gelişmeler yaşanırken diğer yandan da divan şiiri geleneğinin önemli ölçüde korunduğunu ifade etmeliyiz: ¹

Tanzimat ile başlayan yenileşme adımları Servet-i Fünûn (1896-1901) şiiri ile devam etmiştir. 1896 yılında Recaizade Mahmut Ekrem’in teşviki ve Tevfik Fikret’in o döneme kadar bilim ve teknik alanlarında yayınlarıyla tanınmış Servet-i Fünun dergisinin başına geçerek bu dergiyi bir edebiyat dergisi haline getirmesiyle bu edebî dönem başlamıştır. Servet-i Fünûncular ilk şiirlerinde Divan nazımının şekillerini kullansalar dakısa zamanda gelenekten koparak Fransız şiirinin yoğun tesirinde kalmışlardır. Tanzimat şiiri ile başlayan şiirdeki konu değişimi ve genişlemesi Servet-i

¹Tanzimat Edebiyatı hakkında detaylı bilgi için bk. İsmail Parlatır ve diğerleri, *Tanzimat Edebiyatı*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2006.

Fünûn'da da devam etmiştir. Servet-i Fünûn şiirinde, “şairin ilgisini çeken herşeyin şiire konu olabileceği kabul edilmiş, şairlerin günlük hayatlarına ait basit olayların da şiire bol bol girdiği görülmüştür. Tüm söylediklerimizin yanısıra, gerek mizaçları gerekse yaşadıkları devrin ağır siyasi ve sosyal şartları yüzünden, çoğunlukla ferdi duygulara ve hayallere yer veren Servet-i Fünûn şairlerinde, ‘aşk’, ‘tabiat’ ve ‘aile hayatı’ başlıca temaları teşkil eder.” Tanzimat şiirinde rağbet görmüş olan metafizik ve sosyal temalar, Servet-i Fünûn şiirinde mühim bir yer tutmaz.

Servet-i Fünûn hareketinin şiirdeki ilk hedefi, Tanzimat devrinde yapılamayan modernleştirme hareketini gerçekleştirmek olmuştur. Servet-i Fünûn şiirinde kullanılan nazım şekillerini üç guruba ayırmak mümkündür:

1. Fransız şiirinden aynen alınanlar (sone),
2. Divan nazmından alınıp değiştirilenler (Serbest müstezad),
3. Ne Divan şiirinde ve ne de Fransız şiirinde bulunmayıp kendi kendilerine icad ettikleri ve nazımda geniş bir kafiye kolaylığı sağlayanlar. (Akyüz, 2013: 93).

Recaizade Mahmut Ekrem'in önderliğinde Servet-i Fünûn dergisi etrafında toplanan bazı gençler Tevfik Fikret'in derginin başına getirilmesiyle edebî bir topluluk özelliği kazanırlar. Sonraları Cenâb Şehabeddin, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit Yalçın, Celal Sahir Erozan, Ali Ekrem Bolayır, Halit Ziya Uşaklıgil'in katılımıyla bu topluluk genişler. Bu dönemin yazarları Fransız edebiyatından etkilenmiştir. Aruz ölçüsü başarıyla kullanılmıştır. (Sadece Tevfik Fikret "Şermin" adlı eserini hece ölçüsüyle yazmıştır.) ‘Sanat sanat içindir’ ilkesine bağlı kalmışlardır. Nazım (şiir) nesre (düz yazı) yaklaştırılmıştır. Konu bütünlüğüne önem veren bu hareketin şiirde en önemli isimleri Tevfik Fikret ve Cenâb Şehabeddin'dir.

Batıcılık hareketi edebiyata ilk olarak Fecr-i Âtî'yle girmiştir. Servet-i Fünûn şiiri ile Fecr-i Âtî şiirini birleştiren başlıca özellikler arasında ilk olarak kullanılan malzemedeki birlik dikkati çeker (Akyüz, 2013:156). Servet-i Fünûn şiirinden sonra Batıcılık tesiriyle şekillenen Fecr-i Âtî tema, marazilik gibi konularda Servet-i Fünûn'un şiiriyle ortak noktada birleşir. Fecr-i Âtî'yi Servet-i Fünûn'dan ayıran en büyük fark: “Servet-i Fünûn şairlerin inanlamaya çalışmadıkları ve belki de anlayamadıkları Fransız sembolistlerini Fecr-i Âtî'nin daha yakından tanımaya çalışması ve bunu kısmen gerçekleştirmesidir.”(Akyüz, 2013: 148). Fecr-i Âtî şiirinin başlıca konusu aşk ve tabiatır. Bu dönem şairleri Servet-i Fünûncuların metotlarını takip ederek şiir diline Arapça ve Farsça kelimeler getirip konuşma dilinden uzaklaşmıştır. Kullandıkları vezin aruz vezni olmuştur. Bu topluluğun bazı şairlerinde

sembolist şiirin özelliklerine rastlamak mümkündür. Fecr-i Âtî'nin önde gelen şairi Ahmet Hâşim'dir. Hâşim'den sonra, Fecr-i Âtî'den başka hiçbir topluluğa girmeyen Emin Bülend Serdaroğlu, Tahsin Nâhit, Mehmed Behçet Yazar gelir. Bu dönem şiiri Ahmet Hâşim ve Emin Bülent Serdaroğlu gibi kuvvetli şairlerle ilgi görmüş ve değer kazanmıştır.

Tanzimat'ın siyasi ve sosyal yansımaları İkinci Meşrutiyet'in ilânı ile görülmeye başlanmıştır. "İkinci Meşrutiyet döneminde Osmanlı toplumunda dört ana siyasal akımın varlığını görmekteyiz: Batıcılık, Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük." (Özdemir, 1999: 166). Bu akımların edebiyata yansısı kaçınılmaz olmuş, bilhassa şiirde kendini göstermiştir.

İkinci Meşrutiyet döneminde ortaya çıkan ve Türkçülük hareketleri çerçevesinde değerlendireceğimiz dönem Millî Edebiyat olarak adlandırılır. 1911 yılında Selanik'te çıkan *Genç Kalemler* dergisi ile edebiyat dünyasına giren bu anlayışın temelinde en kaba hatlarıyla halk kaynaklarına ve ulusal değerlere dönme çabası yatar. "Halk kaynağına ve ulusal değerlere dönme" düşüncesi, şunları içeriyordu: Halkın anlaya bileceği sade bir dile gidilecek. (...) Şiirde aruz ölçüsü bırakılıp hece ölçüsü benimsenecek, ayrıca halk edebiyatı şiir biçimlerinden ve türlerinden yararlanma yolu seçilecek. Bu doğrultularda oluşan edebiyata 'Ulusal Edebiyat' (Millî Edebiyat) adı verilmiştir." (Özdemir, 1999: 169). Enis Behiç, Ali Canip, Mehmet Emin, Faruk Nafiz, Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Millî Edebiyat hareketinin önemli isimlerindendir.

İkinci Meşrutiyet sonrası şiir sahasında yer bulan anlayış ise İslamcılıktır. İslamcılık hareketinin şiire yansıyan en önemli yüzü şüphesiz Mehmet Âkif Ersoy'dur. Cumhuriyet sonrası Türk şiiri Tanzimat ile başlayan değişim hareketlerine farklı boyutlar katarak ilerler. İnci Enginün, 1923'ten sonraki Türk şiirini farklı dönemlere ayırarak değerlendirir. "1923'ten sonra kronolojik olarak 1923-1940, 1940-1960; 1960 ve sonrası kendi içlerinde de farklılık gösterir" der. (Enginün; 2004: 25).

Cumhuriyet Dönemi'nde, Türkçülük anlayışıyla şiirlerini oluşturan bir topluluk olan Beş Hececiler; Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973), Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967), Halit Fahri Ozansoy (1891-1971), Enis Behiç Koryürek (1891-1949) ve Orhan Seyfi Orhon (1890-1972) gibi sanatçılardan oluşmaktadır. Bu yazarlar, şiirlerinde hece ölçüsünü kullanarak sade bir dille yazma gayreti içerisinde olmuşlardır.

İkinci Meşrutiyet ile ortaya çıkan Türkçülük hareketinin Cumhuriyet sonrası şiire yansıyan yüzleri arasında anılması gereken bir diğer topluluk Yedi Meşaleciler'dir. Muammer Lütfi, Sabri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Vasfi Mahir Kocatürk,

Cevdet Kudret Solok, ve Ziya Osman Saba'dan oluşan bu grup artık Ayşe Fatma edebiyatından bıktıklarını ilan ediyor ve ne olduğu pek de açıkseçik belirtilemeyen, ancak Servet-i Fünûn ve Fecr-i Âtî anlayışının devamı olduklarını gösteren şiirler yazıyorlardı (Enginün, 2004: 63).

“Canlılık, samimiyet ve daima yenilik” sloganıyla edebiyat dünyasına atılan Yedi Meşaleciler, “Kendilerinden önceki edebî hareketleri soluk ve renksiz olarak nitelendirmelerine rağmen bir önceki nesli aşma becerisi gösterememişlerdir.” (Korkmaz ve Özcan, 2011: 260). Yedi Meşale topluluğu, Türk edebiyatında uzun soluklu bir akım olamayıp kısa sürede dağılmıştır.

1940-1960 döneminde Türk şiirinde önemli bir geçit olan grup ise Garip Hareketi'dir. Şiir söylemini, dilini, konusunu, ciddiyetini vb. birçok unsuru farklı açılardan yorumlayan Garipçiler, Orhan Veli Kanık (1914-1950), Melih Cevdet Anday (1915-2002) ve Oktay Rıfat Horozcu'dan (1914-1988) oluşmaktaydı.²

1950'lerin ortaları ve 1960 sonrası Türk şiirinde İkinci Yeni hareketi önemli bir yer kaplar. Şiirin içeriğini, sözcüklerini, imge dünyasını, söylemini önemli ölçüde değiştiren bu hareket kendine çok sayıda taraftarda bulmuştur. İlhan Berk, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Sezai Karakoç, Edip Cansever harekete öncülük etmiş önemli şairlerdir³. Şiiri farklı bir anlayışta yorumlayan bu şairler, şairaneliğe karşı bir duruş sergilemişlerdir.

Garip Hareketi'nden sonra dönemin diğer bir önemli grubu Hisar'dır. Garip Hareketi'nin şiir geleneğimizde büyük bir tahribata neden olduğu görüşünde olan topluluk şairleri, “şiirin biçimde ve özde yerli ve millî bir kimliğe kavuşmasını” (Sazyek, 1996: 333) savunmak üzere Halkevlerinde şiir toplantıları düzenlemeye başlarlar. Bu toplantılarda, ortak bir sanat anlayışı etrafında birleşerek bir dergi çıkarmak suretiyle, sanat görüşlerini hayata geçirmeyi kararlaştırırlar (Aytaş, 2008:126).

“Batının taklidiyle yetinilmesine karşı çıkan; sanatın zarurî şartı olan değişmeyi reddetmekle birlikte bu değişimin geleneklerin reddi anlamında olmasını istemeyen, belirli bir siyasî görüş veya ideolojinin aracı, propagandası olan sanatı redd eden, dil konusundaki aşırılıklara karşı, günlük dilin kullanılmasını savunan bu yazarlar, ortak bir görüş etrafında birleşmişler ve ‘öztürkçe’ akımına karşı çıkmışlardır.”

²Garip Hareketi hakkında detaylı bilgi için bk. Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2006.

³ İkinciYeni hakkında detaylı bilgi için bk. Alâattin Karaca, *İkinci Yeni Poetikası*, Ankara, Hece Yayınları, 2005.

(Enginün,2004:100). Hisar grubunun en önde gelen isimleri şunlardır: Mustafa Necati Karaer, Mehmet Çınarlı, Munis Faik Ozansoy, Yavuz Bülent Bakiler, İlhan Geçer, Feyzi Halıcı, Bekir Sıtkı Erdoğan, Salâhattin Batu.

Bir diğer edebî hareket de Ahmet Oktay (1933-2016), Ferit Edgü (1936-) gibi sanatçıların "*Mavi*" dergisi etrafında toplanarak oluşturduğu "*Maviciler*" olarak anılan gruptur. Attıla İlhan bu yıllarda her ne kadar bir topluluğun içinde yer almamış gözükse de "Türk edebiyatında, fikir ve sanatın, sosyal bir sınıf veya grubun bayrağı yapılmayacağı görüşüyle" ortaya çıkan Maviciler'e yoğun destek vermiştir. (Emiroğlu: 2008: 180).

Türk şiir dünyasında kendisini gösteren ve şiir adına değerli eserlere imza atan isimleri herhangi bir ayrıma gitmeden şöyle sıralayabiliriz: Can Yücel, İsmet Özel, Özdemir İnce, Hilmi Yavuz, Hüsrev Hatemi, Ataoğl Behramoğlu, Erdem Bayazıt, Enis Batur, Beşir Ayvazoğlu.⁴ İsmi zikredilen şahısların çoğu bildikleri yabancı edebiyatları yakından takip ederek Türkçe şiir kaynaklarıyla bağlantı kurmaya çalışanlardır.

Söz konusu edebî hareketlerden farklı olarak eser veren birçok önemli şair de bulunmaktadır. Bu şairlerin şu şekilde sıralayabiliriz:

Ahmet Arif (1927-1991), Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962), Ahmet Muhip Dıranas (1909-1980), **Ali Akbaş (1942-)**, Arif Ay (1953), Arif Damar (1925-2010), Asaf Halet Çelebi (1907-1958), Ataoğl Behramoğlu (1942-), Behçet Necatigil (1916-1979), Cahit Külebi (1917-1997), Cahit Sıtkı Tarancı (1910-1956), Cahit Zarifoğlu (1940-1987), Can Yücel (1926-1999), Dilaver Cebeci (1943-2008), Ebubekir Eroğlu (1950-), Enis Batur (1952-), Erdem Beyazıt (1939-2008), Fazıl Hüsni Dağlarca (1914-2008), Güven Turan (1944-), Hilmi Yavuz (1936-), İlhan Geçer (1917-2004), İsmet Özel (1944-), Küçük İskender (1964-), Mehmet Akif Ersoy (1873-1936), Murathan Mungan (1955-), Nazım Hikmet Ran (1902-1963), Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu (1929-1992), Nursen Karas (1938-), Nurullah Genç (1960-), Özdemir Asaf (1923-1981), Sabahattin Kudret Aksal (1920-1993), Sefa Kaplan (1956-), Turgay Fişekçi (1956-), Yavuz Bülent Bakiler (1936-), Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958)...

Şüphesiz bu şairlerden başka saymakla bitiremeyeceğimiz onlarca şair, Türk şiirine katkı yapmış ve Türk şiirinin gelişimini sağlamıştır.

⁴Tanzimat yıllarından 1980 dönemine kadar Türk şiirinin genel hatlarından bahsetmeye çalıştık. Burada Türk şiirine ciddi katkılarda bulunmuş ancak ismini anamadığımız çok değerli isimler vardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAYATI

Edebiyat dünyasına küçük yaşlarda katılan Ali Akbaş, genelde şair kimliği ile tanınmaktadır. Şiirlerinden başka, çocuklara yönelik bir masal, iki senaryo, deneme ve Altay grubu Türk dillerinden şiir çevirileri gibi farklı türlerde eserler ortaya koyan yazarın maceralı, zorluklar ve güzelliklerle dolu hayatını; birinci el kaynaklardan ve hakkında yazılmış yazılardan hareketle aşağıdaki başlıklar altında inceleyeceğiz.

1.1. Doğumu ve Çocukluğu

Ali Akbaş, 1942 yılının bahar mevsiminde Kahramanmaraş'ın Elbistan kazasının Maraba (Çatova) köyünde çiftçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir⁵. Doğduğu yeri şair şöyle anlatıyor:

"Ben etrafı sini içi gibi mor dağlarla çevrili Elbistan ovasında doğdum. Bu coğrafya insanda hep bir daüssıla duygusu uyandırır."

Çocukluğunu, Çatova köyünde çiftçi bir ailenin küçük evinde geçirir. Şair çocukluğunu şöyle hatırlar:

"Çocukluğumda uzun kış gecelerinde, tandır başlarında tatlı dilli ninelere mâniler, ninniler, masallar dinledim. Köy odalarında Ahmediye, Muhammediye ve Hazreti Ali cenkleri dinleyerek büyüdüm. Temmuz sıcağı altında döven sürürken Karacaoğlan, Âşık Garip, Sürmeli Bey, Kerem ile Aslı okudum. Sanırım şuurlatımı dolduran bu folklorik malzeme yazmamda da etkili olmuştur" (Tatcı, 2008).

Fakat bir zaman sonra işler iyi gitmemiş, köylü perişan bir hale gelmiştir. Annesinin çırpınılarıyla birlikte kendisi de tarla işlerinde annesine yardımcı olmuştur. Dört yaşında kaybettiği babası Hamza Bey'i rüya gibi hatırladığını söyleyen Ali Akbaş, bu konuda şunları söyler:

"Babamı rüya gibi hatırlıyorum. Babam hep çiftçi hâliyle hayellerimde" (Ali Akbaş ile kişisel iletişim, 17 Aralık 2017).⁶

Ali Akbaş'ın, aile büyüklerine duyduğu sevgiyi, babasına olan özlemi, daha çocukken kaybettiği babasını, *Babam* şiirinde dile getirir. İnancın verdiği sabır ve

⁵Bazı kaynaklarda şairin doğum tarihi 1941 olarak geçmektedir. Yazara bu durumu sordüğümüzda 2. Cihan Savaşı dönemi olduğundan ve doğan çocukların kaydının yapılmamasıyla ilgili bir yanlışlık olduğunu söyledi. (15 Ağustos 2017 tarihinde AKB'ye gerçekleştirdiğimiz görüşmede bu bilgiyi şairin kendisinden edindik.

⁶Ali Akbaş ile kişisel iletişim bilgisini (A.A.İ.K.İ) olarak vereceğiz.

imânla kaderine katlanan şair, babasını alınterli, ekmekli; evin direği gibi görür. Çocuk onu bir şair duyarlılığıyla ellerinden tanır. Babası dağlara benzeyen, toprağıyla güreşen, öküzüyle dilleşen bir çiftçidir onun hayallerinde. Böyle bir babayla güzeldir dünyası.

Bazı an öyle yaman,
Dünya korkar sanırım,
Biraz sabır ve iman,
Ben babamı tanırım.

Harman yanarken gördüm,
Yağmur yağarken gördüm,
Güler, ağlarken gördüm,
Ben babamı tanırım.

Babam en büyük çeri,
Ekmektir alın teri,
Uy babamın elleri,
Ben babamı tanırım... (KS, s. 34-35)

Amcasının himayesinde büyüyen Akbaş, çocukken içe kapanık bir yapıya sahiptir. Çocukluğuyla ilgili pek konuşmak istemeyen şair, sanki o dönemi hatırlamak istemiyordu. Şairin annesi Emine Hanım'ın ikinci evliliğinden, on iki kardeşi var.

1.2. Eğitim Hayatı

Ali Akbaş'ın çocukluğu yoksulluğun hüküm sürdüğü savaş yıllarına denk gelir. Bu dönemde sıkıntı ve kıtlık insanları yıpratmış, analar evin terzisi, babalar marangozu olmuştur. O dönemde çocukların tahsil alması kolay değildir. Ali Akbaş, köyünde ilk tahsil alan çocuklardan biridir. Şair okula başladığını şu cümlelerle anlatmaktadır:

"... o zaman köyde işler iyi olsaydı her halde bizi okumaya göndermezlerdi. İşler çıkmaza girdiğinden, iş kalmadığından "hadi bunu da okumaya gönderelim" demişler."(A.A.İ.K.İ, 17 Aralık 2017)

İlk okulunu yolu olmayan bir köyde çamurun içinde, kar, yağmur demeden ayazda 7-8 km uzaklıktaki Çatova köyünde bitirmiştir. Beş sınıfı birden okutan bir öğretmenden ders gören şair o yılları şöyle anlatıyor:

"...köyde dersi verecek hocalar yoktu. Beş sınıfın bir öğretmeni vardı. Belki de bu yüzden matematiğim iyi değildi. Bilemiyorum. Ama edebiyatı çok seviyordum. Edebiyat derslerini çok iyi dinlerdim. Resmi de seviyordum. Kendimce birşeyler çiziyordum. Kötü değildi, beğeniliyordu. Güzel sanatlar bölümünü de kazanabilirdim. Ama edebiyata olan ilğim beni İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne götürdü." (A.A.İ.K.İ, 15 Ağustos 2017).

Orta hâllî bir aileye mensup olan Ali Akbaş'ın, ilkokulu bitirdiğinde eğitimine nasıl devam edeceği hususu ailesini düşündürür. Tahsilini devam ettirmek için köyden şehre gelen Ali Akbaş, daha çocukken ailesinden uzak kalır. Şair daha çocukken hayatın tüm zorluklarına alışmak mecburiyetindedir. Kahramanmaraş etrafındaki kırsal kesimlerden eğitim almak için şehir merkezine gelen kendi yaşlarındaki çocuklarla beraber ev tutarlar. Köylerine ancak hafta sonları gidebilirler. Ali Akbaş karanlık, soğuk, küçük bir odada çileli Elbistan orta okul hayatını şöyle anlatır:

"... bize izbe karanlık odalar, ucuz evler tutmuşlar. Bir çocuğun yapabileceyi kadar çorbalar yapıyor, yaptığımız zaman ayağımıza döküp hastanelik olduğumuz günler oluyordu. Akıl işi değildi böyle zorluk içinde bir çocuğun okuması. Şimdi ben torunlarıma bakıyorum onların yaşında ben bunları yapıyormuşum. Bazen çok şaşırıyorum..." (AYB'de gerçekleştirdiğimiz A.A.İ.K.İ, 15 Ağustos 2017).

Yoksulluğun, açlığın hüküm sürdüğü Anadolu'dan gelen Akbaş, yoğurdu, mayayı bilen, eti görmediği halde buğdaydan çeşit çeşit yemek yapıp açlığa direnmeyi başaran bilge bir halkın içinde yetişmiştir. Elbistan'da lise olmadığından eğitim hayatına Kahramanmaraş Lisesi'nde devam eder.

"O zamanlar Kahramanmaraş Dulkadiroğulları'nın başkentiydi. Erzurum, Sivas ve diğer beylik merkezleri gibi zengin bir kültür mirasına sahiptir. Çevrenin okuma merkezi sayılan Kahramanmaraş'a Kadirli'den, Osmaniye'den, Pazarcık'dan okumak için çocuklar gelirdi. Her bey kendisini sultan sayıyor ve çevresine en iyi saz çalan, en iyi türkü söyleyen, şair, bestekâr, mimar gibi meslek sahiblerinin en iyisini toplarlardı. Yedi gün yedi gece süren düşünler olurdu. Maniler söylenir, masallar anlatılırdı. Elbistan yöresinde şiir, edebiyat çok gelişmişti. İşte bugünkü zenginlikte dükkân mirasın etkisi olsa gerek." (A.A.İ.K.İ, 15 Ağustos 2017).

Köyün ilk yüksek tahsil alanlarından biri olan Ali Akbaş edebiyata yönelmesine şiire duyduğu sevginin sebep olduğunu söyler.

Ali Akbaş İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirir. 1970'de Üniversiteyi bitirdikten sonra çalışma hayatına atılan şair,

Hacettepe Üniversitesinde yüksek lisansını Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Türk Dili üzerinde “*Yapalak ve Ekinözü Ağızları*” konulu çalışmasıyla tamamlamıştır. (Şahin, 2010: Haziran). 1983 yılında araştırma görevlisi olarak Hacettepe Üniversitede çalışmaya başlayan Ali Akbaş aynı zamanda şiir ve çocuk edebiyatıyla da uğraşır.

1.3. Askerliği

1975 senesinde askerliğini yapan Ali Akbaş, askerliği ile ilgili sorumuza cevazı göstererek şöyle cevap verdi:

"Dedelerimizin askerliği yanında bizim askerliğimiz şaka gibiydi. Dedelerimizin askerliği nerdeyse yedi yıl sürerdi. Çatışmalarda kahramanlık gösteren, yiğitlik sergileyen babalarımız vatan karşısında görevlerini hakkıyla yapıyorlardı. Çanakkale savaşındaki şehitlerimiz kanlarıyla tarihe isimlerini kııl harflerle yazmışlardır. Bize de övünecek miras bırakmışlar. Bendenizin askerliği ise bunların yanında şaka addedilmeli. Askerliğimi İzmir, Bornovoda üç buçuk ay sürede yaptım" (A.A.İ.K.İ,15 Ağustos 2017).

1.4. Evliliği ve Ailesi

Üniversiteyi bitirdikten sonra 1971 yılında Elbistanlı bir esnafın kızı Ayten Hanımla evlenir. Belki de çok anlayışlı bir hanımla evlenmesi Ali Akbaş'ı edebiyat dünyasına kazandırmıştır. Ayten Hanım, onun “kendisi” olmasına, kendisi kalmasına izin vermeseydi belki de bugün şair Ali Akbaş'tan söz etmemiz mümkün olmazdı. Ayten Hanım onu olduğu gibi kabul eder. Sabırla, anlayışla devam eden çok mutlu ve huzurlu bir evlilikleri olur. Ayten hanım Ali Akbaş'la tanışmalarını şu cümlelerle anlatır:

" Eskiden öyle tanışma, görüşme yoktu. Ali Bey'le görücü üsultüyle tanıştık. Ali Bey bir az dalgın, bir az unutkan ama çok fedakar, çok sevecendir. Öyle hâliyle seviyorum. Türk halkı olarak hep eşlere yardımcı oluyoruz. Türk hanımları çok fedekar oluyorlar."(Ayten Akbaş ile kişisel iletişim, 17 Aralık 2017).

Beş çocuğu olan Ali Akbaş'ın ilk evladı Dr. Öğr. Üyesi Türkmen Taşer Pamukkale Üniversitesi'nde çalışmaktadır. İkinci oğlu Emre Ankara'da bilgisayar mühendisliği yapmaktadır, kızı Selcen ise Ağabeyi gibi akademisyenlik yapmaktadır. Ailenin son üyeleri Elif ve Selçuk babasının takipçileri olarak Türkçe öğretmenliği yapmaktadırlar.

1.5. Çalışma Hayatı

1970'de Üniversiteden mezun olduktan sonra, Anadolu'nun çeşitli lise ve yüksek okullarında edebiyat öğretmenliği ve idarecilik gibi görevlerde bulunmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde⁷ 1973 -1979 yılları arasında müdür yardımcısı olarak çalıştıktan sonra 1979 Filim, Radyo ve Televizyon Eğitim Merkezi'nde program yazarlığı görevinde bulundu. 1982 yılında (FRTEM)'deki görevinden ayrılıp araştırma görevlisi olarak yüksek lisansını yaptığı Hacettepe Üniversitesine geri dönerek Türk dili okutmanlığı görevini yapmaya devam etmiştir. Bu görevi 1996 yılına kadar sürdüren Akbaş, 1999-2000 yılında Kazakistan'daki Ahmet Yesevî Üniversitesi'nde Öğretim Görevlisi olarak tayin edilmiştir (Şahin, 2010: Haziran).

1996 yılında meslek hayatında 25 yılını doldurarak daha hür çalışmak için emekliye ayrılan şair ayrılma nedenini şöyle açıklar:

"...çok yorulmuştum. Çalışma hayatının 25 yılını doldurur doldurmaz memuriyetten emekliye ayrıldım. Çok sevdiğim işle; şiirlerimle baş başa kalmak istedim. Avrasya Yazarlar Birliğini kurduk."(A.A.İ.K.İ, 15 Ağustos 2017).

Ayten Hanım, Ali Akbaş'ın çalışma hayatını şöyle özetler:

"Çocuklarla düşe kalka, o günün şartlarıyla otobüslerde o yıllarda, yorgun argın Elbistan'dan Rize'ye 19-20 saat yolculuk yaparak, çok şükür bu günlere geldik."(Ayten Akbaş ile kişisel iletişim, 17 Aralık 2017).

Kendisi hakkında konuşmayı pek sevmeyen şair 2016 yılında geçirdiği hastalık yüzünden geçmiş çok hatırlamadığını söyler. Doktorlar Ali Akbaş'a beyni besleyen kan damarlarındaki akışın durmasıyla meydana gelen beyin hasarıyla ortaya çıkan bir sağlık sorunu olduğunu söylerler. Şairin yüzünün sağ tarafında, kolunda ve bacağındaniden gelişen uyuşukluk ve hareket problemleri yüzünden uzun süre tedavi görür. Tedavi sürecinde bir daha şiir yazamayacağını korkusunu yaşar.(A.A.İ.K.İ,17 Aralık 2017).

Ali Akbaş'ın çalışma hayatının en güzel özetini arkadaşı Cemal Kurnaz'ın makalesinde görmekteyiz:

"Ankara Yüksek Öğretmen Okulunda kalıyorduk. Arkadaşlarla Ülkü Pınarı adında bir dergi çıkardık (Nisan 1976-Eylül 1977). Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Dairesinde Cemal Kamil Elbeg'le tanıştık. Dergiden söz açıldı. Gazi Eğitim

⁷Gazi Eğitim Enstitüsü'nde (ozamanlar enstitü idi, sonradan Üniversite oldu) Ayvaz Gökdemir, (eğitimci, genel müdür, edebiyat hoca) eşi Sevgi Gökdemir'le yönetici olunca sanatta, edebiyatta söz sahibi olan hocaları Gazi Eğitim Enstitüsü'ne topladılar. Göreve böyle başladım.(17 Aralık 2017 tarihindegerçekleştirdiğimiz görüşmede bu bilgileri şairin kendisinden edindik.)

Enstitüsü Türkçe Bölümü'nde öğretmen olan Ali Akbaş'ın şiir yazdığını söyledi. İlk olarak onunla birlikte ziyaretine gittik. Dergiden bahsettik. Bazı şiirlerini verdi.⁸

Tanıştığımız günden itibaren Yüksek Öğretmen'e gidip gelmeye, dergi toplantılarına katılmaya başladı. Kısa sürede derginin "Ali Hoca"sı oldu. Gelen yazıları, şiirleri okuyor, üzerinde uzun uzun konuşup tartışıyorduk. Güncel siyasetin iliklerimize işlediği bir ortamda, derginin sanat ve edebiyat duyarlılığını korumasında önemli rol oynadı.

Ülkü Pınarı, ülkücü camiadaki ilk kültür sanat dergisiydi. Bir ihtiyacı karşıladı, büyük ilgi gördü. Onun yerine Türkiye'nin tamamına hitap edecek bir dergi çıkarmaya karar verildi. Divan adında bir dergi çıkardık. Kapak kompozisyonunu rahmetli Coşkun Karakaya'nın çizdiği ve 11 Temmuz 1978'de yayınlanan bu sayı bir deneme olarak kaldı. Bu sayıda Ali Akbaş'ın "Kuşlar ve Çiçekler" isimli şiiri vardır. Asıl Divan dergisi 1978 Kasımında çıkmaya başladı. 13 sayı çıktıktan sonra 6 sayı kadar da Yeni Divan adıyla yayımlandı. Ali Akbaş Divan'da sürekli olarak yazdı. Sonra şiir ve yazılarını Doğuş (1982), Kanat (1992), Kardeş Edebiyatlar dergilerinde yayımlamayı sürdürdü.

Divan dergisine gelen yazıları değerlendirmek için Demirtepe'deki Ülkü Ocakları genel merkezinde toplanırdık. Bazı toplantılarda sohbet sabaha kadar sürerdi. Oradan çıkar Nokta durağındaki Rumeli İşkembecisi'nde birer çorba içer, sonra Beşevler'deki Yüksek Öğretmen Okulu'na kadar yürürdük. Sohbetimiz burada kesintisiz devam ederdi. Ali Akbaş oradan ayrılıp evine gider miydi hatırlamıyorum. Onun sanki bir evi, eşi, çocukları, sorumlulukları yoktu. Bir yatılı okul öğrencisi gibi bizimle gece gündüz sohbet eder, şiirlerin dünyasına dalar giderdi. Çantasından, cebinden yeni aldığı bir tükenmez kalem çıkarır, çocuklar gibi sevinirdi. Sonra o kalemle kâğıtlara inci gibi bir yazıyla yazdığı, bitmemiş şiirlerini okurdu. Onların aşama aşama nasıl tamamlandığına hep birlikte tanık olurduk.

Yine bir akşam saat 24'ü geçmişti. Yüksek Öğretmen'deki odamızda sohbe dalmıştık. Ali Akbaş'ın hiç acelesi yoktu. Onun gıdası, bütün dünyası şiirdi. Ayağa kalktı, arkadaşlar vakit geç oldu ben gideyim; yengeniz doğum yapacaktı, belki de yapmıştır dedi. Biz şaşkınlıkla birbirimize baka kaldık. O akşam erken (!) kalkmıştı.

⁸1977 Haziran'ında yayımlandığı (Korkut Akbaş imzasıyla, "Elif", Ülkü Pınarı, Sayı 15, Haziran 1977, s.

13) Nisan veya Mayıs. Ardından iki şiiri daha yayımlandı: Korkut Akbaş, "Zafer Güvercinleri", Ülkü Pınarı, Sayı 17, Ağustos 1977, s. 14; Ali Akbaş, "Sularda Akşam", Ülkü Pınarı, Sayı 18, Eylül 1977, s. 4.

Sonraki gün öğrendik, gerçekten eşini hastaneye kaldırmışlar, Elif adında dünyalar güzeli bir kız çocuğu dünyaya getirmiş. Tarih 5 Nisan 1979."(Kurnaz, 2013: 75).

Bugüne kadar arkadaşlarıyla birlikte *Divan*, *Doğuş Edebiyat* ve *Kanat* dergilerini çıkaran Akbaş, hâlen Genel Başkan Yardımcısı olarak çalıştığı Avrasya Yazarlar Birliği'nin yayın organı olan *Kardeş Kalemler* dergisinin editörü olarak çalışma hayatına devam etmektedir.

AYB, *Kardeş Kalemler* dergisiyle Türkiye'de, tüm Türk dünyasında bir ilke imza atmışlardır. *Kardeş Kalemler* dergisi yalnızca Türkiye'ye değil tüm Türk dünyasına seslenen bir görevde bulunmaktadır. Her dergi yeni bir misyon üstlenmek ve mevcut yayım yelpazesi içinde kendisine bir yer aramak için çıkar. *Kardeş Kalemler* dergisi de böyle bir ihtiyaçtan yola çıkarak Ocak 2007 senesinde ayda bir kere yayımlanmak üzere okuyucusuyla buluşur. Dergi her ay düzenli olarak yayımlanmakla beraber, internet ortamında da bulunmaktadır. Türkiye'deki diğer dergiler genel olarak yurtiçine hitap ederken *Kardeş Kalemler* bütün Türk dünyasına, yeryüzünde Türkçe'nin konuşulduğu çok geniş bir coğrafyaya seslenmeye öncelik vermiştir. Avrasya Yazarlar Birliği'ne bağlı olarak faaliyet gösteren *Kardeş Kalemler*, daha çok bir edebiyat dergisi olmanın yanı sıra Türk dünyası yazarlarını da bir araya toplama görevini üstlenir. Aynı zamanda kardeşliğin, insanlığın, barışın, kültürel değerlerin, bir araya gelmenin, sinerji yaymanın, yarınlara umutla bakmanın gereğini fazlasıyla yapmıştır. Uzun yıllardan beri Türk dilli devletler tarafından ortak dil konusunda çeşitli etkinlikler ve planlamalar gerçekleştirilse de bu fikir henüz realiteye dönüşmemiştir. Belki de yürütülen çalışmaların yönünün değiştirilmesi gerekmektedir. Şöyle ki:

"Azerbaycan yazarı Anar'ın söylediği gibi, yeni bir dil icadına gerek yoktur. Bu görevi zaten Türkiye Türkçesi üstlenmiştir. Türk dilli ülkeler arasında edebî ilişkilerin gelişmesi ve güçlenmesi için ortak dergilere ciddi ihtiyaç vardır. Kardeş Kalemler dergisi bu görevi yürüterek Türkiye Türkçesinin ortak edebî dilimiz olduğunu ispatlamıştır."(Anar, 2007: 56).

Söz konusu işlevi üstlenen derginin çıkış gayesini Ali Akbaş şöyle özetler:

"Türkiye'de çıkan diğer dergiler, genel olarak yurt içine hitap ederken Kardeş Kalemler bütün Türk Dünyası'na, yeryüzünde Türkçe'nin konuşulduğu çok geniş bir coğrafyaya seslenecek. Ayrıca asırlardır kader birliği ve tatlı bir ünsiyet peydettiğimiz Balkanlardan Kafkasya'ya, Cezayir'e, Tunus'a kadar uzanan bir kültür ve gönül havzasına, Osmanlı coğrafyasına seslenecek ve oralardan yankılar alacaktır."(Akbaş, 2007:1).

Kardeş Kalemler dergisi, kısa zaman içinde vaat ettiklerinden daha fazlasını yerine getirerek Türkiye’de ve Türk dilli devletlerde çok geniş kitlelere ulaşmıştır.

1.6. Fizikî Özellikleri, Kişiliği ve Mizacı

Bu bölümde halihazırda yaşamına tanık olduğumuz Ali Akbaş’ın kendi gözlemlerimize ve çevresindeki kişilerin gözlemlerine de dayanarak fizikî özelliklerine değineceğiz. Kişiliği ve mizacı hakkında bilgi vereceğiz.

Ali Akbaş hakkında yapacağımız genel tespitlere geçerse, gözlük kullanan, 1.60’lı boylarda, beyaz tenli, beyaz saçlı şair, çocukluğundan beri değişmeyen özelliklerinin başında güleç yüzü ve sıcak bakışları gelir. Akbaş’ın bu yüz ifadesini çocukluğundan alarak her yaş düzeyinde korumuş ve bu sebeple etrafındaki insanlarla arasında yakın bir bağ kurabilmiştir. Arkadaşlarının da aktardığına göre şair insanlara “Güven aşıl原因 güleç yüzüyle, insanı saran-ısıtan kucaklayan sevgi yumağı bakışlarıyla” dostlarına yaklaşmıştır. Hayatı boyunca zorluk çekmiş bir insan için şefkat dolu tavır ve tutum beklemeyen birisidir. Ali Akbaş’a bakınca kafamdan onu özetleyebileceğim şu kelimeler geçiyordu. Onun gözlerinde ağustos sıcakını görüyordum. Çok güzel insan, sanki bakışlarıyla ısınmayı ve sesindeki koyu şefkati duyuyordum. Sakin tabiatlı, çocuksu bakışlı.

Ahmet Kabaklı’ya göre Ali Akbaş:

"Güzel fakat "ara sıra yazan" bu şairin eserlerine de yansıyan derviş mizacı, onu şöhret ve beğenilmek ihtirasından dahi uzak tutuyor olmalı ki, dergilere çok çok şiir gönderiyor; kitap üstüne kitap çıkarmaya da koşmuyor. Belki de, "Dervişlikten" daha önemli bir iyi şiirin nedrette (azlıkta) olduğunu düşünüyor. Yahya Kemal örneği şiirinin ellerde gezmesini, dillerde dolaşıp ilgi topladıktan sonra kitaplaşmasını istiyor." (Kabaklı, 1991:246).

Zamanı verimli kullanma çabasında olan Akbaş aynı anda birçok düşünceyi hayata geçirme ve onları etkin kılma amacındadır. Dünya görüşüne, geleceğine inandığı kabiliyetleri cesaretlendirip yapılması gerekenler noktasında onlara ön ayak olmuştur. Çevresindeki yetenekleri yüreklendirip yazmaya teşvik etmiştir. Ali Akbaş sorumluluğunun bilincinde olan bir insandır. İçinden çıktığı sosyal çevrenin değer yargılarını önemser. Toplumun aksayan yanlarına çareler arar. Sanatçının aşağıdaki ifadeleri bu bilincin güzel bir örneğidir:

"... Kardeş Kalemler dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapıyorum. Aynı zamanda gençlerimize destek amacıyla, iyi kalemleri olanları okuyucularla

buluşturmaya çalışıyoruz. Sanat akademisi kursları başlattık. Atölye şeklinde. Osman Çeviksoy Hikâye'yi, Hüseyin Özbay Deneme'yi, ben de Şiir'i veriyorum. Her yaştan gençlere sanat öğretiyoruz. Kabiliyetli delikanlılar ikinci yıl da devam edebiliyorlarsa onların materyallerini, birikimlerini kitaplaştırıyoruz. Bu Türkiye'de bir iltir. O yüzden burası bir akademi. Akademide başarılı olamayan gençlerimiz iyi okuyucu oluyorlar." (A.A.İ.K.İ,13 mart 2017).

Görüldüğü gibi Akbaş, millî ve manevî bilincini kendi fikirleri doğrultusunda şekillendirerek, halk için halkla beraber yaşayarak yazmış bir şairdir. Gerek eğitmen yönünün gerekse epik/lirik psikolojik dünyasının ona kazandırdığı pozitif kişilik sayesinde okurlarına vermek istediği mesajı doğrudan verebilmiş, onlara onların anlayacağı dil ile seslenmesini bilmiştir. Akbaş'a göre şiir yazmak meşakkatli bir iştir. Her önüne gelen şair olamaz ancak iyi bir şiir okuyucusu olabilir. En azından bir şiirin nasıl yazılması gerektiğini öğrenebilir. Bu yönüyle de şairin, şiire gönül verenleri ne şekilde yönlendirdiği görülür. Akbaş, okuruna sadece eserlerini sunmaz, aynı zamanda onları eğitir de.

Az ama öz yazan, nicelikten çok niteliğe önem veren şair, görülmektedir ki Türk toplumu için milletin her tabakasını yakından ilgilendiren temalara üsuluyla dokunmuştur. Dolayısıyla şairin ülkesi ve milleti için çalışan, önemli bir eğitmen ve şair olduğu da akıldan çıkarılmamalıdır.

1.7 Katıldığı Etkinlikler ve Aldığı Ödüller

Akbaş, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından *Kuş Sofrası* adlı kitabıyla Çocuk Edebiyatı dalında 'Yılın Şairi' seçilmiş (1991), Yunus Emre Yılı dolayısıyla İstanbul'da gerçekleştirilen XII. Dünya Şairler Toplantısı'nda bir plakette ödüllendirilmiştir (1991). Kazakistan'ın başkenti Almatı'da gerçekleştirilen II Türk Dünyası Şiir Şoleni'nde Mağcan Cumabaylı Ödülüne layık görülmüştür (1993). 2005 yılında Kosova'nın Prizren kentinde yayınlanan "*Türkçem*" çocuk dergisi tarafından "Yılın Şairi" seçilen Akbaş, aynı yılda İtalya'nın Venedik şehrinde düzenlenen 57. Şiir Bianeli'nde ve 2007 yılında 20. Moskova Kitap Fuarında Türkiye'yi temsil etmiştir (Şahin, 2010: Haziran). Akbaş 2011 yılında Avrasya Yazarlar Birliği tarafından Türk Dünyası'nda "Yılın Edebiyat Adamı" seçilmiştir (Kurnaz; 2013: 75).

Ali Akbaş Moskova Kitap Fuarına katılmasını şu şekilde anlatır:

" ... Yine bendenizin 20. Moskoqva Kitap Fuarına katılarak burada Türk Dünyasından ve Rusya'dan gelen değerli yazar, şair ve Türkologlarla kurduğumuz

temasla, Dergimiz kadrolarının yarınlara daha da güçlenerek yoluna devam edeceği konusunda var olan ümitlerimizi daha da artırmıştır" (Akbaş, 2007:1).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ESERLERİ

Türk Edebiyatı'na çocuk yaşlarından itibaren eser vermeye başlayan Akbaş, ilk eserini şiiri türünde vermiştir. Az ve kalıcı yazan sanatçılarından biri olan Ali Akbaş'ın yayımlanan ilk eseri de şiir olmuştur. Bunun dışında Akbaş'ın bir yayımlanmış masal kitabının yanı sıra, dil üzerine denemeler ve iki senaryo kaleme aldığı bilinmektedir. Şairin kendi el yazısından ve dergilerde yer alan, daha önceki kitaplarında yayınlanmamış olan bazı şiirleri de "kitaplarında yer almayan şiirleri" başlığı altında incelenmiştir. Şairin yayımlanan eserlerini şu şekilde tanıtmak mümkündür.

2.1. ŞİİR

Hayatı hep şair olarak yaşayan Ali Akbaş, şiirle ilişkisini hiç koparmamıştır. Şairin bu türde ortaya koyduğu kitaplaşmış altı eseri vardır. Ali Akbaş, yayınladığı şiirlerine zamanla tekrar döner, üzerinde değişiklik yaptığı bu çalışmalarını yeniden yayınlar. Şairin, şiir kitaplarını kronolojik olarak şöyle sıralamak mümkündür: *Masal Çağı* (1983), *Kuş Sofrası* (1996) , *Turna Göçü* (2011), *Erenler Dîvânında* (2011), *Eylüle Beste* (2011), *Bütün Şiirler* (2015). Şairin şiirleri *Divan*, *Doğuş*, *Ülkü*, *Kanat*, *Türk Edebiyatı*, *Türk Yurdu*, *Kardeş Kalemler* gibi dergilerde yayınlanmıştır.

2.1.1 Masal Çağı

Ali Akbaş'ın ilk şiir kitabı olan 1983'te Ankara'da yayımlanan *Masal Çağı* kitabında 33 şiir yer almaktadır. Şair, bu kitabındaki şiirlerinde zamanla birtakım değişiklikler yaparak diğer eserlerinde de bu ünlere yer vermiştir.

2.1.2 Kuş Sofrası

İlk baskısı 1996'da yapılan *Kuş Sofrası*'nın, II. baskısı 2016 yılında Bengü Yayınevi tarafından gerçekleştirilir. Bu baskısında yer alan 32 şiirin isimlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

"Armağan", "Kuş Sofrası", "Sobe", "Üç Gümüş Tüy", "Ayın Ninnisi", "Bebeklerin Türküsü", "Kır Mektebi", "Koç Burcu", "Nineme Ninni", "Şaka", "Ben Gördüm", "Dolunay", "Uykuya Doğru", "Uyur Uyanık", "Kanevçe", "Çoban Bizden Yoldaşlı", "Değirmende Gece", "Küçük Akıncılar", "Babam", "Ardıcın Türküsü", "Bekleyiş", "Geceye Övgü", "Öğleyin Köy", "Harman", "Yüreğin Yanında mı?", "Çağrı",

"Leyleklerin Türküsü", "Masal Çağı", "Çocuk Duası", "Şehir ve Çocuk", "Issız Bahçe", "Bosnada Çocuklar", "Çocuk Duası".

Eserde yer alan şiirler çocuklar için yazıldığından, anlaşılması zor olan kelimeler için kitabın sonunda şair tarafından sözlük hazırlanmıştır.

Son baskısı 2017'de MEB tarafından yapılan esere 38 şiir daha ilave edilerek şiir sayısı 70'e çıkarılmıştır. İlave edilen şiirlerin isimleri şöyledir:

"Döven", "Daldan Dala", "Nevruz", "Cemre", "Bahar Karşılması", "Bahar", "Uyanış", "Resim Dersi", "Tiren ve Çocuk", "Sesler (Harfler)", "Tekerleme", "Şiir Oluyor", "Çalışırken Türkü", "Bizim Elin Kızları", "Bebeğe", "Ninni", "Elife Ninni", "Şimdi", "Çiçekler ve Kuşlar", "Son Göçebe", "Yolcu Yolunda Gerek", "Efsane", "Mağara Duvarlarından", "Şehirde", "Parklar", "Şaşırmayın", "Göl ve Kedi", "Tukay", "Hayat", "Filler ve Karıncalar", "Çocuklar Sayıklıyor", "Bosna'da Çocuklar", "Karaçalı", "Taş ve Kuş", "Sahilde", "Hikâye", "Arzu", "Düşünce", "Çocukların Duası".

Kuş Sofrası, 2000 senesinde Mariya Leontiç tarafından Makedoncaya, 2013 yılında da Miraziz A`zam tarafından Özbekçeye çevrilmiştir.

Şair bu eseriyle masalın, düşün yasaklandığı bir çağda okurlarını bir gönül sofrasına davet ediyor. Bu sofrada tadını unuttuğumuz her şey var: Tavşan sakızı, kenger, çiğdem, kuzukulağı v.b.

2.1.3 Turna Göçü

İlk baskısı Ocak 2011, ikinci baskısı Mart 2011 yılında Bengü Yayınevi tarafından hazırlanan *Turna Göçü*nde şairin şu 45 şiirine yer verilmiştir.

"Şiir", "Sancı", "Masal Çağı", "Koşma", "Dağlara Destan", "Bekleyiş", "Ardıcın Türküsü", "Selo`dan Silaya", "Al Bohçanı Yola Çık", "Türküler", "Armağan", "Hümâ Kuşumuz", "Bir Tenor Turna", "Emine", "Başörtüsü", "Şehriyârın", "Şiir ve Şehir", "Rize'ye Hasret", "Silaya Hasret", "Karşılama", "Serden Geçti", "Erol Güngör'e Ağıt", "Şehriyâr'a Selam", "Şehriyâr'a Vedâ", "Bir Terkmen'e Ağıt", "Bebeğe", "Bosna'da Çocuklar", "Nineme Ninni", "Şeb-i Yelda", "Vedâ", "Maniler", "Hoyratlar", "Hasret", "Tuyuk", "Hasbühâl", "Mürekkap", "Sülüs", "Sühan", "Süleymannâme", "Dolapnâme", "Eğriler", "Çin Masalı", "Fikr-i Sâbit", "Kitabeler", "Didaktik".

2.1.4 Erenler Dîvânında

Yakup Deliömeroğlu'nun genel yayın yönetmenliği, Metin Özarslan'ın yayın koordinatörlüğü'nde, I. baskısı Ocak 2011, II. baskısı Mart 2011 yılında yayınlanan kitapta 29 şiiri şöyle sıralayabiliriz:

"Erenler Dîvânında", "Ana Şehir", "Bağdat Bombalanırken", "Kazak Mezarlığı", "Kırıldı Altın Kalemim", "Oyunşiy Sagusu", "Göy Göl", "Yankı", "Kutlu Taş", "Bakıra Övgü", "Çetelere", "Şöhretler Terzihanesi", "İssız Yurt", "Öksüz Yurt", "Cepheden Mektup", "Çanakkale", "Tuna'ya", "Aral'a Ağıt", "Çolpan", "Tukay", "Zafer Güvercinleri", "Yediyüzüncü Yıl Anısına", "Dilek", "Doğuş", "Türkistan Günlüğü", "Maraş Lisesi Marşı", "Gazi Üniversitesi Marşı", "Kerkük Üstüne", "Tuna".

2.1.5 Eylülle Beste

Şairin, I. baskısı Ocak 2011, II. baskısı Mart 2011 yılında Bengü Yayınevi tarafından yayınlanan kitabında 78 şiiri yer almıştır.

"Şiir Oluyor", "Harran Gökleri", "Yeniden", "Çiçekler ve Kuşlar", "Sitem", "Nevruz", "Bahar Karşılması", "Kuş Sofrası", "Uyanış", "Kır Mektebi", "Ben Gördüm", "İssız Bahçe", "Varsağı", "Yayla Dönüşü", "Çoban Bizden Yoldaşlı", "Bizim Elin Kızları", "Elif", "Şimdi", "Prenses", "Yorgun Ecemiz", "Üç Gümüş Tüy", "Geceye Övgü", "Deniz Kızlarının Türküsü", "Ahvâl-i Eylül", "Eylüle Beste", "Leyleklerin Türküsü", "Yolcu Yolunda Gerek", "Daldan Dala", "Çalışırken Türkü", "Filler ve Karıncalar", "Efşane", "Şaşırmayın", "Son Göçebe", "Değirmende Gece", "Çocuklar Sayıklıyor", "Göç", "Şehirde", "Parklar", "Bayramlık", "Hayat", "Uyur Uyanık", "Uykuya Doğru", "Kaneviçe", "Kuş Destanı", "Kuş Sagusu", "Andız Fidanı", "Paradoks", "Prospektüs", "Tekerleme", "Bir Söz Avcısına", "Şair ve Göl", "Koç Burcu", "Şaka", "Sisli Bir Egzersiz", "İmgelem", "Başkente Bir Mezunlar Gecesi", "Üsküp'e Veda", "Alın Terinden Bir Deniz", "Sularda Akşam", "Mumine Hatun'a Gazel", "Füzûlî", "Güz Gazeli", "Nûh Gazeli", "Mağara Duvarlarından", "Harfler", "Sahrâ", "Düşünce", "Cambaz", "Özür", "Arzu", "Rozmeri", "Güz Duyumları", "Rüzgâr", "Kış", "Bedbinlik", "Hikâye", "Kelimeler", "Ceylan Uykusu".

2.1.6 Kitaplarında Yer Almayan Şiirleri

Akbaş'ın, kitaplarında yer almayan, ancak *Kardeş Kalemler* dergisinde yayınlanan bazı şiirleri de mevcuttur. Bu şiirlerin tam metnini aşağıdaki gibi sunmayı uygun görüyoruz:

Amacanov`u Okurken

Ey şair,
Sarı Arkanın en nazlı tayısın sen
En tulpar tayısın
İlhamını, Tonyukuktan,
Dedem Korkut`tan alan,
Kılıcını kalem,
Kalemini kılıç gibi kullanan
Altaylar`ın beyisin

Kasım adı sana ne güzel uymuş
Zaman zaman fırtınan var, boran var
Yüreğinde bir onulmaz yaran var
Bir yanın karakış, bir yanın bahar
Gülersin, ağlarsın
kasım ayısın

Abay ata,
Çölde açan bir lâle,
Şakeri`mler, Cumabay`lar, Çokay`lar
Karanlığı aydınlatan meşale;
Bir ay aydınlığında yürüyoruz şimdi,
Bir Abay aydınlığında yürüyoruz.
Karagünler geride kaldı artık
Önümüzü arkamızı görüyoruz
Bin yıllık kopuzumun ezgisi var şiirlerinde
Kanatlı tulparların nal sesleri var
Köroğlu`sun, alpamış`sın
Kurman Gazi küyüstün (KKD,S.60, s. 5)

Cengiz Vatana Döndü

Dal aradı konmaya
Kanadı kana döndü

Merhaba gelin kaya
Cengiz vatana döndü

Gurbeti yol eyledi
Dikenî gül eyledi
Acıyı bal eyledi
Cengiz vatana döndü

Talihiyle savaştı
Nice engeller aştı
Sonunda kitaplaştı
Cengiz vatana döndü

Deyin Kont Şeremet'e
O uğursuz lânete
Bindi bir cansız ata
Cengiz vatana döndü

Hasret dolu sinesi
Bir Gözyaşı Çeşmesi
Kucak açtı annesi
Cengiz vatana döndü

Yılları saya saya
Daldı derin uykuya
Bitti korkulu rüya
Cengiz vatana döndü

Gün geçti devran döndü
Hem matem hem düğündü
Zulmün ocağı söndü
Cengiz vatana döndü

Müjde hanlar, giraylar
Müjde Bahçesaray'lar
Geçti seneler aylar
Cengiz vatana döndü

Bin şükür Allah kerim
Kızıлтаş'ım, Salgır'ım
Gözün aydın ey Kırım
Cengiz vatana döndü (KKD, S. 88, s. 4)

Küy

Avare bir şair bu deli rüzgâr
Savurur hoyratça gazellerini (KKD, S.22, s.4)

Azərbaycan Masalı

Şamahı'dan, Şeki'den
Kutkaşan'dan Bakü'den
Karabağ'a giderken
Bir kuş aldım tilkiden
Tilki beni kandırdı
Kanağını sındırdı
Kafdağı'ndan aşırıldı
Belokana'a düşürdü
Dağlar ardı Kelbecer
Kervanlar gelir geçer
Kara gözlü marallar
Deli Kür'den su içer
Selam ele obaya
Ordan geçtik Kuba'ya
Feracesi kırmızı
İnce bir Türkmen kızı
Konak aldı bizleri
Şeker, şerbet sözleri

Şırıl şırıl pınarlar
Hep Allah'ı anarlar
Ordan geçtik Gence'ye
Kızlar benzer goncya
İğdir Şuşa'ya hasret
Karabağ, Akyaka'ya
Kepez'in eteğinde
Bir peri uyukluyor
Göygöl'ün aynasında
Her gün saçını yuyor
Yamaçlar goz ağacı
Dağların zümrüt tacı
Bir sabah yolda erken
Kelbecer'den geçerken
Başımıza goz düştü
İçimize köz düştü (KKD, S.29, s.5)

Kaleme Kasîde

Hey
Yaralı kalem,
Deli divit,
Al başını git,
Saâdet Asrına!
Ateş düşün Kisraların köşküne
Bir Fafiha oku, üç İhlâs,
Dağılsın "vesvâsül hannâs"
Dalıp okyanusa usta bir gavvas
Nasıl ayıklarsa inciye kumdan
Öğle arıtmalı şiiri akıldan
Şöyle kılıç çıkar gibi çık kından
Baht-ı bârân yağsın, sel sele gitsin
Secdeye kapansın putlar
Yansın Avestalar, Talmutlar

Kahrolsun Ad ve Samut`lar
Bu meskenet bitsin
Bu riya bisin

Yine gökten taş yağdırsın ebâbil
Dağılsın ebrehe`nin orduları
Kahrolsun ashab-ı fil
Elleri kurusun ebû lehep`in
Yıkılsın ebû cehil
Kem gözlere dolsun
Savrulan kumlar
Uykuya mahâl yok
Vakit hayli dar
Bir sinsin alevinde yak benliği
Başlasın ruhlarda tevhit şenliği (KKD, S.18, s.5)

Türküler

Bu türküyü
Bir Yörük gelin doğurdu.
Dağ doruklarında
Ve süt verdi ona gül sinesinden
Ses kattı turna sesinden
Bulutlara beledi.
Söyleyen gül söylesin.

Edep erkân öğretti sonra
Hazin ninniler söyledi geceleri
Dağ dağ dolaştı bu ses
Bu içli seda
Gâh merhaba oldu
Gâh elvedâ
Besledi büyüttü
Asker eyledi
Yiğitler hür söylesin

Bu türkü Yemen`lidir,
Göz yaşı kurumamış
Adaklı kızın âhı
Bu türkü Sarıkamış
Ah bu nasıl kamış
Kana susamış
Bütün tabur söylesin

Bütün gözler kara bu türkülerde
Bütün güzeller ceylan
Yel vurur kum savrulur
Müstezatlarla artar gam
Gözü yaşlı âşıklar
Bir az mahmur söylesin

Gidersek gelen söylesin
Ağlayan gülen söylesin
Kadrini bilen söylesin
Türküler öksüz kalsın.(KKD, S.85, s.5)

*Yatağım*⁹
Sadık dostum yatağım
Usanmaz derd ortağım
Yaslandımsa yaslandım
Sen de gurbet yaslandın
Benimle izbelerde
Katlanarak her derde
Sen ne dersen desen de
En şefkatli yüz sende
Üstündeki desende

⁹Ali Akbaş`ın lise son sınıfta yazdığı şiirlerinden biri de 25. Ocak 1963 senesinde Kahramanmaraşta yazılan "*Yatağım*" şiiridir. Kendine sadık dost belirlediği yatağıyla konuşan şair derdini, hasretini, kaderini, neşelerini anlatır. Arkadaşıyla konuşmuş gibi yatağıyla konuşarak vedalaşır.

Yazılıdır kaderim
Neşelerim kederim
Senin ile baş başa
Hepsini ortaklaşa
İçeriz yudum yudum
En yakan seni buldum
Yarasalardan kaçtım
Derdimi sana açtım
Kucağında öldüğüm
Zaman edip kör düğüm
Sırrımı çözme ele
Gidersem son menzile
Kal artık güle güle(KKD, S.53, s.5)

Köprü
Küçük,
Küçücük bir köprü.
Akıyor altında bir gümüş dere
Akça kavaklarla fısıldaşarak
Gidiyor bu dere
Doğduğum yere...(KKD, S.69, s.5)

2.2. MASAL

Ali Akbaş'ın elimizde bulunan tek masal kitabı 1992' yılında Resimli Masal Dizisi 7 Çocuk Vakfı Yayınları tarafından yayınlanan 16 sayfalık "*Gökte Ay Portakaldır*" isimli kitabıdır. Çocukların ilgisini çekebilme amacıyla esere Feridun Oral tarafından resimler de eklenmiştir. Masalda iki kardeş olan "*Ay ve Güneş*"in öyküsü anlatılır. Metinde ayrıca manzum parçalara da yer verilir. Masalda yer alan ninniler çocuklar tarafından çok sevilmiştir. Şair, Ay'ı portakala benzetmesini, çocukluk yıllarını hatırlayarak, şöyle izah ediyor: "*çocukken ayılı gecelerde gökyüzüne bakmayı çok seviyordum. Ayın yuvarlak olmasını hep portakala benzetiyordum. Belki de masalımın ismi 'Gökte Ay Portakaldır' ordan aklımda kalmıştır*".

2.3. PİYES

Mecbur kalmadıkça şiir türünün dışına çıkmadığını belirten Ali Akbaş'ın kitaplaşmamış "*Kız Evi Naz Evi*", "*Hacı Bektaş Veli*" isimli oyunları bulunmaktadır. Bunların tanıtımını şu şekilde özetleyebiliriz:

2.3.1 *Kız Evi Naz Evi*

Ali Akbaş'ın bu oyunu 1979 yılının Nisan ayında *Divan Dergisi*'nin ilk sayısında yayımlanmıştır. Şair öğrencilik yıllarında yazdığı *Kız Evi Naz Evi* piyesinin ismini sonradan *Nevruz* olarak değiştirmiştir. TRT İstanbul Radyosu'nda seslendirilen oyundan kazandığı parayı arkadaşlarıyla harcar (Özbay, 2017:40).

Tabiattan bahseden senaryodaki şahıslar Kar Baba, Kar Baba'nın oğlu Bora, Toprak Ana ve Toprak Ana'nın kızı Çimen'dir.

Senaryonun tanıtımını şu şekilde özetleyebiliriz:

Kar Baba'nın oğlu Bora deli dolu gezerken Toprak Ana'nın güzel kızı Çimen'i görür ve kıza âşık olur. Can evinden vurulan Bora gece uykuyu, gündüz ekmeği unuttur. Oğlunun durumundan endişe eden Kar Baba durumu anlar. Toprak Ana'nın evine elçi olarak gider. Kızının küçüklüğünü öne süren anne mart ayına kadar süre ister. Kar Baba'nın ısrarlarına rağmen yazı beklemesini söyleyen anneye bişey diyemez. Çaresiz "kız evi, naz evi" diyip evine döner. Günden güne sararıp solan kızının durumundaki değişiklik Toprak Ana'yı endişelendirir. Durumu fark eden anne Kar Baba'nın huzuruna gider. Mevsimin artık bahar olması Kar Baba'yı olumsuz etkiler. Yarım kalan bu aşk yıllardır aynı devam eder. Çimen'le Bora kavuşamaz.

Ali Akbaş'ın bu senaryosundaki olaylar iki zaman diliminde; bahar ve kış mevsiminde geçer. Şair senaryoda yer yer şiirlerini de yer vermiştir.

2.3.2. *Hacı Bektaş Veli*

Anadolu'yu mayalayan irfan erlerinden olan Hacı Bektaş Veli'nin etkileri günümüze kadar devam etmektedir.

Ali Akbaş bu piyesi, Avrasya Yazarlar Birliği'nin Kültür Bakanlığı'yla ortaklaşa düzenlediği "Doğumunun 800. Yılında Hacı Bektaş Veli Ozanlar Yarışması" nedeniyle kaleme almıştır. Söz konusu piyes 2009 yılının Aralık ayında *Kardeş Kalem*ler dergisinin 36. sayısında yayımlanmıştır. Ali Akbaş'ın bu çalışması 40 sahneden oluşmaktadır. Vaka, Türk Dünyası'nın buhran içinde olduğu 13. yüzyılda gerçekleşiyor. Geçtiği yerleri yakıp yıkan Moğol askerlerinin talan ettikleri şehirlerde gözü yaşlı

insanları kıtlık ve sefalet içerisinde bırakmışlardı. Senaryonun kahramanı Hacı Bektaş Veli bir çok evliya gibi Hoca Ahmet Yesevî'nin kurduğu ocaklarda yetişir.

Senaryonun esas kahramanları Lokman ve Bektaşdır. Spikerin anlatımıyla başlayan sahnelerde yer yer diniblgiler verilmiştir.

III. BÖLÜM.

3. ŞİİRİ

3.1 Şiir Kavramı

Yüzlerce yıldır devam eden Türk edebiyatı içerisinde en bilinen türlerden bir tanesi şüphesiz şiirdir. Yıllardan beri bu türün çeşitli tanımları yapılmaktadır. Seyit Kemal Karaalioğlu'nun şiir tanımı şu şekildedir: “Şiir, bizi bulunduğumuz bir ruh halinden alıp başka bir ruh haline götürebilen yazı; ses uyumu, vezin, kafiye gibi güzellik öğeleri ile süslenmiş olup güzel hayaller taşıyan sanatlı sözlerdir.” (Karaalioğlu, 1980: 11).

Şiir hakkında başka bir tanım ise şu şekildedir: “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimidir.” (TDK, 2016).

3.2. Şiir Anlayışı ve Şiir Serüveni

Henüz çocuk denilebilecek yaşta şiirle tanışan Ali Akbaş, gerçekleştirdiğimiz görüşmede bu serüvenin başlangıcını şu cümlelerle dile getirir:

"İlk denemelerimin şiir olduğunu bilmiyordum. Kuzu otlaturken köyde arkadaşlarımızla birbirimize, bir tarladan ötekine mektuplar yazıyorduk. Taklidi bir tavidir bu. Yazıyı da öğrenince saz şairlerinin atışmaları gibi şiire heveslendik. Ben ona bişeyler yazıyordum, o da bana... Bunları hatırlıyorum." (Ali Akbaş ile AYB'de gerçekleştirdiğimiz kişisel iletişim, 15 Ağustos 2017).

Yazı hayatına ilkokul yıllarında başladığını söyleyen şair, okuma yazma bilmeden şiire başladım diye bahseder.

Öğrencilik yıllarında Dede Korkut hayranlığı sebebiyle “Korkut” mahlasını kullanan şair, asıl meşgalesinin şiir, deneme ve masal olduğunu; fakat bunların dışında ikide piyesi olduğunu belirtir. Üniversite yıllarında arkadaşı Selçuk Uysal'ın kendisine destek vermesiyle şiir yolunda daha ciddi adımlar atmaya başladığını ifade eden şairin ilk şiiri *Engizek* adlı mahalli bir gazetede 1959 yılında yayımlanan "*Koşma*" isimli şiiridir. Daha sonra 1963 yılında okul yarışmasında birinci seçilen şiiri Kahramanmaraş Lisesinin Marşı olarak kabul edilmiştir. Şair, edebiyata yönelmesinde bu süreci şu cümlelerle anlatır:

“O yıllarda Maraş`ta Engizek isimli bir gazete yayınlanıyordu. Köye hasretimi anlatan bir şiirimi gazeteye götürdüm. Öyle büyük bir beklentim yoktu ama şiirimi yayınladılar. Yazılı bir evrakta şiirimi görünce sevindim. Sonra ise okul tarafından Maraş Lisesi`ne marş olması için yarışma düzenlediler. Bende yazayım, dedim. Şiirimi sarı bir defter kâğıdına yazıp verdim. Bir pazartesi günü bayrak merasiminde müdür, `Şimdi marş yarışmasında birinci olan arkadaşımızı ilan edeceğim` dedi. Müdürün yanında edebiyat hocamız da vardı. Müdürün elindeki beyaz kâğıtlar arasında sarı kâğıt da vardı. Heyecanlandım, yüreğim yerinden çıkar gibiydi. Benim de şiirim beğenilenler arasındaydı. Beyaz kâğıtlar arasından müdür, sarı kâğıdı eline aldı ve `Birinci olan arkadaşımız, Ali Akbaş dedi.` Belki de o anda kanadım olsaydı uçardım. Benim şiirim Kahramanmaraş Lisesinin marşı olarak seçilmiştir. Şiirimin müziğini, müzik hocaı Firuz Hekimoğlu besteledi. İşte böyle edebiyata, şiire hevesim daha da arttı. Artık yolumu belirlemiştim. Çok sevdiğim resmi değil, edebiyatı seçtim.” (Ali Akbaş ile AYB`de gerçekleştirdiğimiz kişisel iletişim, 15 Ağustos 2017).

Ali Akbaş`ın Maraş Lisesi Marşı seçilen şiirinin tam metni aşağıdaki gibidir:

Maraş Lisesi Marşı

Biz ırfan yolcusuyuz bilgi dolu yükümüz
Yükselmek, yükselmektir ideal ve ülkümüz
Bu yurdun semasında yankılansın türkümüz
Cennetlere götüren bir yolda yürüyoruz

Kalemlerle ararız bilgi definesini
Tatmışız çalışmanın zevkini hevesini
Yakında bulacağız bu yolun zirvesini
Engizek Yaylası`ndan çiçekler deriyoruz

Çınlarken ufuklarda gençlerin gür sesi
Adını duyursun her yere yaşı Maraş Lisesi
Her sınıfın uğurlu berer mâbet köşesi
Seni yükselteceğiz sana söz veriyoruz (E.D. s.98)

Yazmaya başlamadan evvel hayran olduğu bazı şairler olduğunu belirten Akbaş, bunlar arasında Yunus Emre üzerinde özellikle durur. Yunus Emre`nin divânına başka şairlerin şiirlerinin karıştığını düşünerek hayıflanır. Okumaktan bıkmadığı baş ucu kitapları arasında, *Kur`ân-ı Kerim*, *Dede Korkut Hikâyeleri*, *Yunus Emre Divânı*,

Mevlânâ ve Karacaoğlan'ın şiirleri, klasikler, Ahmet Haşim'in nesirleri, Montaigne, Sait Faik, Bahattin Özkıışı ve Cemil Meriç'in eserlerinin bulunduğunu ifade eder.

Şair, kendisine yöneltilen eleştirilerin işinin ehli olmayan kişiler tarafından gerçekleştirildiğı durumda bunları dikkate almadığını belirtir. Akbaş, yazılarına karşı en şiddetli ve acımasız eleştirileri kendisinin yaptığını da sözlerinecekler. O, yazarken hem gergin hem de garip bir haz içerisinde. Yazmadığı zamanlarda ise mutsuz, bedbin ve bedbaht bir gurbet hâli içine girdiğini belirtir.

Akbaş'a göre şiirle uğraşan herkes şair olamaz ancak şiirle uğraşmak faydalı bir iş. Bu türle uğraşa da başarılı olamayan bir kişi en azından nasıl şiir yazılabileceğini ve iyi bir şiirin nasıl olduğunu öğrenecektir. İyi bir okuyucu olacaktır. Çocukları ve gençleri şiire yöneltmek için gerekli adımların atılmadığını belirten şair, ilkokul kitaplarındaki didaktik şiirleri, bu bağlamda yanlış ve yetersiz bulur. 18 yaşına kadar gençlerin şiirden ziyade nesre yönlendirilmesi gerektiğini söyleyerek nesrin hayatın her anında lazım olan aklı içinde barındırdığını, şiirin ise gönlün meyvesi olduğunu belirtir.

Ali Akbaş yazma serüvenini "*Şiir Oluyor*" başlıklı şu dizelerle ortaya koymaktadır:

Leyla'nın başına örttüğü tül kadar ince
Dolunay bir buluta bürününce
Şiir oluyor

Kumsalda bir kedi gibi uysal
Dalgalar ayağımı yalıyor
Şiir oluyor

Bahçede çim biçiyor bir ihtiyar
Kokusu genzime doluyor
Şiir oluyor... (EB, s.9)

Yine Ali Akbaş, şiirin kendisi için ne ifade ettiğini ne anlamlara geldiğini, şiir karşısındaki aşkını iki dörtlükten oluşan "*Şiir*" adlı eserinde şu şekilde dile getirir:

Ey şiir, kanayan yaramsın benim
Göğsümde taşıyım, gören gül sanır.
Ağdım, feryadım, naramsın benim
Uzaktan duyanlar, bir bülbül sanır.

Söz düşmüş payıma Bezm-i Elest`te
Bir vefasız yâre oldum dilbeste.
Çırpınır dururum hep bu kafeste
Söylemem derdimi, tahammül sanır. (TG, s.9)

Bir başka poetik şiiri olan "Sancı"¹⁰ da bu türle ilgili düşüncelerini, hislerini beklentilerini dile getiren şair, aynı zamanda şiir yazarken çektiği zorluğu ve bu sancılı süreci şu dörtlülüklerle ifade eder:

Hep gezerim apar topar
Yıllar yılı göçebeyim
Yazarsam fırtına kopar
Ben bir şiire gebeyim

Sevdâ gibi sancı gibi
Ermişin inancı gibi
Mahzûn gönüller nasibi
Ben bir şiire gebeyim (...)

Şair kolay şiir yazanlardan değildir. Bir şiirin üzerinde aylarca çalıştığı olur. Yazdığı şiirleri tartışmaya sunar Ali Akbaş. Emek vererek, titizlikle yazdığı şiirleri Tanpınar gibi dostlarına gösteriyor, onların tenkit ve takdirlerine önem veriyor. Onun şiirleri ceht ve ilhamın birleştiği noktada oluşuyor:

"Bazen duyduğum bir ses veya duyduğum bir kokuyla içimde bir şimşek çakar, anlık bir aydınlanma olur. Ta çocukluk yıllarımdan bir sahne canlanır tüm dekoruyla. Kırk elli yıl ötelere giderim. Deniz üzerinde menevişlenip sönen yakamozlar, kabarıp kaybolan dalgacıklar gibi duygulardır bunlar. Ancak bir salise süren enstantanelerdir. Ne zaman geleceği de hiç belli olmaz. Bu ilk duygu şiirimini iklimini, atmosferini belirledikten sonra hummalı bir telaş içinde arayış ve yazboz dönemi başlamıştır artık. Sanki o şiiri bir başka âlemde okumuş da unutmuşum, aklımda kırık dökükmüsraları kalmış gibi gelir bana. " (Karaca, K.K.D, S. 4, s.57).

Kanat dergisinde yayımlanan "Türkçenin Uluslararası Şiir Şöleni" isimli yazısında yer verdiği şu şiiri Ali Akbaş'ın Türkçe'ye ve şiire dair görüşlerini içermesi dikkat çekicidir. Ali Akbaş'a göre şiir, zindanı saraya çevirecek kadar güçlü; acıyı bal edecek kadar güzeldir:

¹⁰"Sancı" bu şiirin diğer bir ismi de "Mahzun Gönüller Nasibi"dir.

...

Şiirle otağa dönüſür zindan
Şiirle acıyı bal eder insan
Nesimî`den beri en çetin hüner
Onu paylaşamaz kâğıtla mermer
Kâğıt der ki, ben beyazım bana yaz
Mermer güler, muammerim bana yaz
Yazık, taşlar anlar başlar anlamaz
Bülbül anlar, kaba kuşlar anlamaz
Mâveradan gelen gelen ney sesi şiir
Ürkek bir ceylandır her suya gelmez
Edep erkân ister, hay huya gelmez
Duygular dil olur dönünce ses
İnsan lisan olur, şeytan vesvese
Bu dil göklerde tuğ, kıratta yele
Bu dille koparır bülbül velvele
Bu dil hatta sülüs, yazıda sümbül
Bu dil turnada tel, Leylâ`da kâkül
Bu dil bahtiyar ki Bahtiyâr`ı var
Devrine hükm eden Şehriyâr`ı var
Fuzûlî`ce berrak bir pınarı var
Dedem Korkut gibi yadigârı var
Dünya bir portakal, yer dilim dilim
Nasıl da yayılmış gör benim dilim (Akbaş,1992:31).

Ali Akbaş`ın şahsiyetiyle sanatı tam olarak örtüſtür, birbirini tamamlar. Şairin sanatının mayası Türk halk şiiri, Türk folkloru ile tutulmuş, Türk ruhu ile yoğrulmuş, divan, ozan edebiyatından güç almış, ferdî dünya duyumu ve parlak istidatı, yeteneği ile birleşerek Ali Akbaş şiiri adıyla mühürlenmiştir.

Şair, gururlu, kibirli insanları sevmez onlardan uzak durur. Akbaş`ın hayatıyla sanatı paralellik gösterir. Onun şiir anlayışını müzik diliyle değerlendirek, edebî kişiliği Türk sanat müziği ve halk müziğinin keſiſtiği noktalarda aranmalıdır. Türkiye`nin sıkıntılı, kavgalı döneminde dini ve milliyeti koruma kaygısını, sosyal meselelere çözüm bulma hevesini ruhunda hisseden şairlerdendir.

Şiirlerini dingin, huzulu, sakin bir dille kaleme alan şair, yeniliği garip kelimeler kullanmakta değil, hayatı ve eşyayı algılamada arar. “Evrene bir de benim penceremden bakın” der âdeta. Akbaş bu konuda şöyle der:

“... Bir tabloyu değerli kılan orada kullanılan malzeme ve konu edinilen manzara değil, o konuya giydirilen kompozisyonudur. Sanat, reel tabiat değil, sanatçının prizmasından geçmiş tabiattır. Picasso da, amatör bir ressam da aynı boyayı ve aynı tuvali kullanarak aynı manzarayı resmederler ama ortaya başka tablolar çıkar. Ona göre “herkesin konuştuğu klasik dil, kullanmasını bilenler elinde sonsuz varyasyonlarla dolu ve bin bir oyuna müsaittir. Yerli yersiz dili eğip bükme güçsüz sanatçıların işidir, göz boyayıcılıktır. İyi mobilya yapamayan usta hep âletlerine takar kafayı... `Vay, çekicim Çekoslovak, testerem Alman` diye.”(A.A.İ.K.İ,13 Mart 2017).

Ali Akbaş’ın hayatında şiirin yeri çok önemlidir. Telaşlı, derbeder hayatının başköşesinde şiir oturur. En ciddi meşgalesidir şiir.

“Şiir benim en ciddi meşgalemdir denilebilir. Ama yine de ihmallerim var. Bir müziyenin sazı için söylediği ne kadar doğru; “sen onu bir gün bırakırsan o seni bin gün bırakır” demiş. Sanat da hayatın diğer dalları gibi hiç ihmâle gelmiyor. Onu kitap okuyarak, tabiatı okuyarak, ruhunuzu eğiterek beslemek gerekiyor. Sanat için sadece ilham yetmez, yarı yolda bırakır adamı. Çalışa çalışa dili bir plastik malzemeye dönüştürmek ve melekelerini geliştirmek gerek.”(A.A.İ.K.İ,13 Mart 2017).

Ali Akbaş Türkçenin kendi yapısından akıp gelen musikiyi şiirine kaynak olarak alır. Zorlama bir musiki ve sanatsal çabayı yersiz bulur. Bu sesi Türkçenin hangi coğrafyasına aktarırsanız aktarın yankı bulur, kardeş sesleri duyumsarsınız. Onun şiir anlayışı dilin sadeliğinden güzellikler devşiren çerçevede aranmalıdır. Bu duruluk, dilin kendi saflığına akan şair hissiyatıdır. Bu duruluğu gürül gürül akan Anadolu pınarlarında görürsünüz, yaşarsınız, hissedersiniz.

Ali Akbaş, kalemi eline aldığı anda aruzu, heceyi ya da serbest kalıpları düşünmez. Şiir tekniğini duyguları belirler. Yazarın yazdığı şiir olur. Tüm bunlara bakmayarak gelenekten gelen , manilerle, ninnilerle, türkülerle yetişen Ali Akbaş daha çok hece vezniyle yazmıştır. Şair bu hususta şöyle söylüyor:

“Ben önce heceyi tanıyordum. Serbest şiire geçişim zor oldu. İyi şairleri okuya okuya serbest şiirin ayrı bir disiplin olduğunu anladım. Fakat benim serbest şiirim de hecenin serbest müstezatı gibidir.”(A.A.İ.K.İ,13 Mart 2017).

3.3. Beslendiği ve Etkilendiği Kaynaklar

En önce Anadolu'da yaşayan zengin bir halk kültürü ve anneannesinden etkilenen Ali Akbaş bu kültürün, folklorun içinden gelir. Bu unsurlar Akbaş'ın şiirinin unsurlarını oluşturur. Bu şiirin kaynağında türküler, masallar, ninniler, destanlar vardır. O, bu hassasiyetini şöyle ifade ediyor:

"...Ben folklorun çok zengin olduğu bir bölgede doğdum, folklorla büyüdüm, folklorla beslendim. Dört beş ay süren uzun kış gecelerinde toplanan büyüklerimizin muhabbetlerine doymak olmazdı. Anlatılan askerlik hatıraları, söylenen türküler okunan Hz.Ali, Battal Gazi cenkleri, Ahmediye, Muhammediye gibi dini menkıbevi kitaplar, daha küçükken ninelerimizin anlattığı masallar, maniler, ninniler farkında olmadan bir birikim oluşturmuştur. Şairliğimde bunlardan beslendim. Şiirlerimin mayası oldu bunlar. Tanpınar, 'Folklor külçe altındır, sanatçı ondan küpe, gerdanlık, bilezik yapar.' diyor." (Tatcı, 2009: 60-70).

Zengin bir kaynağın, şiirin içinden gelen Ali Akbaş usta şairleri tanımadan güzel şiir yazılmayacağı kanaatindedir. Şaire göre şiir, geleneğimizdeki tecrübeleri kavrayıp yeniyi kurma işidir. Bu yüzden kendisini bugüne getiren, şiirlerinin mayasını oluşturan kaynakları açıklarken, etkilendikleri şairleri esinlendiği yönleriyle sıralar:

"Fuzulî'den Karacaoğlan'dan başlayarak bütün Dîvan ve Halk edebiyatının büyükleri bizim mirasımızdır. Yüksek bir aşk anlayışıyla Fuzulî, insan ve tabiat sevgisiyle Karacaoğlan, orijinal imajlarıyla Şeyh Galip, tarih ve medeniyetimize bakışıyla Yahya Kemal ve Tanpınar, mukaddesleri, milli motifleri işleyişiyle Necip Fazıl Kısakürek, kozmik âleme yönelişiyle Dağlarca, yiğit edasıyla Arif Nihat, kof romantizmi ve marâzi şairaneliği kovup yalın bir söyleyiş çıkırtı açan Orhan Veli, samimi ve ince duyarlılığı ile Cahit Sıtkı, eşyayı yeniden keşfe çalışan Necatigil, bir peyzaj şeklinde bozkırı ve kendi coğrafyasını yansıtan, yumuşak söyleyişiyle Külebi hepimizin faydalandığı kaynaklardır. " (Akbaş: 1983, s.11-16).

"Ayrıca bizim yörede Derdi Çok, Behlül Ali, Ahmet Çıtak, Hafız Rahmi, Kul Hamait, Kamil Bozkurt, Mahsûnî, Âdil Soydan gibi âşıklar; Bahattin Karakoç, Abdürrahim Karakoç, Hayatı Vafî Taşyürek, Cansız Güllü gibi şairler ve bunlardan başka içli ağıtlar söyleyen Güz Ana gibi bülbül dilli nineler vardı. İşte bu zengin bir folklor mirası içinde insan yazmaz da ne yapar."(Beritli, 2017:10).

Şaire göre şiirde konu sınırlaması yoktur. Lirik olmak kaydıyla her şey şiirin konusu olabilir. Çünkü şiir böyle bir sınırlamayı kabul etmez. Ali Akbaş bu görüşüyle,

Recai-zade Mahmut Ekrem'in "Zerrattan şümûsa kadar her güzel şey şiirin konusu olabilir. " düsturuna bağlanır. Ali Akbaşı'nın şiirlerinde pastoral ve lirik anlayış birbirini besleyen unsurlar gibi görünüyor. Lirizm Akbaşı'a göre şöyledir:

" Lirizm, şiirin ruhudur hence; attır, kanattır. Bir şiir lirik değilse ölü doğmuştur. Bazıları lirizmi gözü yaşlı kof romantizmle karıştırıyorlar. Santimental olanla lirik olanı karıştırılarak, lirizm bir vakarı da beraberinde taşır. Lirizme çatanların çoğu materyalisttir, çünkü bazen aşk ve metafizik heyecanlı gelebilir. Onların lirizm diye karşı çıktıkları gönüldür. Okul kitaplarındaki tarife sığmaz bu iş. Didaktik olduğu halde lirik olan şiirler de olabilir."(A.A.İ.K.İ,13 Mart 2017).

3.4. İşlediği Başlıca Konular

Ali Akbaşı, şiirinde ferdi konularla birlikte toplumsal meselelere de yer vermiştir. Aşağıda görüleceği üzere, bir bütün hâlinde incelediğimiz Ali Akbaşı'nın şiirlerinde dikkat çeken başlıca konular şunlardır:

3.4.1 Aşk

Aşk, geçmişten günümüze hemen hemen her şairin üzerinde durduğu başlıca temalardan biri olmuştur. İçerisinde mutluluk, hüzn, umut, umutsuzluk gibi pek çok duyguyu barındıran aşk, Ali Akbaşı'nın şiirlerinde de bu çeşitliliği gösterir. Bu konuda kaleme aldığı şiirlerinde sevgiliyi yücelten, idealize eden bir yaklaşım söz konusudur. Akbaşı'nın 2011 yılında yayımladığı üç kitabının içinde aşk temalı şiirlerinin çoğunluğunun *Turna Göçü* adlı kitapta toplandığını görmekteyiz. *Erenler Divanında* ve *Eylüle Beste* kitaplarında aşk temalı şiir sayısı yok denecek kadar azdır.

Yâd ellere ve başı belada, yedi yerden yaralı olan şair, adeta bir çıra gibi alev alev yanmaktadır. Âşık adeta kendini sevgilinin emrine sunmuştur. Sevgiliye ulaşmak için bütün zorluklara ve değişime, yok oluşa razıdır. Öyle ki yaylaya yol, sevgilinin alnındaki lira, savrulacak harman olmak ister. Özlem ile dolu olan şair sevdiğine Maraşlım diye seslenip yârinden dokuz oğlan istemektedir. Sanki Anadolu kadınına hitab edilen bu şiirde, şair hâlini *Koşma* isimli şiirinde şöyle anlatır:

Yad elde başım belâda
Yedi yerden yarayım oy!
Yola bakar yâr sılada
Düşe kalka varayım oy!
Dağda yağın doluyum ben

Dağa yayla yoluyum ben
Dokuduğum halıyım ben
Alnındaki lirayım oy!
Harman oldum savur beni
Kirmene sar eğer beni
Yaktın ağır ağır beni
Alev alev çıkarayım oy!
İp bükenim kül dökenim
Bereketli tarlam benim
Kara kızım tunç bedenim
Saçındaki turayım oy!
İş tut hamur yoğur bana
Dokuz oğlan doğur bana
Keten olayım urbana
Allı pullu sarayım oy!
Akbaş`ım der gel Maraşlım
At çalımlım kanat kaşlım
Başak saçlım yüce başlım
Çağın geçer dereyim oy! (TG, s. 17-18).

Şairin *Al Bohçanı Yola Çık* isimli şiirinde gece şafak söktüğünde yarıyla gecenin üzerine beyaz perde gelmemiş, kömür gözlüyle sabahın köründe Karahan Gediği`nde görüşmeyi planlayan genç, sevdiğini Üveyikkır atında kaçırmayı düşünüyor.

Bu gece şafak söktüğünde
Dağlara duman çöktüğünde
Obada horozlar öttüğünde
Al bohçanı yola çık
Üveyikkır atım kışnediğinde
Hoca "Allahü Ekber" dediğinde
Bekliyorum Karahan Gediği`nde
Al bohçanı yola çık
Üveyikkır, Bengiboz`un kulunu
Karanlık gecede bulur yolunu
Elini ver kömür gözlüm elini
Al bohçanı yola çık (...) (TG, s. 26-27).

Şair, *Emine* adlı şiirinde Sarsap Suyu yakınlarında ismi verilmeyen bir köyde yaşayan Emine adlı bir kızı anlatmaktadır. Emine köyün en güzel kızıdır ve köyde ona hayran olmayan yoktur. Saçları belik beliktir, alnı kâküllüdür. Elleri ak paktır. Sadece tarlada çalışmasından ötürü elleri toprak kokar.

(...)

Alnına dökülür saçının tarı
Yine âşıkları tutmuş yolları
Ne aşığı olur, ne de yukarı
İlle on beş belik örer Emine

Eminenin güzelliğini tasvir eden şair, onun melekler tarafından vekil bırakıldığını inanmaktadır.

Alnına bir demet kâkül bırakmış
Melekler bu kızı vekil bırakmış
Gece baykuş ötmüş, bir yıldız akmış
Yolda belde seni arar Emine

Gelenek ve göreneklerine bağlı olan Akbaş, şiirlerinde de yeri geldikçe bu hususa temas eder. Şiirin devamında iki bayram arası yapılan düğünün uğursuzluk getireceğini şu dörtlükle dile getirir:

Böyle miydi köyümüzün töresi
Düğün olmaz iki bayram arası
Elden ele yanık gider çırası
Ecel tuzağını kurar Emine

Emine her isteyene verilmez; çünkü anası onun yaşının henüz küçük olduğunu belirtir. Ancak bir gün Kanlıkavak'a gelin olduğunu duyan şair ve köy ahalisi, gençler oldukça üzgündür. Şair üzüntüsünü "al kanlar bulaşmış beyaz duvağa " diyerek daha da belirginleştirir.

Duyduk gelin olmuş Kanlıkavak'a
Alıp götürdüler kar yağa yağa
Al kanlar bulaşmış beyaz duvağa
Kuş gibi boynunu burar Emine

Emine`nin yokluğu herkesi endişelendirir.

Mavi boncuk ak bürgünün oyası

Nazara uğramış Türkmen mayası

Ovayı doldurur yavrunun yası

Herkes birbirine sorar Emine (TG, s. 45-47).

Eylüle Beste kitabında yer alan *Elif* ise, şairin geçmişinde sevip kavuşamadığı gerçek bir şahsa yazılmış gibidir. Köy dağlarının ardında bıraktığı Elif e söyleyemediğı sözü vardır. Şiirdeki âşık, sevgilisi Elif ile kavuşamamış ve geçen yıllar üzerine Elif, hayatına devam etmek zorunda kalıp çoluk çocuğa karışmıştır. Bazı yerlerde şiirin ismi "Elif'e Sözüm Vardı" olarak da geçmektedir. (K. Tural, 1980:5-7).

Köy dağların ardında kaldı

Bir gün çıktım yel-yapalak

Köy dağların ardında kaldı

Türküleri unuttum

Gitgide ıradı kağı sesleri

Bir daha uğramadım

Halbuki Elif'e sözüm vardı

Hiç varmadım

Kız dağların ardında kaldı

Sanırım;

Özlemiş, özlemiş alışmış Elif

Artık çoluk çocuğa karışmış Elif

Bilirim ardımdan atıyorlar

"İnsanoğlu çiğ süt içmiş emmioğlu

Sözü savı mı olur?

Mümkünü yok

Dönmez artık
Dönmez o...." (EB, s.40-41).

3.4.2 Yalnızlık

Yalnızlık temasına Akbaş'ın şiirlerinde pek fazla rastlayamayız. Kalabalıkların, halkın sesi olmayı kendine amaç edinmiş bir şair olan Akbaş, şiirlerinde yalnızlık temasını fazla benimsememiştir. Bu anlamda şairin şiirlerini incelediğimizde yalnızlık temalı şiirlerinin fazla olmadığı söyleyebiliriz. Bu tür şiirlerine *Turna Göçü* ve *Eylüle Beste* kitaplarında rastlarız. *Eylüle Beste* kitabındaki *Issız Bahçe* şiirinde şair, çocukken bir bahçede dolaşarak sapanla iki kuş vurur. Kuşlardan biri düşer ve diğeri de yaralı bir halde gider. Bahçe bunun üzerine adeta şaire küser ve artık oraya hiçbir kuş uğramaz. Şair, bu ıssız bahçede yalnız kalmıştır. Yaptığı işten pişman olan şair, kuşların bir daha onun yüzünden gelmemelerine üzülür. Bu üzüntüsünü aşağıdaki şekilde dizelere döker:

Çocuktum,
Sapanla iki kuş vurdum
Biri düştü, biri yaralı gitti
Derin bir sessizlik çöktü bahçeye
Dallarda kuşların şarkısı bitti

Unuttum
Birinin ne idi adı,
Küçüğün ebrûluydu kanadı
Çırpındı elimi kana buladı
Kapanan gözleri mavi çivitti

Bunca zaman geçti
Kaç güz, kaç bahar
Benim avcı olduğumu duymuşlar
Bir daha bahçeye gelmedi kuşlar (EB, s.30).

Şairin Selçuk Uysal'a yazdığı "*Leyleklerin Türküsü*"de leyleklerin sevdiklerini alıp getirmesi özlemini dile getirmektedir. Leyleklerden yardım isteyen şair, gidenlerin geri gelmesi için sanki bakışlarıyla yalvarmaktadır. Gidenlerin, leyleklerin kırmızı gagalarında geleceklerini ummaktadır. Hasret ve yalnızlık içinde bekleyen şair duygularını şu şekilde şiirleştirir:

"Ağustos'ta uçar gider leylekler"

Uğurlar ola
Kim bilir ölene dek
Kim öle de kim qala

Kar yağıp eriyecek
Bebekler yürüyecek
Ninem,
Ninem belki gidecek
Kuşlar dönen diyara

Leylekler,
Ulu kuşlar,
Ne olur, katar katar
Gidenleri getirin
Kırmızı gaganızda
Belki de yaşıyorlar
Uzak bir yıldızda
Getirin bu bahara (EB, s.57-58)

Leyleklerin Türküsü şiiri ile benzerlik gösteren *Bekleyiş*" şiirinde şair bu defa yıldızlar, rüzgârlardan medet umarak sevdiklerinden haber getirmelerini istemektedir:

(...)

Çağırsam duyarlar mı
Gökte de evler var mı
Saydım da sayamadım
Yıldızlar pencereler

Yıldızlar alay alay
Bakıp bakıp gülen ay
Hele bi'yol düş de gör
Söylemek dile kolay (TG, s.21)

Şair, “*Hümâ Kuşumuz*” adlı şiirinde gurbet ve yalnızlık türküleri ile tanınan Türk Halk Müziği sanatçısı ve icracısı Mükerrer Kemertaş¹¹’a seslenmektedir. Issız gecelerde şaire can yoldaşı olan çok severek dinlediği Mükerrer Kemertaş’ın türküleri olmuştur.

Yine duman almış Palandöken’i
Kerem et Mükerrer bir türkü söyle
Türküler bağrında bir gül diken
Kerem et Mükerrer bir türkü söyle
Yükseklerde öten hüma kuşumuz
Issız gecelerde can yoldaşımız
Sen söylerken göğe değer başımız
Kerem et Mükerrer bir türkü söyle
İşimiz yok bizim hasetle, kinle
Gam, kasavet dağıt gür nefesinle
Yüce endamınla yiğit sesinle
Kerem et Mükerrer bir türkü söyle
Dadaş göğümüze bir velvele sal
Ruhu coştur, çürük aklı yele sal
Birbirine girsin gerçikle masal
Kerem et Mükerrer bir türkü söyle (...) (TG, s. 40-42).

3.4.3 Allah ve Din

Gönlü Allah sevgisiyle dolup taşan şair, bu hislerini şiirleri vasıtasıyla okurlarına yansıtmaktadır. Ali Akbaş’ın Allah ve din temalı şiirlerine daha çok *Erenlerin Dîvânında* isimli kitabında rastlıyoruz. Şairin “*Erenler Dîvanında*” adlı şiiri Efendi Barutçu’ya¹² yazılmıştır ve bu şiirde sırasıyla Ahi Evran, Mevlana Hata! Yer işareti

¹¹Mükerrer Kemertaş 1938 yılında Erzurum’da doğmuştur. Halen İzmir’de yaşamını sürdüren Mükerrer Kemertaş Türk Halk Müziği sanatçısı ve icracısıdır. Uzun havaları ustalıklıca icra etmesiyle tanınan Mükerrer Kemertaş’ın, 1960’lı ve 1970’li yıllarda değişik firmalar adına yapmış olduğu çok sayıda plak ve kaseti mevcuttur. 1985 yılında İzmir Radyosu’na naklen atanan Mükerrer Kemertaş, emekli olduğu 2004 yılına kadar bu radyodaki çalışmalarını sürdürdü. Sahneye ilk çıktığı 1956 yılından günümüze kadar çok sayıda konserler de vermiş olan Mükerrer Kemertaş, emekli olmasına rağmen “sanatçının emekli olmaz” ilkesini doğrularcasına halen müzik etkinliklerine katılarak sanat yaşamına devam etmektedir. (Vikipediya, 2015)

¹²İşadamı olan Efendi Barutçu 1951 yılında Kahramanmaraş Afşin İlçesi Altunelma kasabasında doğdu. Lise yıllarından itibaren milliyetçi ülkücü faaliyetlerin içinde yer aldı. Türk Ülkücüler Teşkilatı’nın Afşin Şubesi Kurucusu ve Başkanlığı (1973) Türk Ülkücüler Teşkilatı Bursa Şubesi Kurucusu ve Başkanlığı (1973) Büyük Ülkü Derneği Bursa Şubesi Kurucusu ve Başkanlığı ve Ülkü Ocakları Bursa Şube Başkanlığı (1974-1975) yaptı. (<http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=4794>) (07.06.2018)

tanımlanmamış., Yunus Emre, Hacı Bayram, Peygamberimiz Hz. Muhammed, Akşemseddin, Yavuz Sultan Selim ve Hacı Bektaş Veli'ye telmihte bulunmaktadır. Zamanın tül kapısından çıkan şair, türbe türbe yatır yatır gezmekte, eller öpüp dergâhlara yüz sürmektedir. Semâ ile yüce Mevla'yı anıp Akşemseddin'in secdeye kapanmasını izlemektedir. Hacı Bektaş'tan Allah'a sarılması hususunda öğütler alan şair, büyük Osmanlı padişahı Yavuz'un yüceliğini de Allah'a uzanmasına bağlamaktadır. Allah ve din Ali Akbaş'ın yazmış olduğu "Doğumunun 800. Yılında Hacı Bektaş Veli Ozanlar Yarışması" nedeniyle kaleme aldığı "Hacı Bektaş Veli" piyesinin de konusudur. *Erenlerin Dîvânında* şiirinde şair rüyasına ilâhilerle giren ahileri görüyor.

Gece,
El ayak çekilince,
İlâhilerle ahiler girdi rüyama
Külâhları gökte
Harmânileri yerde ahiler.
Başta Ahî Evran;
Çıktık zamanın tül kapısından
Gezdik türbe türbe
Yatır yatır
El öptük
Yüz sürdük dergâhlara
Meydan okuyup çağlara
Üçler Yediler karıştı
Öteden Kırklar erişti
Yollara koyuldu kervan
Dediler hep bir ağızdan:
"Gelin Hünkâra varalım
El pençe dîvan duralım
Ulu meşveret kuralım
Görelim ne demiş Kur'an"
Kapıldık bir Mesnevî rüzgârına
Gök kırığı kubbelerle
Bir Selçuk şehrine geldik
Merhamet bahrine geldik

Bura Konya
Konya dünya içre dünya
Dünya tutturmuş bir semâ
Şemsin kenârında,
“Mevlâna
Mevlâna
Mevlâna! (...) (ED, s.9-15)

Şairin *Çanakkale* isimli şiiri de bu konuda yazılmış önemli şiirlerdendir. Mukaddesatı ve toprakları uğrunda canlarını feda eden şehitlerimiz bu şiirde anılmıştır. Çanakkale Savaşları, Birinci Dünya Savaşı içinde, tarihin en kanlı bölümü olarak bilinir. Çanakkale Savaşı, Türk'ün sayısız zafer, şan ve şerefle dolu tarihinin en parlak sayfasıdır. Ali Akbaş'ın dörtlüklerden oluşan şiirinde vatan ve din uğruna dökülen kanlar ve bu kanların kutsallığı hatırlatılmaktadır:

Çanakkale bir velvele
Bu velvele gelmez dile
Direndik yedi düvele
Taş üstüne taş kalmadı

Tarih görmedi dengini
Kana boyadık engini
Şu bizim Boğaz Cengi'ni
Andıran savaş kalmadı (...) (ED, s.74-76)

Şair, aynı kitapta yer alan *Ana Şehir* şiirinde Beytül Makdîs olarak da anılan Kudüs'e seslenmekte ve ona değerini hatırlatmaktadır. *Ana Şehir* şiiri 2009 yılında Kudüs'ün İslam Dünyası'nın Kültür Başkenti olması vesilesiyle yazılmıştır. Şiir Şam'da düzenlenen törende okumuştur. Şair Kudüs'e onun ne kadar önemli olduğunu, ne kadar inancı barındırdığını hatırlatmaktadır. Filistin için endişe duyan şair, bu kutlu beldenin kaderinin Endülüs'e benzemesini istemez:

Ey Kudüs
Ey Beykûl Makdîs
Ey ilk kiblemiz olan kadîm belde
Mescid-i Aksâ sende
Kubbetü's Sahrâ sende

Ve Merkad-i İsa sende
Bilmem daha kaç inanç barınıyor sinende (ED, s.16)

*

“Silahlar sussun artık semâlarında ey Kudüs
Şairler her dilden şiirler okusun
Kuran tilavet eylesin hafızlar
Hazreti Davût Zebûr’dan
Mezmurlar okusun
Yeşildir sana yakışan ey şehir,
Kızıl kan değil” (ED, s.19).

3.4.4 Ölüm

Şiir deyince vazgeçilmez temalardan biri de ölüm konusudur. İnsan hayatının, yaşamının sonu olan kimine geç kimine tez misafir olan ölüm, edebiyatın da en önemli konularından biri olmuştur. Türk edebiyatında mühim bir yere sahip olan ölüm teması İslami duyarlılığa sahip sanatçılar tarafından daha da önemsenir. Şiir içerisinde “ölüm” kavramı farklı anlamlar taşıyabilir. Kimi şiirlerde ölüm bir insanın yaşamının sonu anlamındadır. Kimi şiirlerdeyse ölüm imgesi doğayla, insanlıkla, adalet arayışıyla, özgürlük duygusuyla ve aşkla eşlik kurularak yansıtılmaya çalışılır. Ölüm, her insanı olduğu kadar Ali Akbaş'ı da düşündüren, zihnini meşgul eden bir var oluş gerçeğidir. Aslında şairin Allah ve din temalı çoğu şiirinde rahatlıkla rastlayabildiğimiz ölüm temasını bazı şiirlerde başlı başına da görmemiz mümkündür. Cansız Ağabey'e açıklamasıyla yazdığı *Güz Gazeli* adlı gazelinde şair:

“Bir ölüm raksında her şey kuş, böcek, yaprak, çiçek

Dem tutar dallarda rüzgâr inledikçe saz-ı güz

Gerçi nârdır bir hevesle yandıran yaprakları

Tâlihiyle ta ezelden ayvadır mümtâz-ı güz”(EB, s.130) diyerek ölümü bir raksa benzetmektedir.

Bosna'da, Grozni'de, Somali'de, Bağdat'ta ölen çocuklar bir yer altı nehri oluşturmakta ve anaların gözyaşlarından bir gizli deniz oluşmaktadır. Şair, fillerin ayakları altında ezilen karıncalara benzetmektedir çocukları. Bu gün kıyamet kopmuyorsa, gökler başımıza çökmüyorsa çocukların sayesinde diyor Ali Akbaş. Şair *Filler ve Karıncalar* şiirinde "bir çocuğun gözleri kadar saf ve temiz bakabilirsinizmi?" diye soruyor yetkililere:

(...)“Onlar,

Bize Rabb'in emânetleri,

Onlar, Bosna'da, Grozni'de,

Uganda'da, Somali'de, Bağdat'ta

Fillerin ayakları altında ezilen karıncalar,

Onlar daha açmadan solan goncalardır...

Vakitsiz ölürse çocuklar

Bir yer altı nehri doğar

Anaların toprağa sızan gözyaşlarından

Bir gizli deniz oluşur yavaş yavaş
Ve sonra bir dağ koyağı,
Yahut bir fay çatlağı bularak
Tekrar çıkarlar apansız
Berrak bir pınar gibi
Köhne dünyamızın her hangi bir yerinden..." (EB, s 66-67)

3.4.5 Türküler

Türküler bizi bize anlatan, ezgisiyle gönül tellerimizi titreten büyülm hikâyelerdir. Türkülerde halkımızın ortak acısı, kederi, çilesi, cefası, kaygısı; sevinci, heyecanı, mutluluğı; sevdası, aşkı, yangını, yakarışı; sitemi, eleştirisi, hasreti vardır.

Yüzyıllar boyunca söylenen ve her zaman tazeliğini koruyan türkülerimiz milletimizin hayat hikâyesi ve kültürel özelliklerinin, annelerin sesiz çığlıklarının, sevdiğine kavuşmayan, yarım kalmış hikâyelerin, gençlerin yürek ağrısının, gurbet sancısının terennümüdür. Türküler, her dinleyişimizde adeta ete kemiğe bürünür ve etrafımızda kalın duvarlar örerek bizi içine çeker. Ali Akbaş da çektiğı sıra hasretiyle bu kuşatmanın içine giren, şiirlerinde türkülerini dile getiren bir şairdir. Türküler şaire çocukluk yıllarını hatırlatıyor:

" Çocukluğumda ninemin türkü dinlerken, söylerken ağladığını görtürdüm. 'Onu ağlatan neydi ?' diye kendi kendime sorardım. Türkülerdeki duygu yoğunluğunu bir kez de kendi içimizde yaşıyoruz." (A.A.İ.K.İ,13 Mart 2017).

Türk milleti, ortak hatıralarını birlikte hatırlayan, oğullarına kızlarına birlikte yas tutan büyük bir ailedir. Bu ailenin şair çocuğı şiirini kurarken bu ortak hatıralara sık sık göndermeler yapar. Muhattabının zihninde bu hatıralar canlı ise frekansı tutar; mesaj yerini bulur. Edebiyat terimi olarak biz buna "telmi" diyoruz. Herkesin bildiğı bir olayı, kişiyi veya inaniş bir iki kelimeyle hatırlatmak yani. Bu yolla şiirdeki bir kelime okuyucunun zihninde -atomun parçalanması gibi- zengin çağrışımlarla büyüyen bir dünya halini alır. Ali Akbaş'ın "Türküler"i de bu tür göndermelerle zenginleşen bir şiir. (Kurnaz,1997).

Şiirlerinde hevenk hevenk türkü rengi bulunan şairin türkülerle tanışlığı oldukça eskilere dayanır. O türkülerle akraba hatta türkülerin çocuğı gibidir. Bu münasebette, onun çocukluğunda dinlediğı türkülerin, ağıtların ve menkıbelerin büyük önemi vardır.

Türküler, Ali Akbaş'ın şiirini yoğuran, renk katan, tat veren en önemli unsurlardandır. Onun türkülerle bağını anlamak, türkülerle yüklediğı anlamı görmek için

Türküler adlı şiir yeterli olacaktır. Akbaş, Türk'ü Türk'e anlatan bu ezgilerin adeta destanını yazmıştır.

Bin yılda yağurduk her mısraını
Yüzüğe kaş ettik Ağrı Dağını
Dünyaya değışmem bir aksağını
Gönlüme göredir bizim türküler.

Türküler bilirim Van'lı, Yemen'li,
Yemen'in yolları güllü çemenli
Söylemiş gelinler gözleri nemli,
Künyedir, kuradır bizim türküler.

Kavruldum ateşte, boğuldum gamda
Hepsi ayrı hava, ayrı makamda
Bir gelini sel aparmış Mugan'da
Sellerde Sara'dır bizim türküler. (...) (EB, s 28-33)

Ali Akbaş, *Türküler* şiirini merhum Yetik Ozan'ın *Bağlama* isimli şiirini göz önüne alarak yazmıştır. Nida Tüfekçi'ye ithaf edilmiş olan *Bağlama* şiirinin kafiye ve kelimeleri Akbaş'ın, *Türküler* isimli şiiri arasındaki benzerlik dikkati çekiyor:

Her sevgi bir düğüm atmış koluna
Dokundukça inler, yarası vardır.
Irak gönüllerin uçurumuna
Ezgiden bir köprü kurası vardır.

Aslı saçlarını yönüne sermiş,
Altı tel koparıp göğsüne germiş,
Kerem, yarasından bir kabuk vermiş,
Sızlaya sızlaya vurası vardır. (...)

Ali Akbaş'ın kafiyelerinin (töre, kura, yara, çıra, kara, sıra vb.) Yetik Ozan'ın şiirindekilere benzerlik göstermesi, bunun bilinçli bir tercih olduğunu düşündürür. Böyle büyük bir şiir ortadayken, aynı konuda tekrara düşmeden yeni bir şiir yazmak kolay değildir. Fakat Ali Akbaş bunu başarır. Bu başarıda, tabi ki, şairin belirttiği gibi çocukluğunda dinlediği türkülerin, ağıtların, masalların, menkıbelerin yeri vardır. Ali

Akbaşı'nın şahsiyeti bu kültürle yoğrulmuştur. Bu kültür üzerinde daha şuurlu şekilde yoğunlaşan şair, onu şiirinin önemli bir unsuru haline getirmiştir. (Kurnaz, 1997).

Ali Akbaşı'nın bu konuda yazdığı diğer şiirleri Mehmet Özbek'e ithaf ettiği *Armağan* isimli şiiri ve Mükerrrem Kemertaş'a yazdığı *Huma Kuşumuz*'dur. Ali Akbaşı'ı özel kılan taraflarından biri de sahiplenmeyi, iştiraki, paylaşımı, çevresinde toplanmayı ifade eden "biz" kavramıdır. Bu kavram Akbaşı'nın şiirlerinde daima kendini hissettirir. *Bizim Türküler* başlığı da, muhatabını çevresinde toplayan, konuyu sahiplendiren bir sözdür. Bu yüzden şairin şiirlerinde "biz" duygusu önemli yer tutuyor. Ali Akbaşı, bir millete mensubiyet şuurunu sürekli uyanık tutan bir şairdir. Onun anlattıkları, kendinden ziyade milletin sevinç ve acılarıdır. Akbaşı'nın *Bizim Elin Kızları* şiiri de en güzel örneklerdendir. (Kurnaz, 1997).

Hey kızlar
Bizim kızlar
Yurdumun semasında
Adsız yıldızlarsınız
Rüzgârda bir saz gibi
Ne diye sızlarsınız

Hey kızlar
Bizim kızlar
Yemen'de, Bingazi'de
Bir cephe de biterdik
Bereket siz varsınız
Yaylada pınarsınız (EB, s.38)

Türkülerle bağlılığı, içtenliği oldukça eski olan Ali Akbaşı, Halk Edebiyatı'nı seven, halkın içinde büyüyerek bunu şiirlerine de yansıtmıştır. Mithat Güzel'e ithaf edilmiş *Çalışırken Türkü* isimli şiirinde geçen "Dilimde bir türkü" mısrasında dediği gibi, Akbaşı'nın dilinde, kalbinde hep bir türkü var. Kendisini yanan çırağa benzeten şair usanmadan, bıkmadan ustasının yaptığı heykelleri aynınlatıyor:

Ben bir çırağım şehzâdem
Ben bir çırağım
Hiç usanmadan
Ustamın yaptığı heykelleri parlatıyorum

Gözünde ustasından başka bir usta tanımayan şair, ustasının çok ünlü birisi olması, dillere destan olduğunu vurgular:

Ustam ustalar ustası
Dillere destan
Ben onun ayak tozu
Kapı kulu
Elest gününden beri
Ustama hayran
Ustama kurban

Kendisini, sırtında incik boncuğu köy köy, mahalle mahalle, pazar pazar dolaşarak satan gezici esnafa benzeten şairin dilinde hep bir türkü var:

Diyar diyar dolaşan
Gezgin bir çerçiyim ben
Camekân dolusu inci mercan
Alana satıyorum
Dilimde bir türkü
Gâh güldürüp
Gâh ağlatıyorum
Zümrüt yeşim
İnci mercan

Burada kocaman bir bahçedir Ali Akbaş. Öyle bir bahçedir ki, özgür. Kenarları hiç bir şeyle kapanmayan, çalısız:

Bir bahçeyim ben
Bir hayrat bahçeyim setsiz, siyeçsiz
Topraktan su, gökten ışıık dilenip
Size tad sunacağım
Ayva turunç
Elvan elvan

Türk halk kültüründe en önemli yeri olan Keloğlan'dır burda şair. Çocuklara masal olarak anlatılan, masallarının kahramanı Keloğlan:

Keloğlan'ım ben
Küçük şehzâdeye hız veren
Bir kutlusavaş için

Masallar anlatıyorum
Şehzâdem hanlar hanı
Ben onun at uşağı
Keloğlan'ı

Davran şehzâdem
Şehzâdem davran (KS, s.72)

Ali Akbaş'ın kaptan arkadaşı Fuat Kuşoğlu'nun aziz hatırasına yazdığı *Zafer Güvercinleri* şiirinde şair, kaptanın ömür boyu sürecek türküsünden söz ediyor.

Göğsünü yelken gibi rüzgâra gere gere,
Tunç bedenli tayfalar çıkıyor bir sefere.
Belki ayın, güneşin doğup battığı yere,
Tuz kokan, yosun kokan sulardadır bereket
"Vira, vira bismillah!" başlayacak hareket

Hind'e, Çin'e gideriz açılıp Marmara'dan
Uğurumuz ay-yıldız esirgesin yaradan
Yeriniz geniş olsun, biz usandık karadan
Ufukta yavaş yavaş silinir karartılar
Kıyıda kalanlara selâm edin martılar (...) (ED, s.87)

Şairin Selçuk Uysal'a ithafen yazdığı *Leyleklerin Türküsü* şiirinde kuşların dilinden konuşuyor. Ali Akbaş'a göre tüm yaşayan canlıların dilinde türkü var leyleklerin bile türküleri var.

Nereye ayva yüzlüler
Saz benizliler nereye
Nereye dünkü güzeller

Ağustosta uçup giden leyleklerin bazılarının gelemeyeceğini düşünüyor Akbaş., nesillerin değişimi, bebeklerin yürümesi, şair zamanın hızlı akışından şikayetçi. Çok sevdiği ninesini hızlı geçen bu zaman akışında kaybedeceğini biliyor şair. Bir umut var içinde. Belki gidenleri leylekler getirir diye:

" Ağustosta uçar gider leylekler"
Uğur ola
Kim bilir ölene dek
Kim öle de kim kala

Kar yağıp eriyecek
Bebekler yürüyecek
Ninem belki gidecek
Kuşlar dönen diyara (...) (KS, s.46)

Kuşları konuşturan şair bebekleri konuşturamaz mı? Ali Akbaş çocukların dilini çok güzel anlar. *Bebeklerin Türküsü* şiirinde çocuklar konuşur:

Uçtuk uçtuk beşikten
Kanamımız ışıktan
Şakacıktan kuş olduk
Kuş olduk şakacıktan
Yıldız güzel ay güzel
Elif'le Umay güzel

Üstümüzde gök çadır
Yer yüzü uykudadır
Gökteki yıldızların
Gölgeleri sudadır

Yıldız güzel ay güzel
Kırda akan çay güzel (...) (KS, s.18)

Ali Akbaş *Deniz Kızlarının Türküsü*, *Ardıcın Türküsü* gibi şiirlerinde de bu ilgisini sürdürüyor şair. Bir tablo gibi köy yaşantısını anlatan adını sonradan *Öğleyin Köy* olarak değiştirdiği *Varsağı* şiirinde yine türküler vardır. Kağnı tekerleği bir devrini tamamlıyor, öküzün boynuzları arasından geçen bir sinek görünüyor, bir çocuk babasına azık götürüyor ve bozkırda her yer sıcaktan kavrulurken eşekte ayağı sallanan Ahmet Ede'nin dilinde bir türkü ballanıyor:

Eşekte ayağı sallanıyordu
Bir türkü dilinde ballanıyordu
Ahmet edenin
Bozkırda her yan yanıyordu
Eşekte ayağı sallanıyordu

Kendi gölgesiyle kovalayarak oyuna dalmış çocuk tarlada sıcaktan kıvranan babasını unutmuştu. Çocuk o kadar mutlu ki, gölgesini az kala yakalayacak.

Bi çocuk gölgesin kovalıyordu

Az kaldı yakalıyordu
Çocuk bu
Toprakta ayağı yanıyordu
Bi çocuk gölgesin kovalıyordu
Azık geç kaldı geç
Tarlada babası kıvranıyordu
Çocuk oyuna daldı
Babası döver yazık
Azık geç kaldı azık (...) (KS, s.40)

Ali Akbaş, türkülerin ruhunu, sesini tanıyan bir şairdir. Onlara bizi biz yapan bir anlam yüklüyor. *Sitem* şiirinde tekrarlanan "Türkümü unutturdun!" mısrası bu bakımdan dikkat çekicidir. Bu mısradaki yozlaşan ve kendine yabancılaşan nesle bir sitem ile sılaya duyulan özlem vardır.

Türkümü unutturdun!
Beni böyle eve obaya koymazlar
Candan tutkulara adanmış türkümü
Kim bilirdi benim kadar kuşları
Öbek öbek fal taşımdı yıldızlar
Adsız kaldı yüzlerce ot, böcek
Türkümü unutturdun!

Orak tutmak, at oynatmak nerede
Bir şeyler koydun, bir şeyler aldın
Kapımızda köpeğimiz tanımaz
Koşturamam kuzuları ardımdan,
Dillerince anlaşılamam
Yaban oldum artık eve obaya
Türkümü unutturdun!... (EB, s.18)

Aynı şekilde *Son Göçebe* isimli şiirinde de unutulmuş türküler vardır.

(...)
Kum doldu o billur pınarın gözlerine
Akça gelinlerin kınası soldu
Ve o zaman unuttu türküleri
Günden güne anıkladı koyunlar

Çocuklar bir kemik, bir deri
Şimdi her şey bir çingirak kadar ırak
Uzakta bir kuş ötüyor
"İnfırak, infırak, infırak!"
Gördüğümüz terk edeli rurnalar
Çerçiler getirir haberi... (KS, s.82)

Şair *Elif* şiirinde de, aynı düşünceyi tekrarlar:

Köy dağların ardında kaldı
Bir gün çıktım yel yepelek
Köy dağların ardında kaldı
Türküleri unuttum
Gitgide ıradı kağı sesleri
Bir daha uğramadım
Hâlbuki Elif'e sözüm vardı
Hiç varmadım
Kız dağların ardında kaldı (...) (EB, s. 40)

Ali Akbaş şiirlerinde geleneğin tekrarı gibi bir kolaycılığa kaçmaz. Geleneği yenileyen, geliştiren, şahsî bir şiir ortaya koyar. Akbaş'ın fikrine göre, halkın bütün bir hayat hikâyesi türkülerde dile gelir. Türkülerde bir iletişim, göndermeler vardır. Ali Akbaş'ın "Türküler"i de bu tür göndermelerle zenginleşen bir şiir.

Ali Akbaş'ın türküler ile ilgili dört şiiri *Kuş Sofrası* kitabında yer almıştır. "*Bebeklerin Türküsü*" (KS, s.18), "*Ardıcın Türküsü*" (KS, s. 36), "*Leyleklerin Türküsü*" (KS. s. 46), "*Çalışırken Türkü*" (KS, s. 72) ve bir tanesi de "*Türküler*"dir (TG, s. 28). Şairin şiirlerinde, türkülerin çocukları; çocukların türküleri vardır. Akbaş, çocuklara türküler söyleten bir şairdir. "*Bebeklerin Türküsü*", "*Ardıcın Türküsü*", "*Leyleklerin Türküsü*"dür onun şiiri... Elif bebek, Umay bebek, hilâle benzeyen, beşikten uçan ışıktan kanatlı birer kuştur. Onlar kendi geleceklerinin, kendi hayallerinin türkülerini okurlar... (...)

"Türküler bilirim Vanlı, Yemenli
Yemen'in yolları güllü, çemenli
Söylemiş gelinler gözleri nemli
Künyedir, kuradır bizim türküler " (TG. s 28)

(...)

"Gökte ay portakaldır
Ye de bak tadı baldır
Bilyemizdir yıldızlar
Olmaz deme masaldır

Yıldız güzel ay güzel

Bar güzel halay güzel " (KS, s. 19)

Ali Akbaş'ın yaşantısı türküler gibidir. Türküler gibi berrak, türküler gibi gerçekçi, türküler gibi dokunaklı. Türkülerin üzerine en güzel şiirleri Ali Akbaş'ın yazması tesadüf değildir. O kendi yüreğinin hassasiyetini türkülerde bulur. Türkülerden şiirine sesler duyarlılıklar taşır. Türkün milli müziğinin nağmelerini yansıtan bağlamayla milletini özleştirir ve şöyle seslenir.

Bağlama dediğin üç tel bir tahta

Ne şaha baş eğmiş, ne taca tahta

Tüm dertleri özetlemiş bir ah'ta

Bozkırda naradır bizim türküler. (TG, s.33)

3.4.6 Türklük ve Tarih Bilinci

Ali Akbaş'ın Türklük Bilinci temalı şiirleri çoğunlukla *Erenlerin Divanında* kitabında yoğunlaşmaktadır. Kitabın oldukça büyük bir kısmı tarih temaları ile ilgili şiirlerden oluşur.

Şairin aynı kitapta yer alan *Kutlu Taş* şiirinde turan fikrine sıkı sıkıya bağlı olduğunu ve turana doğru giden yolu bildiğine şahit olmaktayız:

Bu gece

(...)

"İşte şu ince yol gider Turan'a

Bir mızrak ormanı tuğlar gölgesi

Savaşlar dök dökse kıran kırana

Duyuluyor ok ıslığı nal sesi" (ED, s.50)

Türk tarihinin en büyük kahramanlarından olan Oğuz Kağan¹³ hakkında gerek yazılı kaynaklarda, gerekse de sözlü edebiyatta yığılğından söz edilen bir şahsiyet olmuştur. Ali Akbaş, Tanrıcut Mete`ye Atamız diyerek şöyle hitap eder:

¹³Çin kaynaklarında Oğuz Kağan için "Mao-tun" (Mete) diye seslendirilen bir ad kullanılmıştır. Bu sesletim, bugünkü Çinceye göre yapılmaktadır. Eski Çinceye göre sesletim yapılacak olursa, "Bak-tut"

Tan yerinden doğan bir tümen çeri
Göntülleri ipek yayları katı
Bir anda nasıl da kaplamış yeri
Hilkât onlar için yaratmış atı
Atamız Tanrıkut Mete'den beri
Görülmemiş böyle bir yer saltanatı
Kanatlı atların hür saltanatı (ED, s. 52)

Türk dünyasını gezen, şiirlerine yansıtan Ali Akbaş Azerbaycan'ı kendi vatanı bilmiştir. Şairin *Göygöl* şiiri Ahmet Cevat'ın aziz hatırasına yazılmıştır. *Göygöl* şiiri 1990'ın en güzel şiir verimlerinden biri seçilerek Yazarlar Birliği'nin Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı'na alınmıştır. Azerbaycan'ın kültürde, şiirde, güzellikte, yiğitlikte ve efsanede özü olan Gence mahalında bulunan *Göygöl* şiirinde Göygöl'e varışını, karşılaştığı ilk manzarayı böyle anlatır şair:

Bir seher vaktinde vardık Göygöl'e
Burda kızlar gül takıyor kâküle
Alev alev bir gül attım su yandı
Sunam derin uykusundan uyandı
Yavaş yavaş araladı perdeyi
Gönlüm göle düşmüş yaban ördeği
Giyip kuşanmaya erinmiş Göygöl
İpekten tüllere bürünmüş Göygöl

1139 yılında Gence'de başvermiş deprem sonucunda Kepez dağı ikiye ayrılır. Ağsuçay nehrinin önünü kesen uçkun sonucunda berrak sulu Göygöl yaranır.

Ne kadar özenmiş hilkâtin eli
Bir depremle doğan yaylagüzeli

biçiminde bir ad karşımıza çıkar. Bu adın da, Eski Türkçedeki “**Bağatur**” adını karşıladığı düşünülmektedir. Bu bilgiler göz önünde bulundurulursa, Oğuz Kağan'ın adının Bahadır'dan başka bir ad olmadığı da söylenebilir. Fakat Türklerce yaygın olarak kullanılan ve benimsenenler Oğuz ve Mete adlarıdır. (www.bilgicik.com/yazi/turkun-ulu-atasi-oguz-kagan-tanrikut-mete-han-2/ (11.06.2018))

Ninniler dinlemiş deli rüzgârdan
Gidasını almış yağmurdan kardan
Sonra canlar yakan bir âfet olmuş
Burdan su içiyor her sevdalı kuş
Sanki aynasını düşürmüş felek
Göygöl'den gayrisi bir kirli gölek

Şair Ateşgah gibi eski Zerdüş kùltürünü dile getirmekle yanı sıra, Göygöl şiirinde sıcaklık da serinlikler de soğuk göl imajı kadar yer tutmaktadır. Göygöl'ün bulunduğu diyar, aynı zamanda Kaf Dağlarıdır. Halk Edebiyatı unsurlarına telmihte bulunan şair, Dede Korkut'tan, Kaf Dağı'ndan, Tepegöz'den, Hüsrev ve Şirin'den, Merih ve Zühre'den, en önemlisi de Oğuz'dan bahis açmaktadır.

Gök mâvi, göl mâvi her şey semâvi
Arşa çıkar Ateşgâh'ın alevi
Burası Kafdağı tezatlar evi
Çıkar her adımda bir masal devi
Dağlar deve olur bulut güvercin
Bir gümüş sakallı keçi olur cin
Yanılıp Göygöl'ü su sanmasınlar
Bismillah demeden yıkanmasınlar

Göygöl'ün, Dede Korkut hikayelerinin geçtiği bir mekan olduğu fikri zihnimizde iyice pekiştirilirken, hem Azerbaycan Türklüğü'nün "Oğuz" kimliğine vurgu yapılır, hem de "Oğuz'u uykuda boğan Tepegöz" motifıyla Rus istilas anlatılmış olur. Bir ifadeye sığdırılmış üç zaman ve üç mânâ... Şairin bu şiirde tekrar tekrar ve şaşırtıcı bir başarıyla ama asla kendini ele vermeden kullandığı bir yöntemdir . " Uzar kıyısında bir sarı kamış " demekle bir yandan gölün reel güzelliği anlatılırken öte yandan Türk tarihindeki Sarıkamış faciasına gönderme yapılıyor.

Bir sabah Göygöl'de peri kızları
Yıkanırken siper edip sazları
Üstlerine gelmiş bir deli çoban
Kır papaklı sırtı heybeli çoban
Bakmış ki gölbaşı peri tüneği
Atmış üstlerine ak kepeneği

Bir anlık gafletten doğmuş Tepegöz
Oğuz'u uykuda boğmuş Tepegöz

Burada şair, şiirin en güzel bölümlerinden birisi mecaz-ı mürsel (alegori) halinde Türk dünyasının büyük ümidini, zaptolunmaz isteğini dile getirmiştir:

Şimdi yaylaların sonbaharıdır
Dağları kaplayan süt buharıdır
Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl
Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl
Uzar kıyısında bir sarı kamış
Kendini seyreder sulara yaz kış
Şimal küleğiyle kar geliyor kar
Sınamı tufandan koruyun dağlar

Masallarındaki yoksul ve öksüz kızın , bir gün, bir "şehzade" tarafından kurtarılması motifi halinde:

Bir nevrüz sabahı sökerken şafak
Bir şehzade gelip uyandıracak
Nal sesleri duyacaksın derinden
Öpecek usulca göy gözlerinden
Açma duvağını sır verme ele
Şu fırtına dinsin, yaz gelsin hele
Uyu Natevan'ım varalım uyu
Uyu bahtı kara maralım uyu

Burada, şair millî duygu ve isteklerin yüksek sesle, iddia ve heyecanla değil, daha ziyade mecazlar aralığından ve sır verir gibi yumuşak söylemiştir.

Aynılık her zaman zor gelir insana. Vedâ etmeyi sevmeyen şair elvedâ diyerek ayrılır Göygölden:

Mesnevi okuyup geçtim Gence'den
İçime bir sızı düştü inceden
Elveda bağlarda üzüm derenler
Üzümü unutup hüznün derenler
Elveda adını unutan şehir
Elveda akmayı unutan nehir

Ata yadigârı Gence elveda

Dalında kuruyan gonca elveda (ED, s. 40-45)

Ali Akbaş'ın vatan sevgisi Elbistan'dan, Türkiye'den başlamaz. O, tüm Türk dünyasının evladıdır. Onun vatani Türk dünyasıdır.

3.4.7 Sosyal ve Siyasi Konular

Sanat eserlerinde toplumun sosyal ve siyasi yapısının yansımaları görülür. Sanat eseri ne kadar ferdî olsa da sosyal bir tarafı vardır. Her fert, içinden çıktığı cemiyetin küçük bir parçası, hâlinedir. Sosyal meselelere duyarlı bir şair olan Ali Akbaş'ın da şiirlerinde bu tutumlar görülür. Şair, şiirlerinde sosyal hayatta meydana gelen değişikliklere, bazı değer yargılarının kayboluşuna ve siyasi meselelere temas eder. Fakat Ali Akbaş'ın bu tür şiirleri estetik endişeden uzak, kuru ideolijiden mürekkep şiirler değildir.

Ali Akbaş yaşadığı toplumun gerçeklerini gözardı etmez ve bunlara sırtını dönmaz. Şiirlerinde bu gerçekleri kendine has bir üslupla verir, dile getirir. Türk milletinin gerçeklerinden biri de göçtür. Göç etmek, daima ardından bir şeyler bırakmak ve bu sızıyla yaşamak demektir.

Tek bir kelime bazen ne kadar çok şey çağrıştırır insana. Hüzün, keder, ayrılık, yalnızlık, hasret tek bir kelime olur “gurbet” diye çıkar ağzımızdan. Uzak olmaktır sıldan, eşten, dosttan, evlattan... Özlemektir her an... Yalnızlıktır, kaderdir, kederdir çoğu zaman... Daha iyisi için çalışmak, mücadele etmek ama bir taraftan da bunun bedelini sevdiklerinden uzak, yalnız geçen uzun gecelerde ödemektir.

Türkiye ile Almanya arasında 13 Ekim 1961 yılında imzalanan “Türk İşgücü Anlaşması” ile Almanya'ya ilk Türk işçi göçü başladığı bir dönemde, Sirkeci'deki trenler artık Türk gurbetçileri Almanya'ya taşımak için kalkıyordu peronlardan. Uğurlamaya gelenler gurbete yakınlarını, ümitlerini, yüreklerinin yarısını yolluyorlardı. Gidenler ise sadece sevdiklerinden değil, vatanlarından da ayrılıyorlardı. Tüm bunlara kayıtsız kalamayan Ali Akbaş *Göç* şiirinde Avrupa'ya bir umutla, sevinçle uğurlanan işçilerin, yabancı oldukları bir kültürün karşısında kültürel yıkıma uğradıklarını anlatarak, gidenlerin ardından ağlayan anaların, öksüz kalan çocukların, göz yaşlarını içine akıtan kızların feryatlarına kulak verir. Birçok insan değil başka bir ülkeye gitmek, farklı bir şehir bile görmemişlerdi. Dilini, âdetlerini bilmedikleri, insanlarını tanımadıkları bir ülkede yaşama tutunmaya gidiyorlardı.

Yanlarında tahta bavulları, mutlu bir geleceğin hayali ile bindiler trene... Tüm bunlara kayıtsız kalamayan Ali Akbaş hisselerini *Göç* şiirine döktü:

Su seperler ya
Gidenlerin ardından
Dün askere
Hind'e Yemen'e
Bu gün ekmeğe
Yaban ellere
Dönmezler de ondan
Yoksa niye serpsinler
Sirkeci'den tren gider
Ona binen verem gider

Kahramanlıklarıyla her zaman örnek olan Türk oğulları, dün askere Hind'e Yemen'e giderdiler. Vatanlarını savaş için terk ederdiler. Fakat oyle bir zaman gelmiş ki, ailesinin geçimini sağlamak için bu gün yaban ellerin kapısına dayanırlar. Bu gedişin dönüşü kesin deyil. Gedenleri nelerin beklediği belli deyğil. Anneler oğil, oğul diyerek feryad eder, çocuklar öksüz, gelinler dul kalar. Akbaş bu duruma bigane kalamıyor.

Bir kampana çalar
Analara ağlar
"Oğuuul
Oğul!"
Çocuklar öksüz
Gelinler dul
Sirkeci'den tren gider
Evim barkımviran

Şair için de yaşadığı toplumun gerçeklerinden haberdardır ve bu gerçekleri kendine has üslupla dile getirmeye çalışır. Önceleri "atla geçtiğimiz Tuna'dan", şimdi böyle geçişimiz karşısında "beyler utansın" diyerek sitemini dile getirir.

Biz hep atla geçtik Tuna'dan
Böyle geçmedik
Avrat uşak
Biz hiç böyle göçmedik

Beyler utansın
Sirkeci`den tren gider
Varım yoğum töremgider
Şair şiirin sonunda Batı`yla aradaki farkı anlatmaya çalışır.
Burda ezan var
Orda çan
Her sabah çınlar tepemizde
"Uyaaan
Uyaan
Uyan!.."

Sirkeci`den tren gider
Bir yaldızlı Kur`an gider (EB, s. 82-84)

Göç şiirinin yanısıra Ali Akbaş`ın sosyal ve siyasi temalı "*Masal Çağı*", "*Çocuklar Sayıklıyor*", "*Son Göçebe*", "*İmgelem*", "*Alın Terinden Bir Deniz*", "*Göl ve Kedi*", "*Bay Buş*" şiirlerini de bu tema altında inceleyebiliriz.

"*Masal Çağı*" şiiri memleketinden ayrılarak uzun süre kalan birinin vatana döndüğü zamanki hislerini dile getirir:

...

Hiç sormayın nerde kaldım
Her yıl bir diyarda kaldım
Bir ifrit ağına düştüm
Bir kuş gibi darda kaldım

Yıkacağım evi barkı
Sıkıyor beni dört duvar
Niye söylediğim şarkı
Ulaşmıyor yâre kadar (...) (TG, s. 12-16)

Şair *Çocuklar Sayıklıyor* isimli şiirinde değişen zamanla birlikte çocukların annesizliğe mahkum edilişini tenkit eder. Modernlik kalıbına uydurarak annelerin çocukları yalnız başına, çaresiz bırakıp kendi eğlencelerinin peşindenkoşmasını kınayan Ali Akbaş şiirinde bu durumdan şu şekilde yakınır:

...

Anneleri çaydadır
Partidedir çaydadır
Çözün uçsun bebekler
Çözün kundaklarını

Çocuk yaralı ceylan
Nerden içecek suyu
Uyku yılanlı kuyu
Kurur tuzaklarını (...) (EB, s. 80-81)

Sosyal hayatın değişmesi, eski hayata duyulan özlem *Son Göçebe* şiirinde kendini gösterir. Şair burada Batı'dan esen rüzgârın neleri alıp neleri değiştirdiğini vurgular:

Batı'dan esdikçe rüzgâr
Döner yel değirmenleri
Çağı geçti gökkuşağı kilimlerin
Kırıldı birer birer yörük kirmenleri

Boş ver,
Konacak konuk mu kaldı zaten
Artık nemize yetmez,
Cırlak renkleriyle halıfileks
Kumaşlar hep sentetik ve türküler arabesk
Küstürdük yağız atlı seğmenleri (...) (EB, s. 76-77)

Ali Akbaş günümüzdeki gençlerin buhranlarına ve çırpınışlarına *İmgelem* adlı şiirinde ironik bir dilledikkat çeker. Günümüzün gençlerinin günlük telaşları ve sözcükleri şairin gençliğinden farklıdır. Değişen dünyada gençlerin şiirden ve duygudan yoksun maddi hevesleri vardır. Bu gençler manadan uzak daracık bir dünyada sıkışıp kalmışlardır.

Çatıda saksafon çalıyor bir akşam
Ozanım oturmuş evde ağlıyor
Bir anlam veremiyor buna anası
Durmadan saçlarını sıvazlıyor

Kafası karışık nedense dünden beri
Hep aynı sözcükleri sayıklıyor
Gözleri belleğindeki soyut imgede
Sanırım prinç ayıklıyor

Sonuna kadar açmış volkmenini
Kulakları sağır eden bir hevimetâl çalışıyor
Daha hiç tanımadığı bir sevgiliye
Soyut mu soyut, diziler karalıyor(...) (EB, s. 17-18)

Allahı, dinini seven Akbaş, helal para kazanmaya, emeğe, zahmete, alın terine çok önem veriyor. “Deriner Barajı’nın inşasında çalışan kahraman işçilerimize, mühendislerimizeve örnek devlet adamı Artvin Valisi Cengiz Aydoğdu’ya” ithaf ettiği *Alın Terinden Bir Deniz* isimli şiirinde canlarını ortaya koyarak çalışan, kayaları yaran, Ferhat gibi külüng vuran işçilerin, mühendislerin ruhu olur:

Deriner’de erler derin
Yedi kat altında yerin
Bilmem ki ne arıyorlar

Başboş akmasın diye
Bendini yıkmasın diye
Çoruh’a gem vuruyorlar

Murat, Hasan, Mehmet, Ali
Bunlar Çoruh’tan da deli
Sele karşı duruyorlar

Alın terinden bir deniz
Şaşarsınız bir görseniz
Can alıp can veriyorlar (...) (EB, s. 123-124)

Ali Akbaş ABD’nin Irak’ı işgal etmesinden sonra yaşanan insanlık trajedisine sesiz kalamayarak *Bay Buş* şiiriyle tepkisini verir. Bu şiiri 2008’de Bağdat ziyareti sırasında ABD başkanı George W. Bush’a ayakkabısını fırlatan Iraklı gazeteci Muntazır

El - Zeyd'e ithaf eder. Akbaş dünyanın neresinde olursa olsun yaşanan vahşete, savaşa seyirci kalamıyor. Kaleminin gücüyle fikrini bildirir.

"Üzölmeyin be çocuklar
Sam Amca öökenize barış getirmiştir
Size çikolata ve oyuncak getirmiştir
Savaşmaya değöl,
Harıl harıl yanan petrol kuyularından
Purosunu yakmaya gelmiştir!"
Diyor tercüman

"Ama neden
Yollar kuş ölüsüyle dolu
Ama neden bu çocuk cesetleri
Ama neden tank paletlerine sıvanmış etleri
Bunların akıl hocası Darwin
Kitapları "Seleksiyon Natürel"
Ve dinleri kin..."

...

Ellerini iyi sakla Bay Buş
Ellerini iyi sakla
Ellerinden kan sızıyor
Kan!.. (KKD, S.26, s. 5)

3.4.8 Çocuk

Çocuk edebiyatı ürünleri çocuk düzeyine uygun bir dille kaleme alınan ve çocuk duyarlılığıyla işlenen metinlerdir. Çocuk edebiyatı, "çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine eğilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacıyla gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat" olarak ifade edilebilir.

Çocuklar için şiirler yazan Ali Akbaş'a göre bir çocuk edebiyatı vardır:

" Çocuk şiirleriyle büyük şiirleri arasında estetik seviye bakımından fark olmaz. Çocuklar için yazılan bir şiiri büyükler de okumuyorsa o zaman o şiir şiir sayılmaz, kaldır at onu. Fakat büyüklerin okuduğı her eseri de çocuklar okuyamaz. Öyleyse çocuk edebiyatı, genel edebiyatın içinde çocukların da okuyabileceğı bir edebiyattır.

Kelile ve Dimine, Dede Korkut, Donkişot, Küçük Prens, Bir Küçük Kara Balık ve klasik masallarımız yaş sınırı dinlemezler. Hem büyükler hem de küçükler okur onları. Fakat çocuklara yerli mallar haftası, yeşilay haftası gibi belirli gün ve haftalarda okutulan ve ezberletilen şiirimsiler edebiyatın ve sanatın düşmanıdır. Bunlar minicik yavrularımızın şuuraltını kirleten, şiirden nefret ettiren edebiyat zevkini dumura uğratan uyuz şeylerdir. "

Çocukların şiirden soğutulmasına karşı çıkan Ali Akbaş 2016 yılında basılan *Kuş Sofrası* kitabının önsözünde de aynı ifadelere yer verir, şair çocuklara hitaben söze başlar:

" Sevgili Çocuklar,

İşte size bir demet şiir. Ben yazdım, Yıldız Ablanız resimledi. Beğenirseniz okursunuz; beğenmezseniz verin kuşlara geri bize getirsinler.

Aslında ben bu şiirleri yazarken kimlerin okuyacağını düşünmedim bile. Elimden geldiğince güzel yazmağa çalıştım o kadar. Çocuklar için yazılmış bir eseri büyükler de severe okuyamıyorsa o eser kötü bir eserdir. Unutmayalım ki, çocuklarını aldatanlar, aslında kendileri aldanırlar.

Bugün Dede Korkut Hikâyeleri, Donkişot, Küçük Prens, Kelile ve Dimine, Binbir Gece Masalları güzel eserler oldukları için hem çocuklar, hem de büyükler okuyabilir.

"Kuş Sofrası"nı okurken anlamadığınız bazı kelimeler çıkabilir. Onları da annenize sorarsınız, sözlüğe bakarsınız... Zaten kitaplar hep bizim bildiklerimizi yazacaksa, o zaman okumanın ne gereği var. Bizi araştırmaya zorlayaneserler büyütür. Size yeni tadlar, yeni bazlar verebildikse, o zengin masal dünyanıza bir renk de biz katabildikse sevineceğiz.

Ali Akbaş" (KS, s.1).

Ali Akbaş'ın şiiri genellikle çocukluğundayanır. Çocuk ve çocukluk günlerinden beslenir. Şairin folklor sevgisi, kendi yöresinin bütün özellikleri şiirinde görülür. Ali Akbaş çocuksu bir üslupla kaleme aldığı şiirlerinde, sade bir söyleyişin peşinde koşar. Kendini, sakın tabiatlılığını şiirlerinde korur. Böyleki, ifadelerinde sesini pek yükseltmez, büyük konuşmaz, fazla süslenmez, şeffaf olmaya çalışır. Bu sebepten ona bir gönül çocuğu diyebiliriz.

"Çocuk şiirleri yazıyorum; ama bunu bir görev olarak yapmıyorum. İçimdeki çocuğu susturamadığım için yazıyorum." diyen şair, şiirlerinde çocuklaşır. Şair bir çocuk gibi görmeye öğrenmeye çalışır ve nesneleri tanıdıkça da hayranlığı artar. Bu

noktada eşyayı en şaşırtıcı, en umulmaz yanından, bir idrak kamaşmasının ardından yakalamaya çalışır. O, şiirinde, bir dede, baba, öğretmen değil, bir çocuktur. Çocuklaşır, çocuk diliyle babasıyla, annesiyle, ninesiyle konuşur. Akbaş'ın yazdığı şiirler, içindeki küçük çocuğa aittir. Bu çocuk, geçmişteki güzelliklere olan özlemlerini, köyünü, annesini erken kaybettiği babasını, çok sevdiği anneannesini anlatırken kendisi kadar Türkçesi de sevimlidir, sadedir. Cemal Kurnaz, "Ali Akbaş ve Türküler" adlı denemesinde şair için: *"Kaybedilmiş masalların, türkülerin, ninnilerin, tekerlemelerin dünyasını arayan bir şairdir."* der. Akbaş'ın kendi sözleriyle de teyit edildiği gibi bu doğru bir tesbittir. Onun şiirlerinde özlem vardır. Köye, el değmemiş tabiata, değişen güzel değerlere, masallara, ninnilere, geçmişe, geleceğe bir özlem vardır. *"O, eşyayı, hayatı, tabiatı, çocuksu duyularla, çocuk gözüyle anlatır. Bizzat çocukları anlatır. Bunu yaparken, şiirlerine çocukluk hatıraları karışır. Küçük duyuların, küçük dikkatlerin şiiridir bunlar. Bu şiirlerinde olabildiğince yalın, gösteriştan uzak bir söyleyiş görülür. Dikkatli olmayan okuyucu bu özenle seçilmiş yalınlığın bir sehl-i mümteni arayışı olduğunu fark etmeyebilir. Şiirinin kişiliğiyle böylesine örtüştüğü şair pek azdır. Yakından tanyanlar bilirler. Kendisi nasılsa şiiri de öyledir."* (Kurnaz, 1997:23).

Ali Akbaş'ın ilk baskısı 1991 yılında yayınlanan *Kuş Sofrası* şiir kitabındaki şiirler tamamen çocuklar için yazılmış şiirlerin toplamıdır. Bu kitapla Yılın Çocuk edebiyatçısı tamamen bir demet şiirini, elleri ıtır gözleri çimen *Orman Perisi Selcen*¹⁴ için yazmıştır. Rüzgâr bu bir demet çiçeği Selcen'e armağan olarak götürür.

Elleri ıtır yaprağı
Çim yeşili gözleri var
Bu demeti götürür rüzgâr
Orman perisi Selcen'e (KS, s.1)

Şair, şiirlerinde çocuklaşır, çocuk diliyle annesiyle, babasıyla, kardeşiyle konuşur. *Uykuya Doğru*¹⁵ şiirinde çocuk çok güzel bir rüyanın içinden annesine sesleniyor. O, annesinin kucağından uçan bir kuş, gideceği yeri unutan bir mektuptur. Bu mektup kendisine uyku basmadan açılıp okunmalı, sevilip okşanmalıdır. Uyku, çocuğun Allah'a en yakın olduğu bir andır, Allah'la konuştuğunu düşünüyor:

"Anneciğim

¹⁴Selcan, Ali Akbaş'ın kızıdır.

¹⁵"*Uykuya Doğru*" şiirini şair yeğeni Ülkü Yıldız'a yazmıştır.

Düşümde bir kuşmuşum
Kucağından uçmuşum
Anneciğim
Düşümde bir mektupmuşum
Gideceğim yeri unutmuşum
Anneciğim
Aç beni, oku beni
Basmadan uyku beni
Anneciğim
Allah ne kadar yakın
Konuştum duydu beni
Anneciğim
Yollar beni çağırır
Kuşlar beni
Rüzgar beni
Uyku beni
Su beni” (KS, s. 26).

Bebek, annenin babaya armağan ettiği, öpüp kokladığı bir elmadır, hediyedir, yuvanın neşesidir. *Bebeğe* isimli şiirde baba, bebeğe hayat veren Allah'a, dünyaya getiren anneye minnetdardır. Şair bebeğin bir gün büyüyüp vatana, milletine hayırlı bir evlat olmasını diliyor. Bebeğe dileklerini belirtir, öyle bir er olmasını diliyor ki, biz öldükten sonra gözümüz arkada kalmasın demesi bundan ileri gelir:

"Seni bana anan armağan etti
Öpüp kokladığım almasın bebek
Tanrım yuvamızı şâduman etti
Elimizden geri almasın bebek

Çocuğa nazar değmesinden endişe eden şair adet ananelere dayanarak boncuk takılmasını, tütsü yakılmasının ve hamail takılmasını ister:

Göz değmesin bir gök boncuk takalım
Hamil takalım, tütsü yakalım
Ben koca çınarım sen kolum dalım
Sakın bora tipi yolmasın bebek

Bebeginin annesi tarafından mavi atlaslara belenerek, masallar söylenerek ninnilerle uyutmasını ister şair:

Mavi atlaslara belesin anan
Masallar söyleyip eylesin anan
En güzel ninniye söylesin anan
Bulutlar uykunu çalmasın bebek
Kuzum bir kınalı kuzu ayağı
Güldükçe açılır gül gül dudağı
Bilmem ki ne söyler bülbül dudağın
Ama bir gül gibi solmasın bebek

Büyüyüp bayrağa gönder olasın
Askere orduya önder olasın
Türklüğe yaraşır bir er olasın
Gözümüz arkada kalsın bebek (KS, s.76)

Hayatın yazılmamış kanunlarından biri de insanın iki kere çocuk olması... Bir doğduğu zaman, bir de yaşlandıkça çocuklaşır insan. Ali Akbaş da çocuklaşan ninesine ninniler söyler. Çocuklarla nineler arasındaki benzerlikten yola çıkarak yazılan bu şiirde, çocuk gözüyle anlatılır nine. Ninenin, aya benzeyen nurani yüzü vardır, yaşmağı dolunayı saran bulutlar gibidir. Alnı kardan aktır. Aslında şairin, üç çocuğunu şehit veren ninesi pek güzeldir. Yanında Yemen anılan ninenin gözlerinden yaşlar gelir. Çocuk, kimsenin dayanamayacağı derde ninesinin dayandığını düşünür.

Dolunay saran bulut
Başında yaşmak ninemin
Bebelere tek diledim
Yaşını aşmak ninemin

Şairin çocuk gözünde ninenin yüzündeki kırışların yaranması, renginin sarıya dönüşmesi yaşanması demek değil. Nine hâla güzeldir. Suç nineyi böyle yansıtan aynada.

Ninem güzel, suç aynada
Ninem gibi yok dünyada
Yüzünün rengi ayvada
Kokusu leylak ninemin

Saçları beyazlamış nine kahraman bir Türk kadınıdır. Üç şehit anası olmak her kadına nasip olmaz. Bu yüzden nine gururludur, alnı kardan beyazdır. Vatan uğruna canını feda eden üç yiğit anasıdır.

Seferberliğin sunası
Solmuş saçının kınası
Ninem üç şehit anası
Alnı kardan ak ninemin

Üç oğul kaybetmek, evlat acısı yaşamak dayanılmaz derttir. Fakat çekilemeyen bu yükü nine çeker. Hem de bağrına taş basarak, gözleri ıslak dayanır.

Kim dayanır, o dayanmış
Bağrına taş basıp yanmış
Gene Yemen'i mi anmış
Gözleri ıslak ninemin

Oakta kaynar ıhlamur
Elleri mayalı hamur
Bir deli poyraz savurur
Dökülen yaprak ninemin

Tüm çocuklar gibi nineden masal anlatmasını ister şair. Ninelerin anlattığı masal bir başka olur. Dili şeker nineler bazen anlattıkları masallara kendi yorumlarını da yaparlar.

Masal anlat bana masal
Hey dili şeker, dili bal
Su alıyor artık sandal
Yolu "emrihak" ninemin (KS, s. 78)

Ali Akbaş'ın *Kuş Sofrası* kitabında ninni ile ilgili dört şiire rastladık. "*Ayın Ninnisi*" (KS, s. 16), "*Nineme Ninni*" (KS, s. 22), "*Ninni*" (KS, s. 77), "*Elif'e Ninni*" (KS, s. 78). "*Gökte Ay Portakaldır*" masalında da şair yer yer ninilere yer vermiştir. Kuş cıvıtlarına benzeyen bu şiirlerde çocuklar ninelerine, aydede de çocuklara ninniler okur.

(...)

" Ay bulutun ardındadır
Masal uyku tadındadır
Şimdi çocuklar rüyada

Bir kuşun kanadındadır

Ninni iyiye güzel

Ninni dünyamız düzele" (KS, s. 16)

Bir Baba'nın kızına, kuzusuna bu kadar güzel ninni söylemesi:

Kuşlar hu huda

Saçları suda

Elif uykuda

Kızıma ninni

Kuzuma ninni

Minicik eli

Pembe hâreli

Bircam güzeli

Yavruma ninni(...) (KS, s.78)

Bazen güzel, bazen korkulu rüyaları vardır çocukların. Güzel rüyalar görünce gülümseyen çocuklar, korkulu rüyalarda annelerinin kucağına koşan yavrular vardır. Uykularında kuşların kanadında gökyüzünü gezen çocuklar var Ali Akbaş'ın şiirlerinde. Onların rüyaları, gece olunca bir mağaradan çıkıp bütün evlere dağılır:

(...)

"Gece gönlüm çocukça hür

Gündüz bir topal karınca

Uçma sırası bendedir

Kuşlar uykuya varınca"

(...)

" Geceyle başlıyor vuzuh

Belli ki göz değil gören

Gece nefes alıyor ruh

Şükür geceyi gönderen " (KS, s. 38-39)

Uykuya Doğruda artık çocuk bir kuştur, gideceği yeri unutmuş bir mektuptur.

Anneciğim

Düşümde bir kuşmuşum

Kucağından uçmuşum

Anneciğim

Düşümde bir mektupmuşum

Gideceğim yeri unutmuşum (...) (KS. s 26).

Ali Akbaş'ın gönül çocuğuna göre zaman telaştır, bilmedir, kelebektir. Çocuk gölgesinin peşinde koşturmaktadır, az kala yakalanıyordu:

(...)

" Bir çocuk gölgesin kovalıyordu

Az kala yakalanıyordu

Çocuk bu

Toprakta ayağı yanıyordu

Bir çocuk gölgesin kovalıyordu" (KS, s. 40)

Şair'in şiirlerinde çocuk zamana uymaz. Hep hareketlidir. Gündüz koşup oynayan, büyükleri tarafından bir takım yasaklar koyulan çocuk geceleri uykusunda daha da hürdür:

(...)

"Saman yolunda çocuklar

Düşer bir ceylan izine

Yüzünü mehtapla yıkar

Bulanır altın tozuna

Gece gönlüm çocukca hür

Gündüz bir topal karınca

Uçma sırası bendedir

Kuşlar uykuya varınca

Her yeni gün bir hediye

Müjdelere verir her şehir

Kınamayın esmer diye

Güneş doğurur geceler " (...) (KS, s. 38).

Resmi çok seven Ali Akbaş'ın renklerle arası çok iyidir. Hiçbir renk tek başına yeterli olmakla birlikte, şairin şiirlerindeki çocuk bir mor sevdalıdır. Mor onun düşüncelerinde aşkın, sanatın, ufkun, sonsuzluğun, duygunun rengidir. Hep ötelere çağırıştırır insana. Diğer renklerden doğan, diğer renkleri de içine alan bir armoninin

rengidir mor. Şair tek morla yetinmez, onun gönül çocuğunun başka renkleri de vardır: Mavi, al, çim yeşili...

Bazen Ali Akbaş şiirlerinde renklerin yoğun kullanımına dikkati çekmiştir. Onun şiirlerinde renklerin önemli bir yeri var. Renkler, ara renkler, kimi zaman mecaz olarak, kimi zamanda duyarlılıkları belirleyen öge olarak şiirlerinde yer alır.

Aşağıda şairin *Kuş Sofrası* kitabında verilmiş şiirlerinde kullanılan renkler ve oluşturdukları tamlamalardan bazıları sıralanmıştır:

"Çim yeşili gözleri var" (Armağan), "Gökyüzünden mavilik"(s.11), "Kimseye söyleme mavi yıldız" (s. 12), "Bir ak güvercin uçurdum", "Öptüm kırmızı gagasından" (s.13), "Ak paktı martı", "Kartal kapkaraydı" (s. 14), "Maviydi kıyı", "Üç gümüş yüt" (s. 15), "Kırmızı, mavi, mor, sarı..."(s.17), "Alnı kardan ak ninemin" (s.22), "Yarısı yeşil yarısı mordu" (s.24), "Mavi sular da balık / Neler yemiş kara yer" (s.27), "Laciverte boyanırken çardaklar" (s.29), "Maviliği sevmek suçum" (s. 36), "Bulanır altın tozuna" (s.38), "Kınamayın esmer diye" (s.39), "Elleri kara.../ Alnın ak ya..." (s.42), "Tükenmez altın saplar" (s. 43), "Sarı öküz./ Kara öküz"(s.43), "Yeşerir değdiği" (s. 44), "Kırmızı gaganızda" (s. 47), "Şu mavi dumanlı koyda.../ Şu gümüş hâreli çayda.../ Çay bulanık su içmeyin" (s.48), "Küçük kara bir tohum"(s. 52), "Lacivert bir akşam saatinde" (s.53), "Uyan sarı kız dedi"(s.54), " Uyanmış kara toprak" (s.58), " Minareli, mor hâreli.../ Ak pürçekli anneleri" (s.61), " Yamaçlarında mor menekşeler açan" (s.66), " Kapanan gözleri mavi çivitti" (s.70), " Mavi atlaslara belesin anan"(s.76), "Pembe hâreli" (s.78), " Pembeli düşler içinde"(s. 79), "Cırlak renkleriyle halıfleks" (s.82), "Alevler kızıl, kömürler kara" (s.88), "Kapkara karlar yağacak yollara" (s. 96), "Bir gözü mavi, bir gözü sarı./ Ve tüyleri duman" (s. 98), "Düştü bir altın yaprak.../ Alnı açık yüzü ak / Bahtı karaydı Tukay" (s.101), "Kırda bir göze kadar berrak.../ Berrak bir pınar gibi" (s. 104), " Kov kara bulutları" (s. 106)

Akbaş'ın çocuklarla ilgili yazmış olduğu şiirlerde sıkça durduğu mesleklerin başında çobanlık, koruculuk ve askerlik gelir:

Çoban Bizden Yoldaşlı

Kimil kimil
Hıdır hıdır koyunlar
Hepsi bacı kardeş
Çobanla öğür olmuşlar
Karabaş, Sarıkız, Küpeli

Hepsi adını bilir
O yaramaz
O akıllı

Bir çocuk düşünceli
Bir şeyi var
Çoban anlar
Ya köpek,
Bir başka can
Yalnız sanmayın o dağlı taşlı
Biz yalnız
Çoban bizden yoldaşlı(...) (EB, s.36)

Şairin şiirinde çoban yalnız değildir. Canlı cansız, her şey çobanın arkadaşı, yoldaşıdır.

Akbaş'ın gönül çocuğunda, kozmik bir bilinç, sade fakat estetik bir derinlik vardır.

"Sonsuz bir gece uçuşunda
Ayın çengeline takılı kaldım
Annem yokluğumu bilmesin diye
Eve gölgemi saldım

Kimseye söyleme mavi yıldız
Benim sen olduğumu
Yatarken bir bulut gölgesinde
Üstümün başımın nem olduğunu

Adımı yitirdim bir gezegende
Nasıl çağırırsın annem beni
Göklerin çocuğu olurum ben de
Götürür bir ılık meltem beni (...) (KS, s. 12-13)

Gökyüzüyle, ayla, güneşle, denizle, kuşlarla ve ağaçlarla sık sık dilleşen şaire göre gökte ay ya "portakal" (KS, s.11) veya bebeklere bulutlardan süt sağan bir çobandır (KS, s.9). Ay, Fuzûlî'ye ilhâm vermek için geç batır, erken doğar (EB, s.128). Sonra ay, bulutların olmasına takılmış mavi sularda bir balıktır (KS, s. 26). Yine şair

dolunayın bir obur tavşan tarafından yenilerek hilale döndüğünü bir hüsni talil ile anlatır (KS, s.41). Bir yerde, gökteki evlerin ancak yıldızların pencerelerinden bakılırsa görülebileceğini düşünen çocuk (KS, s.41), bir başka zamanda kendisinin mavi bir yıldız olduğunu söyler: "Kimseye söyleme mavi yıldız/Benim sen olduğumu" (KS, s.12) demesi bundandır çocuğun. Ve dağlar, "Bıkıp usanmadan/Yeni bir ay doğurur" (KS, s.23). Hiç şüphesiz, karanlıklar bu yeni doğan ay ile aydınlanacaktır.

Ali Akbaş, eşyaya masum bir çocuğun gözleriyle bakar. Şairin şiirlerinin çocuğu beşikte büyümüştür. Hayalleri vardır. Bir gün ışıktan kanatlarla kuş olup göklere uçacaktır yıldızları bilve yapıp oynayacaktır (KS, s.11). Ama Bosnalı, Karabağlı, Filistinli çocuklar bu düşleri göremez. Onlar düşlerini yitirmişlerdir. Çünkü, asker amcaları bebeklerini vurmuşlar, kollarını koparmışlardır. Oyunları ve oyuncakları ellerinden alınmıştır bu çocukların, susuz ve uykusuz bırakılmışlardır:

"Bir bebek soruyor: "Anne,
Nerde evimizin yolu?..
Şaşkın dolaşıyor anne:
"Nerde bebeğimin kolu?.."

Oynarken vurulan çocuk
Uçup bir güvercin oldu
Kan içinde oynucağı
Kanadalı asker buldu." (...) (KS, s. 108)

Aslında hakları ellerinden alınan, annesiz kalan, kimsesiz ve tedirgin her çocuk bir Bosnalı, bir Karabağlı, bir Filistinlidir. Buna dayanamayan Akbaş: "Annesiz kaldı bebekler/Emdi parmaklarını" diye hayıflanır. Parmaklarını emen çocuklara çareler arar!

Çözün der:
"Çözün uçsun bebekler
Çözün kundaklarını!" (KS. s 106).

Ali Akbaş, şehirde yaşayan bir köy çocuğudur. Gönlü Elbistan'da, bedeni şehirde kalmış bir güvercindir. Hürriyetini egzoz dumanlarına kaptırmıştır; gözlerini kalabalıklarda kaybetmiştir. Ali Akbaş şehir hayatını şöyle anlatır:

" Medeniyetle şehirle muşeret bakımından uyumsuzluk yaşamadım. Akıllı bir Elbistanlının öyle bir sıkıntısı olmaz. Benim şehirle kavgam yerli ve millî değerlerin korunması konusunda olmuştur ki milliyetçi bir İsanbullu da benim yanımda yer alır. O

kavga şehirle değil, bütün dünyayladır. Benim şehirdeki sıkıntım maddi imkânsızlıklar yüzünden olmuştur."

Ali Akbaş Yıldız'da¹⁶ Haran göklerini, Çatova'nın yıldızlarını arar, bulamaz:

"Dolama eline o ipi çocuk
Kan oturacak.
Aptmanlar ne kadar yüksek,
Ve odalar ne kadar dar,
Çıkma şu balkona
Kalbim duracak.

Filistin'de, Karabağ'da, Bosna'da
Çocuk avcılar yolları tutmuş,
Ve keskin nişâncılar oturmuş mazgallara,
Hiç eli titremeden seni vuracak. (...)

Bir rüzgâr getirdi seni meleğim
Yine bir rüzgâr götürür
Söner bir ocak. (...) (K.S. s 92-93)

Akbaş'ın şiirlerinin çocukları sevimlidir. peri kadar güzel, şiir kadar içlidir. Bu güzel çocuklar bazen yeşil gözlü ıtır kokulu bir orman perisidir, bazen saklambaç oynarken yolunu kaybettiği için evine bir ak güvercin uçuran yaramazdır.

"Yıldız güzel ay güzel

Elif'le Umay güzel" (KS, s.18) diyen şairin, dinî duyarlılığının sembolü Elif, Türklükle ilgili duyarlılığının sembolü "koruyucu ve yardım eden bir melek" olan Umay'dır. Burada: Elif yıldız, Umay aydır.

Ali Akbaş inancı dar kalıplara sığdırmaz. O, yaratılışın her zerresinde var olan estetiği fark eder ve bunu inanca dönüştürür. Bu inancın temeli de şairin hep bahsettiği güzelliştir. Tüm bunlara bakmayarak yine de tabiat sanatın ham maddesidir. Sanatçı onu eğer, bükerek, stilize eder. Akbaş inançlı bir şairdir. Şairin gönül çocuğu Allah'a ve Peygamberine inanır. Onlara gönülden bağlıdır. Bu gönül çocuğu bilir ki kendisine en yakın olan varlıktır Allah. Bu hususta annesiyle dertleşir:

"Anneçığım

¹⁶Yıldız, şairin Ankara'da oturduğu semtin ismidir.

Düşümde bir kuşmuşum
Kucağından uçmuşum

Anneciğim
Düşümde mektupmuşum
Gideceğim yeri unutmuşum

Anneciğim
Aç beni, oku beni
Basmadan uyku beni (...) (KS, s.26)

Şairin şiirlerinin çocuğu çiçekler ve kuşlara ibretli gözlerle bakar. Sümbül'de sülüs bir besmeleyi laleden Allah'ı, gülde Hz. Peygamberi görür bu gözler. Onun şiirinde, güvercinler sema eden bir mevlevi, bülbüller yanık sesli bir mevlidhandır.

Gün geceye döndüğünde değirmende sıra beklemek zordur. Ortalık zifiri karanlıktır. Değirmenci Hayrullah, gürültüden hiç kimseyi duymaz. Değirmen cinli, değirmen ürkütücüdür. Harman hasat zamanı çocuk tek başına gelmiş, değirmende buğdayını öğütüp daha köyüne geri dönecektir. Fakat korkudan ödü kopmuştur. "Hayrullah!" der, bir besmele çeker, Allah'a sığınır:

(...)

“Değirmenci Hayrullah

Bismillah

Bismillah!” (KS, s. 32), Nihayet duası

makbuldür çocuğun. Okununca "âmin!" denecek bir *Çocuk Duası* vardır:

“Gün ola, düğün ola

Düşte gördüğüm ola

Ya yaza, ya kışa

Ayrılar kavuşa

Darginlar barışa

Sayrılar sağ ola

Bozkırlar bağ ola

Yaz gele, kış geçe

Kırk gün kırk gece

Bir ulu şenlik ola

Dirlik düzenlik ola(...) (KS, s.116-117)

3.4.9 Tabiat

Ali Akbaş'ın şiirlerinde gökyüzünün, ayın, yıldızların, dağların, kırların ayrı bir yeri vardır. Şaire tam bir tabiat aşığı diyebiliriz. Gün gelir baharda açan bir çiçeğin kokusu veya bir hazan rüzgârı, gün gelir yıldızlı bir gece şairi alıp uzak iklimlere , hatıralarla dolu geçmişe götürür. İşte şiir böyle büyülu anların, Ali Akbaşın deyimiyle dersek:

"... dolunayın buluta büründüğü bir gecenin mahsulüdür. Şiir, akıl işi değil, ilham işidir.Yazmayan kalem, düşünmeyen zihin ve sevmeyen gönül de tıpkı kullanılmayan aletler gibi paslanır, körelir."

Ali Akbaş, tabiatı seven bir şairidir. Fakat o tabiatı şiirine olduğu gibi aktarmaz. Araştırır, derinliklerine gider. Şair bir derviş gözüyle de bakar tabiata. Tabiatdan yeni manalar çıkarmaya çalışır. Onun şiir dünyasında çocuklar kuştur, kuşlar çocuk. "Kır Mektebi" şiirinde çocuk gözüyle baktığı kırlarda çiçeklerle, sevimli hayvanlarla konuşur:

Mevsimleri günü ayı
Çer çöpten yuva kurmayı
Yavrusunu uçurmayı
Nereden öğrenmiş bu kuş
Kır mektebinde okumuş

Kırmızı, mavi, mor, sarı
Çiçek çiçek gezer arı
Nasıl da bilir yolları
Dere tepe iniş yokuş
Kır mektebinde okumuş

Örümcek küçücük böcek
Kızına çeyiz örecekt
Bu Çin işi dantelayı
Hangi tezgâhta dokumuş
Kır mektebinde okumuş (KS, s.17)

Akbaş'a göre tabiat bir okuldur. Çocuklar rüyalarına kuşların kanatlarında uçarlar. Çiçekli, sümbüllü, lâleli, leylaklı bir mektep. *Çiçekler ve Kuşlar* şiirinde Akbaş,

çiçeklere, dinî ve millî birer anlam yükler. *Çiçekler ve Kuşlar* adlı şiirini, şair ilk defa 1978 yılında *Divan* dergisi'nde, daha sonra da *Masal Çağı* (1983), *Eylüle Beste* (2011) ve *Kus Sofrası* (2017) isimli kitaplarında yayımlamıştır.

Burada Sümbül, buram buram Türk kokan, sultanlara tuğrâ, bir sülüs besmele olur.

Sümbül
Bir sülüs besmeledir
Ulu mabetlerde süs
Buram buram Türk kikan
Sultanlar tuğrâsıdır

Sümbül

Şair güvercini semada Mevlevî misali hû çeken dervîşe benzetir.

Güvercin
Hû çeken dervîş
Yüce ayvalarda
Semada bir mevlevî"
Hünkârdan el tutmuş
O'ndan gayri herkes unutmuş
Akıllı kuş,
Güvercin.

Lâleyi sadece bir piyâle gibi görmemektedir. Onu Kadir gecelerini aydınlatan bir kandile benzetir. Gül, her dem taze, her seher yeniden doğan dîn-i İslâm'ın fer'idir. Şiirdeki çocuğun hayal gücü kendisini göstermektedir:

Lâle
Bir Leyle-i Kadir`de kandil
Bir yürek kan içinde
Kalmış efgân içinde
Değil piyâle
Lâle

Göçmen kuşlardan olan Leylek kendisinden haber beklenen kuşlardandır. Burada şair leyleğin gurbet ile anılması, leyleğin Beytullah'a yüz sürdüğünü söyleyerek, hasret duygusuna tasavvufî bir libas giydirir:

Leylek
Bir gurbet türküsü gagasında
Her yaz gelir gider,
Yemen’de kınalar ellerini
Beytullah’a yüz sürer
Kuş değil melek

Gülü İslâm’ın fecrine benzetir şair.

Gül
İslâm’ın fecridir
Terütaze,
Kucak kucak,
Her seher doğacak
Gül

Akbaş, şiirinde bülbül kadim medeniyetimizin dinî, tarihî, mimarî muhtevalı unsurlarıyla birlikte anar:

Bülbül
Şadırvan sesi
Selimiye’de Süleymaniye’de
Kur’an nağmesi
Tatlı bir elhan
Hâfız ya da mevlithan

Bülbül (KS,s. 80-81)

Şairin, şiir bahçesine gelmez dediği nisan bir sabah ansızın gelir. Nisanı hanımefendi bir aya benzeten Akbaş onun duygusal olduğunu belirtir. Ona değmenin onu ağlatacağından endişelidir:

(...)

" Her dal,
Tomur tomur tomurcuk
Her çiçek bir kakhaha
Uçuşan tozlarda döl bereketi
Etrafta bir telaş, bir telaş
Fidanlarda bir genç kız telaşı var

"Nisan hamfendi bir ay,"¹⁷

Değmeye gelmez

Ağlar!" (KS, s.58)

Şairin çocuk dünyasında dağları saran ak-pak, gümüş renkli bulutlar vardır:

*Uyur Uyanık*¹⁸

Ay bulutun ağında

Mavi sulara balık

Şaplayadursun

Çocuk masal çağında

Gönül dağında ceylan

Zıplayadursun

Kavakta bir kargacık

Dilinde bir nakarat

Gaklayadursun (...)(KS, s.27)

Ali Akbaş *Kuş Sofrası* kitabında martılarla kartalları, dağ ve denizin bu iki kuşunu, bir bir araya getirmeye çalışıyor. Onlar dalgaların kıyırı dövdüğü bir gün buluşmuşlar, arkadaş olmuşlardır. Ta ki bir gurub vakti sular alevlenip kuşların kanatlarını tutuşturuncaya kadar devam eder bu dostluk. Kartal dağa kaçır, martı denize dalar. Şimdi onlardan *Üç gümüş tüydür* geriye kalan:

(...)

"Ama bir gurub vakti

Alev aldı sular

Kanatları tutuştu kuşların

Kartal dağlara kaçtı

Martı denize daldı

Kumsalda üç tüy kaldı

Üç gümüş tüy

Bu böyle bir masaldı

Bir martı

¹⁷Universitede akademisyenlik yaptığı zamanlarda kompozisyon dersinde Nisan ayı ile ilgili yazı istemiş öğrencilerinden. İsmi Nisan olan kız "Nisan hamfendi bir ay" ifadesi Ali Akbaş'ın hoşuna gitmiş. Olduğu gibi şiirine geçirmiş.

¹⁸Ali Akbaş bu şiirini Musa Doğan'a yazmış.

3.4.10 Vatan

Akbaş'ın gönül çocuğunun vatanı öksüz kızımız Tuna'dır. Onun vatanı Türk Dünyasıdır. Yemen'dir, Meriç'tir, Erzurum'dur, Yozgat'tır, Maraş'tır, Karabağ'dır, Göygöl'dür. Annesinin sıcak kucagıdır. Tahta atlarını koşturup akıncılık oynadığı sokaklardır. Anadolu'dur bu çocuğun vatanı... Medeniyetler yutan bir yerdir. Üstünde, "iddiasız, akılsız ve cesaretsiz" yaşanır, insanın elinden kayıveren bir heyelan bölgesidir vatan! "Ne vatan sıradan bir toprak, ne de bayrak bir metre bez parçasıdır." (NTK). Tıpkı "sağlık gibidir" vatan! "Elden çıkınca değeri anlaşılan (NTK) !

Vatanın her toprağı, taşı mukaddestir. Şehitlerimizin kanıyla sulanan topraklar her zaman yiğitler yetiştirecektir. Uğruna canlarını feda ettikleri al sancaklı bayrağını yükseğe, daha yükseğe asacaklar. Bu bayrak kutsaldır. Onun daha yükseklerde dalgalanması gerekir. *Çağrı* şiirinde:

Çiçek toprağı deliyor
Kuşlar bir şey müjdeliyor
Yirmi Üç Nisan geliyor
Derilin bayram edelim (...)

Adana, Erzurum, Rize
Canım kurban olsun size
Sarılın bir birinize
Sarılın bayram edelim (...) (KS, s. 45)

Çanakkale savaşı: I. Dünya Savaşı sırasında 1915–1916 yılları arasında Gelibolu Yarımadası'nda Osmanlı İmparatorluğu ile İtilaf Devletleri arasında yapılan deniz ve kara muharebeleridir. Bu savaş sırasında karşı taraf saldırıları başarısız olmuş ve geri çekilmek zorunda kalmışlardır. Kara ve deniz savaşı sonucunda iki taraf da çok ağır kayıplar vermiştir. Ali Akbaş *Çanakkale* şiirinde o anları tasvir eder.

Çanakkale bir velvele
Bu velvele gelmez dile
Direndik yedi düvele
Taş üstünde taş kalmadı

Çok insan kaybının yaşandığı bu savaş tarihe şehitlerin kanıyla yazılmıştır.

Tarih görmedi dengini
Kana boyadık engini
Şu bizim Boğaz Cengi`ni
Andıran savaş kalmadı

Dereler kan çağladı
Gökte melekler ağladı
Analar kara bağladı
Gözlerinde yaş kalmadı

Kahraman Türk askeri hayatını hiçe sayarak kahramanca dövüşmesi, Allah diyereksinelerini sipher ederek düşmanı başarısızlığa uğrattılar.

Nice nefer, nice paşa
Savurdular dağa taş
Yem oldular kurda kuşa
Gömecek naaş kalmadı

Allah Allah diye diye
Canları ettik hediye
Ezan-ı Muhammedî`ye
Eğilmedik baş kalmadı

Şehit olurken kaçaklar
Dağlara kaçtı kaçaklar
Söndü mübarek ocaklar
Yakacak ateş kalmadı

Soldu ellerde kınalar
Kara bağladı sunalar
Yine doğurdu analar
Şükür yeri boş kalmadı (...) (ED, s.74)

3.4.11. Türk Dünyası

Ali Akbaş, Türkiye’de bulunan Türklerin siyasi ve sosyal meselelerinin yanı sıra Türkiye dışındaki soydaşlarımızla ve onların meseleleriyle de yakından ilgilidir. Şiirlerinde Türk dünyasının, Türk coğrafyasının dikkate değer bir payı vardır. Türk dünyası konusunda çok hassas olan şair, halen bütün Türk dünyasına seslenen, hitap eden ve oradaki kardeş edebiyatlar arasında köprü kurmayı amaçlayan *Kardeş Kalemler* dergisinin genel yayın yönetmenidir. *Kardeş Kalemler*’le bütün Türk dünyasına, yeryüzünde Türkçe’nin konuşulduğu çok geniş bir coğrafyaya seslenerek, Yakutistan’dan Kırgızistan’a, Kazakistan’dan Azerbaycan’a, Afganistan’dan Tataristan’a, Gagauzeli’nden Makedonya’ya, İran’dan Tunus’a kadar bütün Türk dünyasına, yeryüzünde Türkçenin konuşulduğu çok geniş bir coğrafyaya hitap etmiştir.

Akbaş bir söyleşide Türk coğrafyasının şiirlerindeki yerini şöyle anlatır:

" Kazak şairi Mağacan Cumabaylı, biz İstiklâl Savaşı'ndayken "Uzaktaki Kardeşime" isimli uzun şiirini yazmıştı. Oradan buraya servetler akmış, sırtındaki bir gömleğini gönderenler olmuş. Ben onlara borcumuzu ödemek istiyorum. Onlar bizim akrabalarımız, emmioğullarımızdır. "

Şairin Türk Dünyasını ele aldığı *Göygöl ve Oyunskiy Sagusu* gibi şiirlerinde bir destanî hava var. *Oyunskiy Sagusu* şiirinde Coğrafya Orta Asya olunca, bir az Manas Destanı etkisi görünüyor. Ali Akbaş:

" *Oyunskiy*’de *Manas*’tan çok 36.000 mısralık hacimli yapıyla yine *Manas*’a akraba olan *Saha (Yakut)*Türklerin *Olonho Destanı* var. *Manas*’ın muhtevası İslamî; *Olonho Şaman*. *Sanırım Kutlu Taş* isimli şiirin muhtevası daha yakındır *Manas*’a. *Göygöl şiiri Oyunskiy* gibi bir şehit şaire , "*Çırpınırdı Kare Deniz*" marşını yazan *Ahmet Cevat*’ın aziz hatırasına armağan edilmiştir."(Beritli: 2017,10).

Edebiyatımızda Göl üzerine çok fazla şiir yazıldığını söyleyebiliriz. Fakat Ali Akbaş’ın göl şairi olarak anılmayı hak edecek kadar göl şiiri olduğunu vurgulamalıyız. Neredeyse tüm Türk dünyasını gezen, seven şair Azerbaycan’ın Gence bölgesinde bulunan, yılın hemen hemen tamamında bir sisle kapalı olan, misafirlerine yüzünü nadiren gösteren Göygöl’e¹⁹ yazdığı bir şiir vardır. Ali Akbaş’ın *Göygöl* şiiri 1990’ın en

¹⁹1139 yılında Gencede baş vermiş deprem sonucunda Kepez dağının bir hissesi aşarak Ağsu nehrinin önünü kapatmış ve bunun sonucunda, berrak suyu olan Göygöl yaranmıştır. Göygöl’de 19 tane göl vardır. Yedi tanesi büyük göller listesinde yer almaktadır. Deniz seviyesinden 1556 metre yükseklikte olan gölün uzunluğu 2800 metredir. Genişliği 800 ila 1000 metre arasında, derinliği ise 96 metredir. Gölün görünürlüğü 8-10 metredir.

güzel şiirlerinden biri seçilerek Yazarlar Birliği'nin Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı'na alınmıştır. Göygöl, şairin gözünde Türk dünyasına açılan pencere gibidir. Şairin, "Göygöl" şiiri Azerbaycan'ın neredeyse tüm kültürel dergilerinde yer almıştır. "Göygöl" şiirinde mitolojik- destani ve kültürel çok sayıda motif bulunur: Gence, Göygöl, Kepez, Ateşgâh, Kaçak Nebi, Natevan, Dede Korkut, Tepegöz, Oğuz, Hüsrev ve Şirin, Nevruz, Köroğlu, Kaf Dağı...

Şair, Göygöl'ün yazılış hikayesini şöyle anlatır:

"Görbaçov dönemiye daha Demirperde dağılmamıştı. Gürcistan üzerinden kardeş Azerbaycan'a indik. Yirmi gün kadar Azerbaycan'ı gezdik. İzin almıştık gezmek için fakat beni, iznin dışında Göygöl'e götürdüler. Göygöl devletin koruması altında olduğundan ancak devlet büyükleri gezebiliyorlarmış.²⁰ Bir sis, sonbahar... Giderken bir çifliğe uğradık. İnsanları çok içten sıcak kanlı. Orada veteriner bir gül ikram etti bize. Şiirdeki 'gül' imajı öyle doğdu:

" Bir seher vaktinde vardık Göygöl'e

Burda kızlar gül takıyor kâkûle

Alev alev bir gül attım su yandı

Sunam derin uykusundan uyandı "

Kepez Dağı'nın eteğinde o kadar güzel bir coğrafya, ağaçlar kızarmış alev alev yanıyordu. Göl azacık görünüyordu, gelin gibi... Duvaklı gelin gibi duruşu, çekingen haliyle kendini göstermeyişi beni daha çok büyüledi. Sovyet coğrafyası yasaklar içindeydi. Gördüklerimi, hissettiklerimi anlatamadım. Anlatseydim beni misafir edenlere bela getirirdi. Şiirde gizli puslu şeyler söyledim. Duygularımı, hasretimi, oradaki esir Türklerin acısını göl şiirine yükledim."

Akbaş'ın bu şiiri, kurşuna dizilerek öldürülen Azerbaycan edebiyatının Stalin komünizmine verdiği sanat şehitlerinin en büyüğü olan, şair Ahmed Cevat'ın aziz hatrasına²¹ ithaf etmesi de ayrı bir incelikle beraber milliyetçi bakış tarzını da ortaya

Göygöl'un faunası çok zengin. Resmi balıklar gölde muhafaza edilir. Azerbaycan'daki diğer çay fabrikalarından önemli ölçüde farklıdır. Sonuç olarak, Göygöl yemi çayın fosilinden kaynaklanır. Kökleri gökkuşağının geçmişi ile ilgilidir. Deprem sırasında, göl bölgelerinde kalan nehir fosilleri yavaş yavaş göl fosillerine dönüştü, zamanımıza kadar büyüdü ve büyüdü. Göygöl, Azerbaycan'ın en derin gölüdür.

²⁰ Göygöl, 1925 yılında Azerbaycan'da yaratılmış ilk Devlet Doğa Koruma Bölgesidir. Göygöl ve çevresindeki orman manzarası zenginliği ve ilgisiyle dünyanın her yerinde ünlüdür.

Göygöl ili doğa rezervi, Göygöl ilçesinde bulunmaktadır. Toprakları 6732 hektardır. Bölgede 423 tür ağaç, çalı ve ot vardır. Bölgedeki Kafkas geyiği, sakal, yaban domuzu, dağ keçisi, canavar, tilki, çakal, porsuk, okçu kirpi, vahşi kedi, vaşak.

²¹ Azerbaycanlı şair Ahmed Cevad Ahundzade (1892 - 1937): Azerbaycan'ının sözlerini ve Kafkas İslam Ordusu zamanında "Çirpınırdı Karadeniz" şiirini yazmıştır. Stalin'in Büyük Temizlik adıyla toplumdaki geniş yankı bulan tasfiye hareketi sonucunda, "karşı-devrimci" olarak suçlanıp idam cezasına çarptırılmış

koymaktadır. Şiirin bütününe sindirilmiş bu milli duyuş şiirin sonunda bir özleyiş halinde açığa vurulacaktır:

Ata yadigârı Gence elveda

Dalında kuruyan gonca elveda

Ahmet Cevat'ın 1922 senesinde yazdığı *Göygöl* isimli sekiz dörtlükten oluşan şiiri, Azerbaycan'ın istiklâlini kaybettiği günlere; Ali Akbaş'ın "Göygöl"ü ise Azerbaycan'ın yeniden kendi kimliğine, özgürlüğüne kavuştuğu günlere tanıklık eder.

Şair'in *Göygöl* şiiri tabiatı anlatıyor gibi görünsede şiirde efsaneye, tarihe, hâle ve geleceğe dair göndermeler de vardır. Ahmet Kabaklı, *Göygöl*'ü şöyle değerlendirmiştir: "*Türkiye`de ve bütün dünyada yaşayan soydaşların ızdırabı, bu şiirde Göygöl, Gence timsalleri etrafında en güzel ifadesine kavuşmuştur.* " (Kabaklı: 2002, 269-279).

Ayrıca Akbaş bu şiirinde Türk dünyasının büyük ümidini, zaptolunmaz isteğini dile getirecektir:

Şimdi yaylaların sonbaharıdır

Dağları kaplayan süt buharıdır

Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl

Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl

"Ali Akbaş, bu şiirde yer yer ve hele şiirin sonunda büsbütün hüznler, kederler içindedir. Dağlar, hasretler, ölüm, ayrılık halk şiirimizin, türkülerimizin ezeli hüzn temalarıdır. Ancak bu şiire Ali Akbaş'ın başarı ile sindirdiği büsbütün başka büsbütün yeni bir milli acıdır. Azerbeycan'ın hâlâ sürmekte olan esirlik, istiklâlsizlik, sahipsizlik derdidir; bu derdi, Türkiye`de ve bütün dünyada yaşayan soydaşların ızdırabı, bu şiirde Göygöl Gence timsalleri etrafında en güzel ifadesine kavuşmuştur." (Kabaklı: 1991).

"Yüzümü yalarken yayla meltemi

Her gece rüyamda bir beyaz gemi

Sularımı yara yara gidiyor

Özlediğim bir diyara gidiyor.

Mesnevi okuyup geçtik Gence'den

İçime bir sızı düştü inceden

Elvedâ bağlardan üzüm derenler

Üzümü unutup hüzn derenler."

ve 1937 yılında idam edilmiştir.1955 yılında SSBC Başsavcılığı tarafından beraat ettirilerek itibarı iade edilmiştir.

3.5 İmge Dünyası

“Yazınsal dilin uyandırdığı her türlü duyuşsal etki; her türlü çarpıcı dil; eğretileme; simge; her türlü söz sanatı” (Salman, 2004: 65) olarak tanımlayabileceğimiz imge, her şairin şiirindeki zenginliğin en önemli unsurlarındandır. Prof. Dr. Doğan Aksan’a göre, şiiri şiir yapan, onun özünü oluşturan öğelerden biri imgedir (*imaj, hayal*). Ayrıca Aksan’ın Şklovski’den aktardığına göre Rus incelemecisi Alexander Potebnya bu konuda şöyledir: “İmgesiz sanat olmaz; şiir ise hiç olmaz”(bkz. Şklovski, 1988:1) (Aksan, 2013:35).

Ali Akbaş’ı şiirlerinde de imge son derece önemli bir yer tutar. Şiirlerindeki imge dünyası zengin ve özgün duyuşa sahip olan Ali Akbaş, imgeyi şiirdeki tek gerçeklik olarak algılamaz. Ona göre imge şiirin önemli bir parçası olmalı, ancak salt amaç haline getirilmemelidir. Yaşanan dünya ve bu dünyanın şiire yansımalarını somutlamak amacıyla imge kullanılmalı ve bu unsurlar günümüz karmaşık dünyasını vurgulamalıdır. Genelde sanat metinlerinde özel olarak da şiirde imge bir zorunluluktur. Çünkü bir iletişim aracı olarak dış dünyaya sıkı sıkı bağlı olan dil, her şeyi anlatmaya yetmez. Alışılmış bağdaştırmalar bir zaman sonra kültürel bir öge, bir sembol, bir mazmun olur. Bu durumda sanatçı özgünlükten uzaklaşmış olur. Oysa sanat, özgünlük üzerine kurulur, sanatçılar birbirlerinden malzemeyi kullanım biçimleriyle ayırır. Yenilik yapmayan, yeni bir söyleyiş, ses, yapı ve dil geliştirmeyen sanatçının ise geleceğe kalması, başkalarını etkilemesi söz konusu değildir, işte imge bütün bunlar için bir zorunluluktur.

3.5.1 “Gece” İmgesi

Ali Akbaş’ın şiirlerinde sıklıkla kullanılan imgelerden biri de “gece”dir. “Gece” bazen kötülüğü içinde barındıran bir sığınak olurken, bazen de yanlışlıkları, çirkinlikleri, düzensizliği gizleyen bir örtü görevindedir. Çoğu şairin gözünde “gece”romantizm ve aşkla ilgili öğeleri içerirken, Akbaş’da bu durum çok nadir görülen bir ayrıntıdır. Bazen de çocukların daha özgür oldukları yer “gecedir”. Şair’in şiirlerinde tespit edebildiğimiz kadarıyla “gece” metaforunun yansıdığı mısralar şu şekildedir:

"Yıldızlar, /İri, şehlâ gözlerdir/Geceyi gamlı kılan..." (EB, s. 11)

"Her gece perîşân düşerler suya" (EB, s. 11)

"Tutmalı geceyi bir ucundan / Silkmeli bütün korkuları" (KS, s. 20)

"Her gece / Ay doğarken/ Karlı dağlar ardından/ Yaklaşır usulca bir obur tavşan/ Yer dolunayı" (KS, s. 25)

"Hey geceler geceler/ Bilinmez bilmeceler/ Akşam olur ay gelir/ Güneş nerde geceler " (KS, s. 37)

" Geceyle başlıyor vuzuh/ Belli ki göz değil gören/ Gece nefes alıyor ruh/ Şükür geceyi gönderen" (KS, s. 39)

" Bu gece gök berrak ay sini sini
Uzak iklimlere kanat açalım..." (ED, s. 50)

"Unuttuk artık uykuyu,
Gecelerimiz kör kuyu;" (TG, s. 78)

3.5.2 “Ateş” İmgesi

Şair “ateş”, “alev”, “yanık” vb. kavramları şiirinde sıklıkla kullanmış. Tamlamalar, alışılmamış bağdaştırmalar, imgeler, bağlamlar kurmuştur. Akbaş’ın şiirinde yer alanbu imge ile ilgili örnekleri şöyle sıralayabiliriz:

"Kavruldum ateşte, boğuldum gamda" (TG, s. 28)

"Gönüllerdealev, çöllerde lâle"(TG, s. 35)

"Elden ele yanık gider çırısı"(TG, s. 47)

Yine bir velvele koptu seherde
Göğü tutuşturdu bir hazîn nâle
Alevler içinde açıldı perde
Bülbül yana yana erdi vîsâle" (TG, s. 50)

"Yanarsın
Ya ayvasın ya narsın
Aylar geçti anmadın
Yakma beni yanarsın" (TG. s. 90)

"Çok uzak bir mağaradan aldık biz bu ateşi
İçinde balık yağından şamdanlar yanan"(KS, s. 89)

"Rüzgârda ateş yakmaktır hayat
Teşrin soğuşunda donmamak için
Rüzgâr söndürecek, sen yakacaksın
Evdeki ocağı ninem de yakar..." (KS, s.102)

3.5.3 Kuş İmgesi

Ali Akbaş'ın şiirlerinde 193 tane kuş ve kuşlarla ilgili kelime geçmektedir. Bunlardan yaklaşık 110 civarında şiirde zikredilmektedir. Şairin 150 civarında şiirlerinden kuş merkezli imge kurgulamasının önemi, bu sayılardan çıkarmaktadır. Ali Akbaş nerdeyse şiirlerinin üçte ikisinde kuş ve kuşlarla ilgili bir imge kullanımını tecih etmiştir (Açıkgöz: 2017, s. 34-36). "Sitem" şiirinde "*Kim bilir benim kadar kuşları*" diyen şair sekiz şiirini sadece kuşlara ayırmıştır:

"*Yankı*" (BŞ, s. 46.), "*Çiçekler ve Kuşlar*" (KS, s. 80), "*Kuş Sofrası*" (KS, s. 119), "*Üç Gümüş Tüy*" (BŞ, s. 142), "*Leyleklerin Türküsü*" (KS, s.46), "*Kuş Destanı*" (BŞ, s. 193), "*Kuş Sagusu*" (EB, s. 99) "*Özür*" (BŞ, s. 204). Şiirlerinde geçen kuşlarla ilgili kronolojik sıralamayı Namık Açıkgöz'de görmekteyiz. Namık Açıkgöz; çoktan aza bir sıralama ile Ali Akbaş'ın şiirlerinde kullandığı kelimeleri şöyle sıralamak mümkündür: Kuş: 58; güvercin, kartal, turna, kanat kelimeleri 13'er defa, uçmak 12; martı 10; bülbül 8; serçe 7; kuğu 6; suna 4; leylek , baykuş, gaga, kafes kelimeleri 3'er defa; üveyik, ördek, yuva, tüy, katar, hu hu sesi 2'şer defa; kumru, ağaçkakan, saksagan, laçın (şahin, doğan), karga, karabatak, andelip, hüma, yavru uçurmak, gaklamak, kuş eti, kuş ayağı kelimeleri 1'er defa zikredilmiştir (Açıkgöz: 2017, s.34-36).

Vatanını çok seven , milliyetçi ruhuyla hayata bakan ve şiirlerine de bu anlayışını serpiştiren Ali Akbaş'ın sıklıkla kullandığı imajlardan biri de "güvercin" ve onun kavram haritası çerçevesinde çağrıştırdıklarıdır. Bağlam itibarıyla özgürlüğü, barışı, masumiyeti,saflığı simgeleyen "güvercin" Ali Akbaş'ın şiirine aşağıdaki kullanım şekilleriyle girmiştir:

"Güvercin / Hû çeken derviş" (EB, s.15)

"Evimizi bulmak için / Bir ak güvercin uçurdum" (KS, s. 13)

"Oynarken vurulan çocuk, / Uçup bir güvercin oldu,"(TG, s.76)

"Güvercinlere arsenikli yemler serpiyor" (KS, s.89)

"Akıllı kuş,/ Güvercin"(EB, s. 15)

3.6 Şekil Özellikleri

“Şiirde dış yapı, ‘kelime’den başlayıp ‘nazım şekli’ veya ‘metin’e kadar uzanan süreçte söz konusu olan bütün dil ve yapı unsurlarını kapsar. Buradan hareketle şiirde dış yapı; kelime, kelime grupları, vezin, kafiye, cümle, mısra, beyit, bend ve nazım şekli gibi pek çok unsurun belli bir birlik ve bütünlük içinde bir araya gelmesiyle hayat bulan somut bir varlıktır.” (Çetişli, 2006: 54).

İsmail Çetişli’nin şiirde şekil tanımından hareketle Ali Akbaş’ın şiirlerinin şekil özelliklerini mısra ve nazım şekli açısından inceleyeceğiz.

3.6.1 Mısra

Ali Akbaş her üç vezinde şiir yazdığı için ekser mısra türlerine şiirlerinde rastlanmaktadır. Daha çok serbest vezinde şiirleri olan şairin Servet-i Fünun döneminde popüler kullanılmaya başlanan anjambman²² tekniği ile oluşmuş mısraları fazladır. Ali Akbaş müstakil, kendi içinde tamamlanmış mısralar oluşturmakla birlikte birkaç mısradan meydana gelen şiir yazmaya da özen göstermiştir.

(...)

Bir Rüzgâr getirdi seni meleğim

Yine bir rüzgâr götürür

Söner bir ocak. (KS.Şehir ve Çocuk, s. 93)

Şairin çeşitli şiirlerinden seçtiğimiz anjambman örneklerini şu şekilde sunabiliriz:

"Tutup hiç acımadan

Gurbet ele atmışlar garipleri

Beş paraya turistlere satmışlar... " (KS.Göl ve Kedi, s.98)

"Ta eski ramazanlarda

Ellerim daha küçükken

Bir iftar pidesinin üstünde tüten

Küçük, kara bir tohum

Tutar elimden" (KS.Daldan Dala, s.52)

²² Anjambman, şiirde bir cümlelerin bir dize ya da beyitte bitmeyip diğer dize, beyit veya bendlere kaymasıdır. Türk edebiyatına Fransız edebiyatından geçmiştir. Anjambman Servet-i Fünun döneminde yaygınlaştı. Anjambman nazmı nesre (şiiri düzyazıya) yaklaştıran önemli bir üsluptur. Tevfik Fikret'in şiirlerinde bolca bulunur. (kitabistann.blogspot.com)

" Oyunağını kıran yaramaz çocuklar gibi
Çivisini koparacaklar evrenin" (EB. *Şaşırmanın*, s.75)

"Arkasından
Dur durak bilmeyen Haçlı Seferleri
Moğol akınları ve Timur'un filleri
Kıtlıklar, kıtaller, savaşlar
Bitirmiş ormanları" (EB. *Efsane*, s.71)

Şairin halk üsubuna yakın, bazen de çocuksu gözükebilen edası dizelerinin zayıflığına kanaat getirilmesine sebep olmuştur. *Kaneviçe* şiirinin:

"Pınarı severiz biz
Bir gümüş gibi
Berrak da ondan" (EB. *Kaneviçe*, s.95) dizesini bu duruma

örnek gösterebiliriz.

Anjambman tekniğinin yanısıra şairin, şiirlerinde tam biçimli, kurallı mısra yapısı da yer yer dikkat çekmektedir. Söz konusu örneklerin bir kısmını şu şekilde sıralayabiliriz :

" Dünürçüler gelir naz üstüne naz
Anası demiş ki büyüsün bir az
Sendeki güzellik bu köye sığmaz
Millet bir birini kırar Emine" (TG. *Emine*, s. 46)

...

"Ak saçlı elçinin getirdiği taş
Bir Hacerülesvet, bir kutlu kaya
Belki de Kürşadın oturduğu taş
Buradan bakmıştır yıldıza, aya" (ED. *Kutlu Taş*, s.52)

...

"Göz değmesin bir gök boncuk takalım
Hamail takalım, tütsü yakalım,
Ben koca çınarım, sen kolum, dalım
Sakın bora tipi yolmasın bebek" (KS. *Bebeğe*, s.76)

Ali Akbaş'ın şiirlerinde “boş bırakma” da görülür. Boş bırakmayı Nurullah Çetin şu şekilde tanımlar: Bazı şairler, bazı mısraları boş bırakırlar; onlarıyerini ya noktalarla doldururlar ya da başka bir şekilde belirtirler.” (Çetin, 2014: 135).

Şairin yukarıdaki açıklamaya uyan ilk şiiri *Bosna`da Çocuklar`*dir. "Boş bırakma", savaş sırasında ölen çocuklara yüreği kan ağlayan şairin bir çıkmazın içerisinde. Bu konuyla ilgili şairin aynı isimle yazdığı *Turna Göçü* adlı kitabında yayımladığı başka bir şiiri de vardır. Fakat bu şiirde "boş bırakma"ya rastlamadık. Şiir şu şekildedir:

" Kuş olup uçtu bebekler,
Göklere duyurmak için;
Babalar sırada bekler,
Toprağı doyurmak için...

.....
"Unuttuk artık uykuyu,
Gecelerimiz kör kuyu;
Kurbana yem verir gibi
Verdiler ekmeği suyu..." (KS.*Bosna`da Çocuklar*,s.109).

Şairin, mısralarında “boş bırakma” görülen diğer şiiri *Yorgun Ecemiz`*dir. Şiirle ilgili Ali Akbaş şiirin başlamadan şu mısraları yazmış:

"Bu şiir,

yüksek sesle okunmak için değil;

bir küpeli kulağa fısıldamak için yazıldı." diyerek sanki okuyucuyu şiiri okuma konusunda bilgilendiriyor. Hatıralarıyla başladığı şiirde anılarını dile getiren şair aradaki zamanı "boş bırakma"ile ifade etmeye çalışmıştır. Şiirdeki noktalarümit ve hayali de simgelemektedir. Şiir şu şekildedir:

"Gökyüzünü biz boyadık maviye
Yamaçları çiçeklerle donattık
Mavi, yeşil, mor
Böğürtken toplarken elim kanadı
Hâlâ kanıyor

.....
Kuş ayaklı saz benizli ecemiz
Niye soldu yüzün, gözlerinde nem
Şen nağmelerinle dolsun gecemiz

Söyle türkümüzü kaldığın yerden" (EB, s.45)

Boş bırakılan bir diğer mısra da *Andız Fidanı* şiirinde bulunmaktadır. Noktalarla doldurulan mısra; şairin pişmanlığını ifade etmek, geçmişte yaşananlar için söyleyecek fazla bir sözünün olmadığını ifade etmektedir:

"Son demlerini yaşıyordu fidan
Üzerinden bir tank geçmişti sanki
.....
Durmadan kan kaybediyordu

Bir fersah öteden derin bir kuyu
Kırk bir çıkırık,
Nasıl çekecek suyu
Bir hıçkırık tutturur çıkırık
Şıpır şıpır yaş döker köhne kovadan
Ben ağlarım o ağlar
Viran bağlar üstüne" (EB, s.102)

Bir diğer "boş bırakma"yı *Sisli Bir Egzersiz* şiirinde kullanmıştır. Burada eğitici bir üslupta gençlere mesajlar vermek istenmiştir:

"Bu şiir çok sentetik
Dokusu elyaf
Yarısı ödünç sözcüklerin
Derin anlamlar içeren
Maroken ciltli bir ansiklopediden
Yarısı bir kızdan
Evet,
Saçları permalı bir kızdan aparma
Rokoko barok
Pet şişeden brendi yudumlayan
Entel bir bukalemun
Blucinli bir oğlan
Renkten renge girerken
Cikletini düşürdü son egzersizde
Lehimleri eridi kompütürün
Devre kesik...

"Bip, bip, bip
Biiiiiip
X,P,Q,R,S,T
Koküs, moküs, site, vizite
....."
Pardon!
Hata...
Oysa ne güzel beyzik konuşuyorduk
Karıştırdı kerata. (EB, s.115-116)

Diğer bir örneğe şairin *Dilek* isimli şiirinde rastlamaktayız:

"Hey güzeller gelin yine
Sulara seccâde yayın
Bize rehber olun yine
Gönülleri mayalayın
Bir Selcuk sinisi gibi
Bir İznik çinisi gibi
.....
Cilalayın, kalaylayın
Yaslı maslı gönülleri
İsli paslı gönülleri
Uyandırın şu kulları (....) (ED, s.92)

Yukarıda yer alan örneklerden de anlaşılacağı üzere Ali Akbaş, “boş bırakma” yöntemini kusursuz bir şekilde kullanmıştır.

3.6.2 Nazım Biçimleri

Ali Akbaş'ın şiirleri nazım şekilleri bakımından çeşitlilik gösterir. Şiirlerinde kalıplaşmış bir nazım şekli kullanmayan Ali Akbaş, genellikle serbest nazmı kullanmıştır. Dörtlüklerle yazdığı şiirler de bir hayli fazladır. Şairin kullandığı nazım şekillerini aşağıda olduğu gibi tasnifledik:

“Arzu” şiiri ikili mısradan meydana gelen şiirdir. Diğer ikilimısralarla yazılmış şiirlerini gazel türünde inceleyeceğiz. Ali Akbaş ikili nazım şekillerini fazla tercih etmemiştir.

Üçlükler halinde kaleme alınan *Şiir Oluyor, Uyur Uyanık, Alın Terinden Bir Deniz* şiirleri bulunmaktadır. Bunlar da sayıca azdır. Bazı üçlüklerden oluşan şiirlerde

bentler arasındaki mısra sayıları farklıdır. *Uykuya Doğru* şiirinin sonbendi altı mısradan, *Kaneviçe* şiirinin son bendi ise beşliden meydana gelmiştir. Şairin şiirlerinde görülen başlıca nazım şekilleri şu şekildedir:

3.6.2.1 Düzenli Nazım Biçimleri

Çapraz Uyak

Dört mısralı bentlerden oluşan nazım şeklidir. Her dördlüğün tek ve çift sayılı mısraları kendi aralarında uyaklıdır. Bir dördlükte birinci dize ile üçüncü dizenin, ikinci dize ile de dördüncü dizenin kendi arasında kafiyeli olmasına “çapraz uyak (kafiye)” denir. Uyak düzeni şu şekildedir: abab-cdcd ...

"Bizden ölümü sorarlar
Dostlara vedadır ölüm
Sorarlar bizi yorarlar
Bir sır-ı Hüdadır ölüm" (TG, *Şeb-i Yeldâ*, s.81)

...

"Dağdan koptu ülkü çığı
Bir sağır mahşerden geçti
Soyumun yağız çocuğu
Osman Yüksel Sedengeçti" (TG, *Serden Geçti*, s.62)

...

"Bu gece gök berrak ay sini sini
Uzak iklimlere kanat açalım
Haydi hayâl kuşum göster kendini
Çağımızdan başka çağa kaçalım" (ED, *Kutlu Taş*, s.50)

...

Eşit Düzenli Biçimler

Bentleri eşit sayıda mısralardan meydana gelen bu şekillerde şiirin bütününde hecenin eşit, uyak düzeninin ise aynı olduğu görülür.

(...)

Kim dayanır, o dayanmış
Bağrına taş basıp yanmış
Gene Yemen'i mi anmış
Gözleri ıslak ninemin

Ocakta kaynar ıhlamur
Elleri mayalı hamur
Bir deli poyraz savurur
Dökülen yaprak ninemin

Seccâdesi çiçek çiçek
Ninem cici, ninem gökçek
Göçmen kuşlarla göçecek
Mekânı uçmak ninemin (KS, *Nineme Ninni*, s. 23)

Dört mısralık nazım birimidir. Daha çok Halk Edebiyatı ürünlerinde kullanılan bir nazım türüdür.

(...)

Söyle bana söyle bana
Ağır ağır akan Tuna
Kaç kere bulandın kana
İtiğin kanlar hakkı'çin (ED, *Tuna`ya*, s.77)

Ali Akbaş'ın diğer nazım şekillerine göre sayıca fazla olan dörtlüklerden oluşan diğer şiirlerinin isimlerini şu şekilde sıralaya biliriz:

"Nevruz"(E.B.s.19-20), "Geceye Övgü" (E.B.s.48-50), "Çocuklar Sayıklıyor" (E.B.s.80-81), "Koç Burcu" (E.B.s.112), "İmgelem" (E.B.s.117-118), "Rozmeri" (E.B.s.146), "Güz Duyumları" (E.B.s.147), "Rüzgâr" (E.B.s.148), "Kış" (E.B.s.149), "Çanakkale" (E.D.s. 74-76), "Tuna`ya" (E.D.s.77-79), "Aral'a Ağıt" (E.D.s. 80-81), "Çolpan" (E.D.s.82-83), "Tukay" (E.D.s.84-86), "Yedi yüzüncü Yıl Anısına"(E.D.s.90-91), "Maraş Lisesi Marşı" (E.D.s.98), "Kerkük Üstüne" (E.D.s.101), "Şiir" (T.G.s.9), "Sancı"(T.G.s.10-11), "Masal Çağı" (T.G.s.12-16), "Koşma" (T.G.s.17-18), "Dağlara Destan" (T.G.s.19-20), "Bekleyiş" (T.G.s.21), "Ardıcın Türküsü" (T.G.s.22-23), "Al Bohçanı Yola Çık" (T.G.s.26-27), "Türküler" (T.G.s.28-33), "Armağan" (T.G.s.34-39), "Huma Kuşumuz" (T.G.s.40-42), "Bir Tenor Turna"(T.G.s.43-44), "Emine" (T.G.s.45-47), "Başörtüsü" (T.G.s.48-49), "Şehrâyin" (T.G.s.50-51), "Sılaya Hasret"(T.G.s.57-58), "Karşılama" (T.G.s.59-61), "Serden Geçti" (T.G.s.62-64), "Şehriyâr'a Vedâ" (T.G.s.69-71), "Necdet Koçak Bey'e Ağıt" (T.G.s.72-73), "Bebeğe" (T.G.s.74-75), "Bosna`da Çocuklar" (T.G.s.76-78), "Nineme Ninni" (T.G.s.79-80), "Şeb-i Yeldâ" (T.G.s.81-82), "Vedâ"(T.G.s.83-86), "Maniler" (T.G.s.87-88), "Hasret"

(T.G.s.91), "Tuyuk"(T.G.s.92), "Hasbühâl" (T.G.s.93), "Mürekkep"(T.G.s.94), "Sülüs" (T.G.s.95), "Süleymannâme" (T.G.s.97), "Dolapnâme" (T.G.s.98), "Eğriler" (T.G.s.99), "Çin Masalı" (T.G.s.100), "Fikr-i Sâbit" (T.G.s.101), "Kitabeler" (T.G.s.102-103), "Didaktik" (T.G.s.104), "Sobe" (K.S.s. 12-13), "Babam" (K.S.s. 34-35), "Bekleyiş" (K.S.s.37), "Çağn"(K.S.s.45).

Beşliler

Bentleri beşer dizeden meydana gelir. Son mısra her bentte tekrarlanır biliyor.

Haydi erler vakit tamam
Önümüzde Sütçü İmam
Camilerde çalmadan çan
Bir kutlu sabah aşkına
Vuralım Allah aşkına

Dağları çınlatır hey hey
Kırk yiğidiyle Aslan Bey
Doğu batı kuzey güney
Dost düşman varsın farkına
Vuralım Allah aşkına

Vurun uşak düşman gitsin
Geldiğine pişman gitsin
Derelerde al kan gitsin
Kılıçlar girmesin kana
Vuralım Allah aşkına

Yiğit çatal yürekle vur
Kazma ile kürekle vur
Toprağı kanınla yoğur
Görenler dönsün şaşkına
Vuralım Allah aşkına

Çetelerde delikanlılar
Çeteler dokuz canlılar
Göğsü kurşun nişanlılar

Girecek cennet köşküne

Vulalım Allah aşkına (ED. *Çetelere*, s.59)

Ali Akbaş'ın bentleri beşer dizeden meydana gelen şiirlerinde biri de *Elif'e Ninni* şiiridir. Fakat şiirin ikinci bentinde dört mısra verilmektedir.

" Kuşlar hu huda

Saçları suda

Elif uykuda

Kızıma ninni

Kuzuma ninni

Minicik eli

Pembe hâreli

Bir cam güzeli

Yavruma ninni

Düşünde kuşlar

Yüzünde okşar

Gülmeye başlar

Kızıma ninni

Kuzuma ninni

Yanakları ter

Saçı nilufer

Sularda yüzer

Kızıma ninni

Kuzuma ninni" (KS, s. 78)

Kuş Sofrası (KS, s.11-12), *Şaka* (KS, s.21) dört bentten oluşan şiirin tüm mısraları yedi heceden oluşmaktadır. *Kır Mektebi* (KS, s.17) üç bentten oluşan şiirin tüm mısraları sekiz heceden oluşmaktadır.

3.6.2.2 Karışık Düzenli Biçimler

Bentleri oluşturan mısraların sayıları ve bu mısraların ölçüleri (hece ölçüsü veya aruz ölçüsü kullanılabilir) bakımından farklılık gösteren şekillerdir. İki ana başlıkta incelenir:

Dizelerin Hece Sayısı Değişik Olanlar

Bentlerin kümelenişinden ziyade bentlerdeki dizelerin uyumu önemlidir. Dizelerin hece sayısı değişik olan nazım biçimlerinde bentlerdeki dize sayısı eşittir ama dizelerdeki hece sayısı farklıdır. Örnekler:

(...)

Bahçe bir çerçi bohçası
Göz mü dayanır,
Hevenk hevenk renk
Kırlarda bir hengâme
Uyanmış kara toprak
Ben atrık uyuyamam!..

Her dal,
Tomur tomur tomurcuk
Her çiçekbir kakhaha
Uçuşan tozlarda döl bereketi
Etrafa bir telaş, bir telaş
Fidanlarda bir genç kız telaşivar (KS. *Bahar Karşılması*,

s.58)

Bentlerin dize sayısı değişik olanlar

Ali Akbaş'ın şiirlerinde bentlerin dize sayısı değişiklik gösteren örnekler de mevcuttur. Örneğin:

"Ne bileyim..."
Diye başlıyor nutkuna Selda
Bir meleğin ağzında
Türkçe kanatlanıyor
Vodno tepelerinde yankılanan
Bir titrek ses, bu içli sedâ
Bir kızıl kor gibi tekrar bize dönüyor

Ve herkes yanıyor...

Kim bilmiş ki sen bilesin deli kız,
Kim bilmiş ki sen bilesin!..
Bu dil sana ilk ninenden armağan
Ve sen onlardan kalan
Bir silsilesin!

"Unutmayın ki ölmeyelim!..."
Diye bitiriyor nutkunu Selda
"Unutmayın ki ölmeyelim!"
Dilin büyüyle
Gözler bulutlanıyor,

Ve hâlâ
Bir ses yankılanıyor kulaklarımda
Gurbet nedir, öğreniyorum,
Hasret nedir, öğreniyorum!..
Hey yaşlı Tuna'nın mahzun çocukları
Leylâ, Selda, Ziko, Nihat, Aylin!
Bilmem niçin
Böyle yankılı isimleriniz,
Ve türküleriniz
Niçin bu kadar dokunaklı?
Yoksa feryadınız uzaktan,
Taaa uzaktan,
Duyulsun diye mi?

Elveda benim güzel kardeşlerim,
Arada bir rüzgârlarla,
Bulutlarla, kuşlarla,
Selam gönderin,
Elvedâ!.. (EB. *Üsküp'e Vedâ*, s.121-122)

Bentlerin dize sayısı değişiklik gösteren diğer bir örnek:

Yıldızlar,
İri, şehlâ gözlerdir
Geceyi gamlı kılan
Uzaktan süzerler bizi
El değmemiş terütaze tenleri
Ölmüş ergen kızlardır
Yıldızlar

Yıldızlar,
Derin, Harran göklerinin
Solmaz çiçeklei, naz çiçekleri
Her gece perîşân düşerler suya
Yıldız saya saya varır bebek uykuya
Dökülür yastığa bir mavi rüya
Onlar ki, en hazin ninniye söyler
Öper öksüz çocukların alnından
Saz benzeli ecemizdir
Yıldızlar

Yıldızlar,
Bahtımız, yalnızlığımız
Leylâ, demeyegör,
Gök yankılanır
Okşar yüzünüzü bir kuş kanadı
Bu en güzel kadın adı
Havvâ`dan beri
Kim bilir nasıldı elleri?..
Hey eski zaman güzelleri,
Arzû, Şirin, Züleyhâ,
Dilberler dilberi Meryem
Kem gözlere mahrem,
Kızlardır
Yıldızlar (EB.Harran Gökleri, s.11-12)

3.6.2.3 Serbest Nazım

Kısaca düzensiz şiir demektir. Bu şiirlerde mısralar ya düzgün bir görünüş arzederler, ya da karışık bir sıra meydana getirirler. Herhangi bir ölçüye veya kafiyeyle bağlı değildirler. Ancak düzgün sıralanışta mısralar aşağı yukarı birbirine benzerler. Mısraların karışık sıralanış hâlinde ise dikkati çekecek derecede bir ölçü ve kafiye değişikliği görülür. İfade etmek gerekir ki, serbest nazım bizim edebiyatımızda oldukça yenidir.

Soluyorsun,
Duyuyorum kaç gün öteden,
İpilik,
Pembeli düşler içinde
El ayak çekilmiş geceden
Uyuyor olmalısın.

Ben saatin tik takını sayarken
Tan atıyor.
Üstün açılmış hafiften
Dağları unutup örtmek istiyorum.
Bir ıslak serinlik sabahları
Üşüyor olmalısın.

Küçücükün,
Tüy gibiydin o günler
Can ağacım
Her sabah güne karşı
Biraz daha boy atıp
Büyüyor olmalısın. (EB. s 42)

Bu şiir türünde yazılmış diğer örneklerin de adlarını şu şekilde sıralayabiliriz: "*Başkentte Bir Mezunlar Gecesi*" (E.B.s.119), "*Düşünce*" (E.B.s.142), "*Cambaz*" (E.B.s.143).

Ölçülü-Uyaklı Olanlar

Çeşitli uzunluktaki mısralar şiir içinde düzenlenişleri bakımından "Uzun ve kısa dizeleri düzenli olanlar" ve "Uzun ve kısa dizeleri düzensiz olanlar" olmak üzere iki

gruba ayrılır. Akbaş'ın şiirlerinde ilk gruba dâhil edebileceğimiz parçalar bulunmadığından incelememize ikinci bölüm üzerinden devam edeceğiz.

Uzun ve Kısa Dizeleri Düzensiz Olanlar

Bu tarz şiirlerde uzun ve kısa mısraların hece sayısında, kümelenişinde herhangi bir düzen endişesi yoktur. Kimi mısralar uyaklı olmakla birlikte, uyak örgüsü bulunmaz.

Örnekler: *Andız Fidanı* (EB s. 101), *Nevruz* (KS. s. 54), *Erenler Divanında* (ED. s 9)

Bir yangın yerinde koşuyorum ayağım yalın
İkide bir közlere basıyorum
Yanmış çamlar, ardıçlar, yalım yalım
Yanmış sürmeli fidanlarım

Kırların güzeli lâleye sordum
Bağrı yanık, boynu bükük lâleye
Ağız dil vermedi
Lal olmuş lâle
Savrulan küller arasından
Bir andız fidanını gösterdi
Son demlerini yaşıyordu fidan
Üzerinden bir tank geçmişti sanki
.....
Durmadan kan kaybediyordu

Bir fersah ötede derin bir kuyu
Kırk bir çıkırık,
Nasıl çekecek suyu
Bir hıçkırık tuturur çıkırık
Şıpır şıpır yaş döker köhne kovadan
Ben ağlarım o ağlar
Viran bağlar üstüne

Hızır da içmiş olmalı bu sudan
Bengübâde mi desem zemzem mi
İçen hayat bulurmuş bu sihirli kuyudan
İçen unutmurmuş uykuyu

Şimdi ben bir fidanda yaşıyorum
Ona ağzımla su taşıyorum
Suyu bitse kan veririm
Ve canımdan can veririm
Büyük fidan büyü (E.B. s. 101-103)

3.6.2.4. Divan Şiirinden Geliştirilen Nazım Biçimleri

Divan şiiri, Türklerin, Müslümanlığı kabul etmelerinden sonra İslam medeniyetini etkisinde ortaya koydukları edebiyat türüdür. İslami edebiyat, yüksek zümre edebiyatı, havas edebiyatı, saray edebiyatı, enderun edebiyatı, klasik edebiyat, eski edebiyat gibi adlarla da anılan bu edebiyat en yaygın kullanımla Divan Edebiyatı adıyla anılmıştır. Bunun nedeni şairlerin manzumelerini topladıkları eserlere Divan denilmesidir.

Divan Edebiyatı, saray ve medrese çevresinde aydın topluluğun edebiyatı olarak gelişti. Modern Türk Edebiyatı'yla birlikte, unutulmaya yüz tutan Divan şiiri bir kısım şairlerce özde ve biçimde yapılan değişikliklerle yeniden işlenmeye başlamıştır. Bu modern örneklerde biçim ve içerik kaygısı güdülmemiştir. Ölçü ve uyak konusunda zorlamalar görülmez.

3.6.2.5. Beyitlerle Kurulan Biçimler

3.6.2.5. 1.Gazel tipi

Ali Akbaş'ın bu tarzda yazdığı dört gazel ve bir tuyuğu²³ vardır. Gazelleri *Eylüle Beste* şiir kitabında verilmiştir. Bunlar *Güz Gazeli* (EB s.130-132), *Mü'mine Hatun'a Gazel* (EB. s.127-128), *Fuzûli* (EB. s.128-130), *Nun Gazeli* (EB. s. 132-134) adlarını taşır.

Ali Akbaş aruz vezniyle az şiir yazma sebebini şöyle açıklıyor:

" *Aruz sesleri benim şuuraltımda yok. Türkoloji bölümünde okumakla bu sesler yerleşmiyor. Aruzun tadını almak için denedim. Nitekim bu denemelerim çok zahmetli*

²³Tuyuğ, edebiyat terimi olarak dört mısralı bir nazım biçiminin adıdır. Eski Türk şiirinin dörtlüklerinden doğmuştur. Tuyuğun Oğuz Türklerinin Azerbaycan, Doğu Anadolu ve Irak'a yerleşmeleriyle kendi edebiyatlarında kullandıkları dört mısralık halk şiirlerinin bu bölgede aruzla yazılan ve Fehleviyyât denilen bestelenmiş rübâ'ilerden etkilenmesiyle ortaya çıktığını ileri sürenler de vardır. Kafiyeleşmiş rübâ'de yaygın olarak görülen "a x a" düzenindedir.

oldu. Hece ise benim şuuraltıma işlemiş. Çocukluğum onunla geçmiş. Aruzu ise sonradan öğrendim, zor yazıyorum." (A.A.İ.K.İ, 17 Aralık 2017).

Tuyuk

Göz görür bîçâre gönlüm dert çeker
Cevrini ben, neşveni nâmert çeker
Hasretin ten içre canım bezdirir
Bin şükür sabrım, gurûrum set çeker (TG, s. 92)

3.6.2.5. 2.Mesnevi tipi

Her beytinin dizeleri kendi arasında uyaklı, aruz vezninin kısa kalıplarıyla yazılan divan şiirinin en uzun nazım biçimine mesnevi denir. Mesnevi, İran Edebiyatı'nın ürünüdür. Ancak Türk Edebiyatı'na ait mesneviler en az İran Edebiyatındakiler kadar güzeldir.

Bu şekilde yazılmış şiirleri şunlardır.

Erenler Divânında (ED. s 9-15), *Göy Göl* (ED. s.40- 46), Yankı²⁴ (ED. s 46-49), *Şöhretler Terzihanesi* (ED. s 60-62).

3.7. AHENK

“Üslûbun bir niteliği olarak şiir ve nesirde kelime ve cümlelerin, âdeta bir musiki tesiri yapacak şekilde artarda getirilmesi ile sağlanan uyum” (K. Yetiş, 1988: 515-516) olarak da tanımlanan ahenk, modern Türk Edebiyatı'nda üsluba ait bir özellik olarak kendine yer bulur. Yazılı ve sözlü anlatımda seslerin, heceler, kelimelerin ve cümlelerin sıralanışlarından, birbirleriyle olan ilişkilerinden doğan, okurda estetik duygular uyandıran düzenleme uyum ve armoni anlamına gelir. Konuşmada âhenk sözlerin çok düzgün söylenmesine, cümledeki vurgu ve tonlara titizlikle uyulmasına bağlıdır. Yazılı anlatımda âhenk heceler, kelimelerin sıralanışına, cümlelerin dizilişine ve sıralanan ses öbeklerinin birbirine uygun olmasına bağlıdır. Ahenk, şüphesiz ki şiirin vazgeçilmez unsurlarındandır.

Ali Akbaş, şiirlerinde belli bir şekil endişesi gözetmez. Daha çok hece ve serbest nazmı kullanmakla beraber az da olsa aruzla yazılmış şiirleri vardır. Fakat hangi tarzda yazılmış olursa olsun bu şiirlerin ortak özelliği müzikal ve sâde oluşlarıdır. Vezinli olanlarda tam ve zengin kafiye kullanılırken serbest şiirlerinde aliterasyon ve

²⁴Ali Akbaş "Yankı" şiirini, Azerbaycanlı şair Memmet Aslan'ın "Erzurumu Gedigine Varanda" isimli kitabının yankısıyla yazmıştır.

asonanslarla beslenmiş güçlü bir iç mûsikîsi vardır. Zaten onun serbest şiirleri, daha çok hecenin “serbest müstezatları” gibidir.

Ali Akbaş'ın, şiirinde ahengi sağlamak amacıyla başvurduğu yöntemleri şu başlıklar altında inceleyebiliriz:

3.7.1 Ses Tekrarları

3.7.1.1 Kafiye

Ali Akbaş'ın, bir çok şiirlerinde ahenk oluşturmak amacıyla vezin ve kafiye olanaklarından yararlanılmıştır. Şair, her ne kadar karışık biçimler denese de şiirlerinin büyük çoğunluğu ses benzerliğine dayalı ahenkten beslenir. Kafiye, şairin şiirlerinde önemli bir unsurdur. Çeşitli kafiye türlerini uyguladığı şiirlerinde genellikle tam kafiye yer vermiştir. Onun şiirinde kafiye duygu, düşünce ve hayallere bağlı olarak ortaya çıkar. Kafiye olması için bir zorlama gözükmemektedir. Şiirindeki kafiye oluşumu çoğunlukla mısra sonundaki kelimelerin eklerinde kendini gösterir. Bundan farklı olarak şairin yetkin kafiye örneklerine de rastlamaktayız.

Örnekler:

"N'olaydı ben yine civan olaydım

Nahcivan'da bir bahçivan olaydım" (EB. *Mü'mine Hatun'a*

Gazel, s.127)

...

"Benim gönlüm göl delisi

Yüzünden atınca sisi

Göllerin en hârelisi

Olsa olsa Hazar olur

Korkarım bir nazar olur" (ED.*İssız Yurt*, s.66)

...

"Burda yanan orda yanmaz

Hakk âşığı nârda yanmaz

Buna semender dayanmaz

O da yandı kordan geçti" (TG.*Serden Geçti*, s.64)

...

"Çamlıbel-i tutunca kar

Uluşur dağda ac kurtlar

Bir kuş olurdu bir deve
Baçada geçen bulutlar" (KS.Masal Çağı, s.51)

3.7.1.2 Ünsüz Ahengi

Aliterasyon olarak da bilinen ünsüz ahengi, mısra içi veya şiirin tamamındaki benzeşen ünsüz seslerin belli bir düzen halinde tekrarlanmasıyla oluşur. Ayrıca bir şiirde ya da düzyazıda ahenk yaratmak amacıyla aynı ses ya da hecenin yinelenmesinde de yaratılır. İç ahengin sağlanması adına önemli görülen bu uyum, Ali Akbaş'ın şiirlerinde de kendini gösterir. Aşağıda yer alan şiirlerde tekrar eden "r" ve "k" ünsüzünün tekrarı böyle bir ahenge örnektir.

"Karanlık örtü gerer, örtülür neler neler"

...

"Dağlara kaçtı kar baba

Koyaklara saklandı" (KS.Nevruz, s.55)

...

"Ne kadar paralanıyor insanlar bu şehirde" (KS. Şehirde, s.90)

3.7.1.3 Ünlü Ahengi

Asonans olarak da bilinen ünlü ahengi, mısra içi veya metnin tamamındaki ünlü seslerin tekrarıdır. Şiirde aynı ünlü seslerin tekrarına denilir. Aliterasyonla genellikle birlikte yapılır. Kelimelerde vurguyu taşıyan aynı ünlünün tekrarından doğacak ahengi yakalamak için şâir ve yazarlar bu sanata baş vururlar. Kelimelerdeki söz özelliklerine dayalı olduğundan bu sanat söz sanatları arasında sayılır. Şâirin özel bir amaçla bu sanata baş vurma sebebiyle de düşünceye bağlıdır. Şairin, "Sesler (Harifler) " (KS. s 67) şiirinde asonansın örneklerine rastlıyoruz.

Örnekler:

"U"ların uluması duyuluyor uzaktan"

...

"Karanlık örtü gerer, örtülür neler neler" (EB. s 126)

Ses Taklidi Sözlür

Şair, şiirlerinde ses taklidi sözlere de yer vermektedir. Bu tür ses taklidi sözleri aşağıdaki şiirlerde geçtiği şekliyle örnekleyebiliriz.

" Telgraf çekti uzaktan uzağa

"-Tık tak tak

Tak tiki tak tak

Tiki tak tak tak"

Artık uyumak yasak!.." (EB. s 25).

...

" "Pataküt

Pataküt

Pataküt"

Bir topal eşek ritmiyle gidiyor tren

Bozkırı ikiye bölüyor orta yerinden

Bacasından dumanlar yükseliyor.

"Topitop

Topitop

Topitop"

Köylerden, kentlerden geçiyor tren

Ovalardan, vadilerden geçiyor

Kırlarda kuzu yayan çocuklar

Ona el ediyor.

"Tübitak

Tübitak

Tübitak"

Bir darbuka çalarak gidiyor tren

Uykusunu kaçırıyor mücütlerin

Tarlada çekirgeler dans ediyor.

"Memleket

Memleket

Memleket"

Bir kampana çalarak gidiyor tren
Ağlaşarak, koklaşarak gidiyor
Cephede askerler harp ediyor!.." (KS. s 62-63)

Mısra Başı Tekrarı

"Uyandı kuru halkı
Uyandı yılan çıyan
Uyandı börtü böcek
Dallar çiçeğe durdu
Cemre düştü toprağa!.." (EB. s 26).

3.7.1.4 Kelime Tekrarları

Ali Akbaş, şiirlerinde sıklıkla tekrar unsurlarına yer vermiştir.

İkilemeler

Kuş Sofrası kitabında;
"Uçun uçun alay alay" (s.16)
"Uçtuk uçtuk beşikten" (s.18)
" İnanma şaka şaka" (s. 21)
"Yeşerttik baka baka" (s.21)
"Seccâdesi çiçek çiçek" (s. 23)
"Kımıl kımıl
Hıdır hıdır koyunlar" (28)
"Hey geceler geceler"(s.37)
"Yıldızlar alay alay
Bakıp bakıp gülen ay" (s.37)
"Usul usul dilber gece" (s.39)
"Tekrar tekrar saçar baban," (s.43)
"Ölüp ölüp toprak olan" (s.45)
"Şarıl şarıl çimdiğim çay" (s.49)
"Kuşlar geçer katar katar" (s.51)
"Her yer cayır cayır yanarken" (s.53)
"Hevenk hevenk renk" (s.58)

"Etrafda bir telaş, bir telaş" (s.58)
"Bölük bölük, tümen tümen" (s.61)
"Diyar diyar dolaşan" (s.72)
"Kala kala ne kaldı geriye"(s.89)
"Mırıl mırıl uyusun" (s.98)
"Bir gizli deniz oluşur yavaş yavaş"(s.104)
"Bakıp bakıp ufuklara" (s.109)
"Hey karaçalı, karaçalı" (s.110)
"Sükûn sükûn içinde" (s.112)

Erenler Dîvânında kitabında;

"Yatır yatır" (s.9)
" Ah Filistin, Filistin" (s.18)
"Bayramın bayram değil" (s.19)
"Harıl harıl yanan petrol kuyularından" (s.20)
"Yavaş yavaş uyanacak"(s.26)
"Ağır ağır akıyordu Lena"
"Diyar diyar dolaşıyorum" (s.31)
"Bir nisan sabahı erkenden erken " (s.31)
"Alev alev bir gül attım su yandı" (s.40)
"Yavaş yavaş araladı perdeyi" (s.40)
"Gece ipil ipil yıldız elenir" (s.41)
"Derinden derine hârelenir su" (s.42)
"Sularımı yara yara gidiyor" (s.43)
"Geldiler buraya nefes nefese" (s.47)
"Dünya bir portakal, yer dilim dilim" (s.49)
"Ökkeş sabah sabah bakır dövüyor" (s.56)
"Açar dükkânını her sabah erken" (s.60)
"Kana kana kar suyuna" (s.64)
"İçin için kanar Fırat
Göğe yükselirler kat kat" (s.65)
"Olsa olsa Hazar olur" (s.66)
"Seni süren sürüm sürüm sürüne" (s.68)
"Kör olsun, kör olsun feleğin gözü" (s.70)

"Adın için döne döne savaştık" (s.70)
"Bakıp bakıp mâzideki izlere" (s.73)
"Allah Allah diye diye"(s.75)
"Söyle bana söyle bana
Ağır ağır akan Tuna" (s.77)
"Şehitlerim katar katar" (s.83)
"Ufukta yavaş yavaş silinir karaltılar" (s.87)
"Dalda kuş kuşu müjdeler" (s.95)
"Sağır mısın, sağır mısın Ankara" (s.101)

Eylüle Beste kitabında;

"Yıldız saya saya varır bebek uykuya" (s.11)
"Kucak kucak,
Her seher doğacak
Gül" (s.17)
"Öbek öbek fal taşımdı yıldızlar" (s.18)
" Dere tepe iniş yokuş" (s. 27)
"Özlemiş, özlemiş alışmış Elif" (s.41)
"Kala kala ne kaldı geriye" (s.71)
"Siyim siyim yaşlar dolar gözüne" (s.88)
" Her rüzgârda sağa sola savrulan" (s.97)
" Yanmış çamlar, ardıçlar, yalım yalım" (s. 101)
"Soyut mu soyut, dizeler karalıyor" (s.117)
"Bir âharlı kâğıt, ince mi ince" (s.129)

Turna Göçü kitabında;

"Hep gezerim apar topar
Yıllar yılı göçebeyim" (s.10)
"Baharkokar buram buram" (s.10)
"Bitmez tükenmez gezi var" (s.11)
"Özlemiş, özlemiş, alışmış Elif
Artık çoluk çocuğa karışmış Elif" (s.41)
"Aşa aşağı geldim dağlar belinden" (s.55)
"Söyle söyle hey dilini sevdiğim

Yerin yurdun hey elini sevdiğim" (s. 67)
"Sanmayın, sanmayın Şehriyâr ölü" (s.71)
"Yavaş yavaş" (s.73)
"Dört mevsim ıgıl ıgıl kan akarsa ırmaklar " (s.73)
"Hey afacanlar afacanlar" (s.81)

3.7.1.5 Mısra İçi Kelime Tekrarları

Aynı kelimenin bir mısra içinde birden fazla tekrar edilmesidir.

Kuş Sofrası’ında;

"Soframız kuş sofrası" (s.11)
"Gelin oküzler gelin" (s.11)
"Yıldız güzel ay güzel" (s.18)
"Kim dayanır, o dayanmış" (s.22)
"Ninem cici, ninem gökçek" (s.23)
"Masal anlat bana masal" (s. 23)
"Hey dili şeker dili bal" (s.23)
"Azıcak amca, azıcak!" (s.29)
"Korucu var, korucu var!" (s.31)
"Taş döndükçe baş döner" (s.32)
"Ben yanarsam orman yanar" (s.36)
"Anlarsa anneler anlar" (s.39)
"Azık geç kaldı azık" (s.40)
"Kaç güz, kaç bahar" (s.70)
"Akıllı köpekler, soylu köpekler" (s.91)
" Hey Kazan, aziz Kazan" (s.101)
"Gün ola düğün ola" (s.116)
"Kırk gün kırk gece" (s.119)

Erenler Dîvânında kitabında;

"O yıllar, kırgın yıllarıydı zaten" (s.29)
"Topraktan geleni toprağa verdim" (s.30)
"Ses oldum, ışık oldum ben şimdi" (s.31)

"Hava kirli, su kirli" (s.32)
"Lena Suyu ulu su " (s.33)
"Gök mâvi, göl mâvi, her şey semâvî" (s.41)
"Göçen elin, kalan elin kadrini" (s.53)
"Atım tökezlemiş, attan düşmüşüm" (s.53)
"Bir yandan aşk teper, bir yandan açlık" (s.54)
"Biraz bakır, biraz sabır, biraz ter" (s.56)
"Hâlingen anlar, dilinden anlar" (s.64)
"Kimi Şirin, kimi Ferhat" (s.64)
"Elim değse elim yanar" (s.66)
"Poyraz, deli poyraz Kırımlı mısın?" (s.68)
"Bulut, kara bulut Kırımlı mısın" (s.68)
"Milleti vurdular, dini vurdular" (s.69)
"Tuna altın, Tuna gümüş" (s.102)

Eylüle Beste kitabında;

"Solmaz çiçekleri, naz çiçekleri" (s.11)
"Ne bir ses, ne bir nefes" (s.35)
"Kala kala ne kaldı geriye" (s.71)
"Soyut mu soyut, dizeler karalıyor" (s. 117)

Turna Göçü kitabında;

"Kimi türkü yakar, kimi kendini" (s.29)
"Tuğba`sı var, Zara`sı var, zarı var " (s.36)
"Çayır Rize, çimen Rize, çay Rize" (s.56)
"Biraz deli, biraz veli" (s.63)

Bir Mısranın Aynı Kelimenin Tekrarından Oluşması

Kuş Sofrası kitabında;

"Tomur tomur tomurcuk" (s.58)

"- Tiki tak tak

Tak tiki tak tak

Tiki tak tak

Artık uyumak yasak!.." (s.60)

"Pataküt

Pataküt

Pataküt

Bir topal eşek ritmiyle gidiyor tren" (s.62)

"Topitop

Topitop

Topitop

Köylerden, kentlerden geçiyor tren" (s.62)

"Tübitak

Tübitak

Tübitak

Bir darbuka çalarak gidiyor tren" (s.63)

"Memleket

Memleket

Memleket

Bir kampana çalarak gidiyor tren" (s.63)

"Fırıl fırıl dönüyorlar etrafımda

- Efendim!

- Efendim!

- Efendim! diyerek" (s.65)

" -Gel pisi pisi

- Gel pisi pisi, diyerek " (s.66)

"Ustam ustalar ustası" (s.72)

" İnfirak, infirak, infirak!.." (s.82)

"Hey insanlar, hey insanlar!.." (s.109)

Erenler Dîvânında kitabında;

"Şems`in kenârında,

"Mevlâna,

Mevlâna,

Mevlâna!.." (s.10)

" - Daha, diyor bütün ihtirasıyla

- Daha

- Daha!.. " (s.17)

"Bir Fatiha, bir Fatiha (TG. s 86)

...

" Kayalıkta bir köpek

Kuyruğunda teneke

Gidiyor seke seke

Seke seke

Seke seke"(TG. s 114)

...

"Vesâir, vesâir,"(TG. s 120)

...

"Kımıl kımıl

Hıdır hıdır koyunlar" (EB. s 36)

...

"Cırlak cırlak" (EB. s37)

Eylüle Beste kitabında;

"İnfirak, infirak, infirak!.." (s.77)

"Bismillah

Bismillah" (s.78)

"Oğuuul

Oğul" (s.83)

"Uyaaan

Uyaan

Uyan!.." (s.84)

"Bip, bip, bip

Biiiiiiip" (s.116)

Turna Göçü kitabında;

"Bir âlimin ölümü

Bir âlemin ölümü" (s.65)

Ali Akbaş, bu tekrarların dışında mısra içinde de ahenk oluşturmaya çalışmıştır. Mısra içinde aynı ekleri içeren kelimeleri art arda kullanma, aynı çağrışım yapan kelimeleri sıralama gibi kullanımlar görülmektedir. "Parklar" şiirinde "Nineler, dedeler, yorgun emekliler" (s.87), "Karşılama" şiirinde geçen "Ayşeler, Mineler, Sunalar gelsin" (s.60), "Çin Masalı" dördlüsünde "Çarşambadır, perşembedir, salıdır," (s.100).

3.7.1.6 Redif

Redif : Döner ayak. Mısra sonu ses tekrarıdır. Kafiyelerden sonra gelen hem ses hem de anlam benzerliği olan ek ve kelimelerin tekrarlanmasından oluşur. (Çetin, 2004: 251)

Örnekler :

" Yorulup yollarda kaldık
Bu çorak çöllerde kaldık
Ve gurbet ellerde kaldık" (ED s. 93)

...

" Ne zaman ki Kerkük gelir aklıma
Boğazlanan bir Türk gelir aklıma
Fuzûli bağını talan edenin
Yüzü için tükrük gelir aklıma" (ED. s 101)

...

"Çayda çakıl gibi ak pak ellerin
Dallarda oynaşan yaprak ellerin
Tarladan mı geldin toprak ellerin
Rüzgâr saçlarını tararEmine"

Bundan başka şairin "Selo`dan Silaya" şiirinde çapraz redife rastlıyoruz. "Uy aman amman /Vay aman amman"(s.24-25), "Al Bohçanı Yola Çık" beş bentden oluşan şiirin her son mısrası "Al Bohçanı Yola Çık"(s. 26-27) olarak verilmiştir. Beş benteden oluşan diğer bir örnek "Erol Güngör'e Ağıt" şiirinde "Ebri nisan ağlası" (s. 65-66), *Eylüle Bestekitabında* verilmiş altı bentden oluşan üçlü şiir türünde yazdığı "Şiir Oluyor" şiiridir. Burada her son mısra "Şiir oluyor" (s.9-10) redifiyle verilmiştir. "Sitem" şiirinde "Türkümlü Unutturdun" (s.18), "Kuş Sofrası" şiirinde "Soframız Kuş Sofrası" (s.23-24), "Kır Mektebi" şiirinde "Kır mektebinde okumuş" (s.27), "Üç Gümüş Tüy" şiirinde "Bir martı / Bir kartal" (s.46-47), "Değirmende Gece" şiirinde "Değirmenci Hayrullah/ Bismillah/ Bismillah" (s.78-79), "Göç" şiirinde "Sirkeci`den tren gider" (s.82-83) redifi üzerine yazılmıştır. *ErenlerDivânında* yer alan "Kazak Mezarlığı " şiirinde "Ruhlar şehridir bu diyarda mezarlıklar..." (s.22-23), *Kuş Sofrası* kitabında "*Bebeklerin Türküsti*" şiirinde "Yıldız güzel ay güzel" (s.18-19), "*Babam*" şiirinde "Ben babamı tanırım" (s.34-35), "Elif'e Nini" şiirinde "Kızıma ninni/ Kuzuma ninni"(s.78) rediflerine rastlamaktayız.

3.7.1.7 Nakarat

Bir şiirde hiçbir değişime uğramadan olduğu gibi kalarak, birden fazla sayıda tekrar edilen mısra ya da beyitlere `nakarat` denir. (Çetin, 2004:255)

Şairin *Erenler Divânında* adlı şiir kitabında yer alan *Çetelere* şiiri " Vuralım Allah Aşkına" (s. 58-59) nakaratı üzerine kuruludur. Beş bentten (kümeden) oluşan bu şiirin her sonuncu mısrasında bu nakaratı tekrar eder. Söz konusu şiirin bir bölümünü aşağıda alıntılıamaktayız:

"Haydı erler vakit tamam
Önümüzde Sütçü İmam
Camilerde çalmadan çan
Bir kutlu sabah aşkına
Vuralım Allah aşkına

Dağları cınlatır hey hey
Kır yiğidiyle Aslan Bey
Doğu batı kuzey güney
Dost düşman varsın farkına
Vuralım Allah aşkına " (ED. s 58)

Ali Akbaş'ın şiirlerinde nakaratlı şiirlerine çok rastlamaktayız. Bu da şairin halk şiirinin yanısıra klasik edebiyata hakim olduğunu gösteriyor. İkinci bir örnek olarak *Turna Göçü* kitabında yer alan "*şiir ve şehir*" şiirini gösterebiliriz. Nitekim adı geçen şiir beş bentten oluşarak her bentin sonunda "Beni Harput'lu yazdılar" (s. 52) nakaratı yer alır.

Bahane edip şiiri
Bağrımaya bastım şehiri
Belli ki yıllardan beri
Gelip gitmemden bezdiler
Beni Harput'lu yazdılar

Dağlar ile halvetimden
Hazar ile lfetimden
Fetahmed'e hrmetimden
Garipliğimi sezdiler
Beni Harput'lu yazdılar

CennetHarput havlisi
Gönül ehli ahlisi
İcazet verdi vlisi
Yeni bir mühür kazdılar
Beni Harput'lu yazdılar

Başka yerde doğsam bile
Gzetmediler silsile
Sevgimi edip vesile
Eski kütüğü bozdular
Beni Harput'lu yazdılar

Akbaş söyler hüner ile
Değişmez gher ile
Kardeş edip şener ile
İpliğe inci dizdiler
Beni Harput'lu yazdılar

Diğer bir örnek yine *Turna Göçü* kitabında rastladığımız onbir bentten oluşan "Sancı" (s.10) şiirinde her son bentte geçen "Ben bir şiire gebeyim" nakaratıdır.

Yarı Çapraz Tekrarlama

Örnekler:

" Davran şehzâm

Şehzâdem davran" (EB. s 65)

"Harman hasat zamanı

Zaman vermez amanı" (EB.s79)

Mısra Başı Tekrarı

Aynı kelimenin, yahut kelime grubunun, ifadenin tekrar olunmasına mısra başı tekrarı denilir.

"Kim bilmiş ki sen bilesin deli kız,

Kim bilmiş ki sen bilesin!.." (EB. s 121)

...

"Bir Lidyalı avcı

Bir Hitit çoban da" (EB. s 68)

...

"Şiirle otağa dönüşür zindan

Şiirle acıyı bal eder insan" (ED. s 48)

...

"Bu dil göklerde tuğ, kıratt yele

Bu dille koparır bülbül velvele

Bu dil hatta sülüs, yazıda sünbül

Bu dil turnada tel, Leylâ`da kâkül

Bu dil bahtiyar ki "Bahtiyâr"ı var" (ED. s 49)

3.7.1.8 Ses Dalgalanması

3.7.1.8.1 Ünlem

"Ünlemler, şiirde sesi yükseltip alçaltmak suretiyle dalgalandırarak ahenk sağlayan unsurlardandır" (Çetin, 2004: 272). Sevinme, coşma, kızma, acıma, şaşma, korkma gibi duyguları anlatan; seslenme, buyruk gibi durumları bildiren ya da doğa seslerini yansıtan sözcüklerden oluşur.

Ali Akbaş'ın pek çok şiirinde bulunan bu ahenk unsurunun başlıca örnekleri aşağıdaki gibidir:

"Hey küheylan gelinler
Afacan torunlar yiğit oğullar" (KS. s 94)

...

"Harmanda yatan çocuk
Beni tüketen çocuk
Ah! çocuk:" (KS. s 42)

...

"Ay aman
Aya bir hal olur" (KS. s 42)

...

"Bak ne diyor yine âvâre andelip
"Boş ver,
İnceldiği yerden kopsun ip..." (EB. s 105)

...

"Huuu
Ulu deryaların
Deliren çayların rûhu
Coşkun bir sel ol da gel
Vadilere dol da gel
Şu kanları yu" (ED. s 37)

3.8.2 Dili ve Üslubu

3.8.2.1 Dili

Dil Sapmaları

Yazım Sapmaları

Büyük harflerle başlaması gereken dinî isimlerin yazımında Ali Akbaş'ın tercihi küçük harften yana olmuştur.

Örnekler:

"Ta eski **ramazanlarda**" (EB, s.61).

Ali Akbaş'ın özel ismin küçük yazımını ve ayırım yapmamayı tercih ettiği diğer bir şiiri "Yorğun Ecemiz" dir.

" Kuş ayaklı, saz benizli **ecemiz**

Niye soldu yüzün, gözlerinde nem" (EB, s.45)

Şairin diğer bir özel ismi küçük hafle yazım hatasına "*Göygöl*" şiirinde rastlıyoruz. Han kızı Hurşutbânû Nâtevân'ı şair küçük harfle yazmıştır.

"Uyu **nâtevânım** yaralım uyu" (ED, s.44)

Ses Sapmaları

Ünlü düşmesi

Kuş Sofrası kitabında;

"...N'eylersin, birazcık

Çenesi düşük oluyor ihtiyarların" (s.94)

" Hani, n`ettiniz emaneti?.." (s.98)

"N`ettiniz kediyi?" (s.99)

"N`etti yaşmaklarını" (s.109)

"Korunacakn`en var ki senin?.." demiş" (s.110) mısraında konuşma diline uygun olarak "neyin" kelimesini kısaltmıştır.

Erenler Dîvânında kitabında;

" N`olur niyâz edin Hakk`a" (s.12)

"Cins küheylanlar hakki`çin" (s.78)

Şairin "Göygöl" şiirinde "Burda kızlar gül takıyor kaküle" mısraında "burada" olması gereken kelime "a" sesi düşürülerek vezne uydurulmuştur. (s. 40)

Turna Göçü kitabında;

"Kör olası, meni bana el eder

Gönül ister, elim ermez, del`eder" (s.68) Şair burada "deli eder" yerine kafiye uydurma amacıyla ünlü düşmesi yapmıştır.

"N`olur bu şiiri okuyan" (s.86) şairin "Vedâ" şiirinde daha bir ünlü düşmesine rastlıyoruz.

Eylüle Beste kitabında

"N`olaydı ben yine civan olaydım" (s.127).

Mısırda bulunan “n’olaydı” kelimesi “ne olaydı” olmalıydı. Ancak 11’li hece veznine uydurmak için “e” sesi düşürülmüştür.

Şairin, şiirlerinde konuşma dilinde kullanıldığı şekliyle yer verdiği çok kelime vardır:

“...Zamane gelinleri

N’etti yaşmaklarını” (s.80)

“Bir çocuk gölgesin kovalıyordu” (s.31) mısraında da aynı şekilde bir ünlü düşmesi vardır. Buradaki “gölgesin” kelimesinin sonunda olması gereken “i” sesi bilinçli olarak kullanılmamıştır.

“Nisan hamfendi ay” (s.22) mısraında “hanımefendi” kelimesi kısaltılarak “hamfendi” şekline salınmış ve şiirin genel ahenkine ayak uydurulmuştur bu şekilde.

Alışılmamış Bağdaştırmalar

Tamlamalar

Şair, kimi zaman, isim ve sıfat tamlamalarında alışılmamış bağdaştırmalara başvurmuştur. Bunlar özelliklerine göre şöyle tasnif edilebilir:

Teşhis Sanatına Dayalı İfadeler

Örnekler:

“dereler kan ağlasın” (TG, s.65). Bu örnekte “ağlamak”, canlı varlıklara özgü bir duygu ve tavidir. Dere ise cansız bir oluşumdur.

“deliren çaylar” (EB, s.104). örneğinde de bir eşya olan çaya “delirmek gibi” insani özellik atfedilmektedir.

“ay buluta eder veda” (ED, s.94) mısraında aya, buluta insana özgü bir davranış olan veda izafe edilmiştir.

“kınamayın esmer diye, güneş doğurur geceler” (KS, s.39) mısraında canlılara özgü bir duygu olan doğurma eylemi geceye yakıştırılmıştır.

Teşhis sanatına dair alışılmamış bağdaştırmaları, yer aldıkları mısralarda eğik olarak aşağıdaki örnekte göstermekteyiz:

“Çıplak ayağıyla yürür, usul usul dilber gece” (KS, s.39)

Alışılmamış İsim Tamlamaları

Bazı örnekler:

“Bak yine göründü dağların keli” (EB, s.35)

“Tombul minareden okunan ezan” (TG, s.57)

“Tutunarak bir bulutun saçından” (TG, s.58)

“Bahçe bir çerçi bohçası” (KS, s.58).

Alışılmamış Sıfat Tamlamaları

Akbaş, yer yer bazı isimlere, şiirselliği artırmak, hoş bir aks uyandırmak için gerçekte hiç uygun düşmeyecek sıfatlar yükler. Örnek: “akıllı ağaç” (KS, s.59). Bu sıfat tamlamasında “ağaç” ismine “akıllı” sıfatının getirilmesi alışılmışın dışında bir kullanımdır. Bu bakımdan yaygın kullanıma uygun değildir. Çünkü “akıl” insana has bir özellik olup, somut bir varlıktır.

“Zaman deli bir ırmak” (ED, s.99) benzetmesiyle zamanla ırmak arası benzeşim sağlanmıştır.

Konuşma Dili

Samimi Hitaplar

Örnekler:

“Gel pisi, pisi” (KS, s.66)

“Can gardaş” (KS, s.43)

“Hey afacanlar, afacanlar” (EB, s.81)

“Merhaba, iki gözüm” (EB, s.106)

Deyimler

Örnekler:

“Kara gün çıraları” (EB, s.38)

“İçimize köz düşüyor” (EB, s.10)

“Çıktı dünya denen handan” (T.G:64)

“Kuş gibi boynunu burar Emine” (TG, s.47)

“Bir az deli, bir az veli” (TG, s.63)

“İnsanoğlu çiğ süt emmiş emmoğlu ” (EB, s.41)

“Yolcu yolunda gerek” (EB, s. 60)

Atasözleri

Örnek: (Seçilmiş mısralardaki eğik yazılmış sözcüklerin oluşturduğu bütün, atasözlerine örnektir).

“İnceldiği yerden kopsun ip” (EB, s.105)

“Her ağaç yeşerir de, dar ağacı yeşermez” (ED, s.35)

“Bir alimin ölümü, bir alemin ölümü” (TG, s.65)

Cümle

Nesre Özgü Cümle Kuruluşu

Nesir, cümle yapısı ve kuralları bakımından şiire göre farklılık gösteren bir türdür. Kelimelerin seçilişi, bir arada kullanımlarındaki ahenk, yüksek ses kalitesi ve armoni şiirin nesre karşı üstünlüğünün bariz vasıflarıdır. Bundan dolayı mısraları nesre özgü cümle yapısıyla kurmak ahenksizliğe ve kuru bir anlatıma sebep olacaktır. Nesre özgü cümle kuruluşunun örneklerine Ali Akbaş'ın şiirlerinde de rastlamaktayız.

Örnekler:

“...Kozalakların iriliğinden
Sincap yuvalarının derinliğinden belli
Bu yıl kış daha soğuk olacak evlat” (EB, s.135).

“...Ant olsun ki Tanrıya
Sizi hiç utandırmadım
Ölene dek hep dik tuttum başımı
Görmeliydiniz kâtilerin telaşını
Bilmem nereye attılar nâşımı
Hangi çukura bastılar!..” (ED, s.29)

“...Bozkırda
Bir temmuz öğlesinde
Her yer cayır-cayır yanarken
Söğüt dallarıyla örtülü
Serin bir gözeden
İçtiğim su tutar elimden
İnsan bir az su mu ne?” (KS, s.53)

Dilde Tasarruf Yolları

Ortak Kullanım

Şair, bazı şiirlerinde birkaç cümleyi bir yükleme bağlayarak dilde tasarruf yoluna gider. Bu noktada örnek olarak şu mısraları örnek olarak verebiliriz:

Örnekler:

“Mevsimleri, günü, ayı

Çerçöpten yuva kurmayı

Yavrusunu uçurmayı

Nereden öğrenmiş bu kuş...” (EB, s.27) Burada “öğrenmiş” yüklemi üç mısra için ortak kullanılmaktadır.

Benzer uygulamanın bir diğer örneği *Al Bohçanı Yola Çık* şiirinde de karşımıza çıkar. Burada da “yola çık” fiili ilgili mısralar için ortaktır. Söz konusu şiirin ilgili kısmı şu şekildedir:

“Bu gece şafak söktüğünde

Dağlara duman çöktüğünde

Obada horozlar öttüğünde

Al bohçanı yola çık” (TG, s.26).

Özel Adların Çağrışımlarından Yararlanma

Ali Akbaş, içeriklerine uygun olarak birtakım şiirlerinde özel adların çağrışımlarından yararlanıp sanat anlayışının gereğine uygun düşen millî, manevî, tarihî ve toplumsal meselelere ışık tutar. Ciltlerce kitaplara konu olabilecek olaylar ve durumlar zikredilen isimler vesilesiyle çağrışımlarını da beraberinde getirir. Böylelikle amacına ulaşan şair, az sözle çok şey anlatmış olur. “Erenler Divanında” (E.D:9) şiirinde geçen “Ahi Evran”, “Selçuk”, “Konya”, “Şems”, “Mevlânâ”, “Yunus”, “Ankara”, “Hacı Bayram”, “Horasan”, “Yesi”, “AkşemseddinHata! **Yer işareti tanımlanmamış.**”, “Yavuz”, “Kaf dağları”, “Diyâr-ı Rum”, “Hacı Bektaş” özel adlarıyla karşılaşan okuyucu ister istemez manevî Türk-İslam tarihine bir yolculuk yapar. Şairin de istediği budur:

“Hey güzeller

Horasan erleri

Yesi güvercinleri

İki cihan serveri

Muhammed aşkına

Biz sizin divâneniz

Ayak tozunuz

Yitirdik nerde iziniz
Bu yurt
Osmancığın yurdu
Sizin yurdunuz
N'olur niyaz edin Hakk'a
Bizim kalmadı yüzümüz" (E.D:12)

Göygöl (ED, s.50) adlı şiirinde Azerbaycan'ın Gence ilinde yer alan esrarengiz Göygözü vasfetmekte olan şair Azerbaycan'ı çağrıştıran diğer özel isimleri de kullanmıştır:

"Han Kepez çıkarır altın tacını
Her gün bu aynada tarar saçını
Köroğlu yol kesir alır bağ'ını
Kaçak Nebi unuttur mu öcünü
Deli poyraz doruklarda tar çalar
Dal koparır, can aparır, nar çalar
Uçuşan yapraklar turna teleği
Bulutlar dağların ipek yelegi"

"Rize'ye hasret" şiirinde şair bu beldede geçen öğretmenlik yıllarını hatırladıkça oraya has yer isimlerini de zikrederek şiirine renklilik katıyor: Karadeniz, Çayeli, Anzer, Kaçkar, Rize (TG, s.54-56).

Şiirlerinde Şahıs İsimleri

***Kuş Sofrası* kitabında yayımlanmış şiirlerde şahıs isimleri:**

Selen (Armağan), Yûnus ("Kuş Sofrası) (s.11), Elif, Umay (Bebklerin Türküsü)(s. 19), Değirmenci Hayrullah (Değirmende Gece) (s. 32), Ahmet ede, Emine, Durdu dayı (Öğleyin Köy) (s. 40-41), Zeynep, Elif, Suna, Gülçin (Masal Çağı) (s. 50), Cemre (Nevruz) (s. 54), Leyla (Şiir Oluyor) (s. 91), Elif, Döne, Emine (Bizim Elin Kızları) (s. 74), Tukay, Yusuf (Tukay)(s.101), Yûnus,Tagor, Buda, Konfiçyüs (Filler ve Karıncalar) (s.105)

***Erenler Dîvânında* kitabında yayımlanmış şiirlerde şahıs isimleri:**

Ahî Evran, Şems, Mevlâna, Yûnus, Hacı Bayram, Muhammed, Hacı Bektaş, (Erenler Dîvânında) (9-15) Selâhaddin Eyyûbi, Yavuz Sultan Selîm, Tûr, Mûsa, İsa, Hazreti Davûd (Ana Şehir)(s. 16-19), Muntazar el Zeydî, Sam Amca, Bay Buş, Coni, Davrin (Bağdat Bombalanırken) (s. 20-21), Abılay Han, Satalin, Lenin, Navrızbay, Şakerim,

Seyfulin, Mağacan (Kazak Mezarlığı) (s. 22-24), Törekul, Nagima Kadın, Manas, Cengiz, Atabeyt (Kırıldı Altın Kalemim) (s. 25-26), Cebcekiey (Oyunskiy Sagusu)(s.27), Sardana (s. 31), Oyunskiy (s.33), Umay Anamız (s.36), Hüsrev, Şirin, Dede Korkut, Tepegöz, Koroğlu, Kaçak Nebi, Deli Poyraz, Anar (Göygöl) (s.40-45), Mehmet Aslan, Koroğlu, Nesimî, Leylâ, Bahtiyâr, Şehriyâr, Fuzulî, Dede Korkut (Yankı) (s.46-49), Bahadır Han, Tanrıkut Mete, Kürşad (Kutlu Taş) (s. 50-52), Selcuk, Ökkeş (Bakıra Övgü)(s.56-57), Sütçü İmam, Aslan Bey (Çetelere) (s. 58), Semerci Ejder, Maraşlı Ejder (Şöhretler Terzihanesi) (s. 60-61), Mansur Baba, Üryan Baba, Murat, Flrat, Şirin, Ferhat, Enver (Issız Yurt) (s.62-67), Poyraz, Bulut, Tepegöz, Bassat, Kürşad (Öksüz Yurt)(s. 68-70).

Şiirlerinde Mekan İsimleri

***Kuş Sofrası* kitabında mekan isimleri:**

Yemen (Nineme Ninni)(s.22), Torosların tepesinde (Ardıcın Türküsü) (s. 36), Adana, Erzurum, Rize (Çağrı) (s.45), Almanya (Resim Dersi), Yemen (s. 61), Yemen, Bingazi (Bizim Elin Kızları)(s. 95), Selimiye, Süleymâiye (Çiçekler ve Kuşlar) (s. 81), Filistin, Karabağ, Bosna (Şehir ve Çocuk)(s.93), Kazan (Tukay) (s. 100), Bosna, Grozni, Erciyez, Hint, Çin (Filler ve Karıncalar)(s. 104-105), Balkanlar (Bosnada Çocuklar)(s. 109),

***Erenler Dîvânında* kitabında mekan isimleri:**

Ankara, Horosan, Konya, Kaf Dağı (Erenler Dîvânında) (10-15), Kudüs, Mescid-i Aksâ, Kubbetü's Sahrâ, Merkad-i İsa, Golgotha tepesi, İsrail, Menifosto, Filistin, Endülüs (Ana Şehir) (s. 16-18), Bağdat, Basra (Bağdat Bombalanırken) (s.20), Almatı, Cambıl, Çimkent, Semey (Kazak Mezarlığı)(s. 22), Vernoyan Dağları (Oyunskiy Sagusu) (s. 31), Lena Suyu, Saha ulusu (s. 33), Göygöl, Ateşgâh, Kafdağı, Han Kepez, Gence (Göygöl) (s.40-45), Kaf Dağı, Erzurum'un Gediği, Çamlıbel (Yankı) (s.46-49), Çin, Maçın, Kaf Dağı, Tuna, Hacerülesvet, Ural, Altay, Tanrı Dağı, Çin, Mekke, Medine (Kutlu Taş) (s. 50-52), Maraş (Bakıra Övgü) (s.56), Merküre, Merih (Şöhretler Terzihanesi)(s. 61), Balkaya, Harput, Tebriz, Hazar (Issız Yurt)(s.62-67), Diyar-ı Rûm, Ankara, Erzurum, Çorum, Kırım, Buhara, Kazan, Taşkent, Derbent, Altaylar (Öksüz Yurt)(s. 68-70).

Kelime Kadrosu

Türkçe kelime kadrosu bakımından zengin bir dildir. Temel sözcük kadrosunun büyük bir kısmını türkçe kelimeler oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Türkçede, Türkçe

kelime kadrosunda ödünç sözcüklerin sayısı da az değildir. Ödünçleme yoluyla Türkçe'ye geçmiş sözcükler tarihi devirdeki kültürel ilişkilerin yanısıra ortak İslam Medeniyeti'nin bir etkisi olarak nitelendirilebilir. İslami medeniyetin dilimize katkıları Doğu dillerinin esas taşıyıcıları olan Arapça ve Farsçadır. Bilindiği gibi bu dillerin tarihin belli dönemlerinde Türkçe üzerinde yoğun bir etkisi olmuştur. İkinci kümede değerlendirebileceğimiz Batı kökenli sözcükler ise Tanzimat Fermanı ile Osmanlı İmparatorluğu'nun Batıya açılması, bu aşamada Fransız kültürünün Türk aydınları üzerindeki etkisi söz konusu edilebilir. Türk modelleşmesinin temeli olan bu dönemde Türkçe'ye Fransızca'nın yanısıra İtalyanca, İspanyolca, İngilizce gibi Batı dillerinden de sözcükler geçmiştir. Ali Akbaş'ın şiirlerinde Batı kaynaklı ve Arapça-Farsça kaynaklı kelime ve tamlamalara rastlamak mümkündür.

Batı Kaynaklı Kelimeler

Örnekler:

“Sokrates” (E.B: 35), “Serenat” (E.B: 50), “Pardon” (E.B: 116), “Tenor” (T.G:43), “Barbaros” (E.D:89), “Fantom” (K.S:95), “Arsenik” (K.S:95), “Jeltoksan” (E.D:24), “Gestapo” (E.D:29), “Sanço” (E.B: 90), “Maroken” (E.B:115), “Radyasyon” (K.S:96), “Çekoslavak” (T.G:24), “Krizantem” (E.B:44), “Saksafon, Volkmen” (E.B. “İmgelem”, s.117)

İrtibat kuramıyor sözcükler arasında

Hiç uyak olur mu tamburla keman

Remi düşük bir kompitür bu çocuk

Yahut vokabüleri dar bir papağan (EB.s.117)

Arapça-Farsça Kaynaklı Kelime ve Tamlamalar

Örnekler:

“Ervâh” (E.D:90), “Tilâvet” (E.D:63), “Mücâhit” (E.D:76), “Mescîd-i Aksâ” (E.D:16), “Muammer” (E.D:48), “Râci” (E.B:14), “Tebdil-i kıyafet” (E.B: 43), “Ferâce” (E.B: 50), “Sâir-i filmenâm” (E.B: 54), “İnfırak” (E.B: 77), “Âvâre” (E.B: 120), “Hayrünnisâ” (E.B: 127), “Vefâkar” (E.B: 128), “Beyzâde” (T.G:49), “Seccâde” (T.G:80), “Emrihak” (T.G:80), “Şeb-i Yeldâ” (T.G:81), “Biçâre” (T.G:92), “Allahu Ekber” (T.G:26), “Dâvudi” (T.G:50), “Ravza-i Nebî” (E.D:73), “Zevâl” (H. D. s. 31), “Diyâr-ı Rum” (E.D:68), “Hükümân” (K.S: 85), “Medhü senâ” (E.D:11), “Vuzûh” (K.S:39), “Leyle-i Kadir” (K.S.81) ves.

Anadolu Ağızlarına ve Halk Konuşmasına Ait Kelimeler

Ali Akbaş'ın şiirlerini özel yapan yönlerinden biri de halk konuşmasını şiirlerine yansıtmasıdır. Şiirlerinde genellikle Anadolu ağzlarının ses ve sözcük özelliklerinden yararlanmıştır. Bu özellikler sadece bir ağız özelliği taşımamaktadır. K.Maraş bölgesinden olan Ali Akbaş kendi yöresel ağız özelliklerinin yanı sıra Erzurum ağızında sık kullanılan "dadaş" sözcüğüne "*Huma Kuşumuz*" şiirinde rastlmaktayız. Şairin şiirlerinde rastladığımız bazı ağız özellikleri taşıyan mısraları şöyle sıralayabiliriz.

Örnekler:

“Soyka devran ağlasın” (TG, s.66)

“Başımda belam, uy amman amman” (TG, s. 25)

“Dadaş göğümüze bir velvele sal” (TG, s. 41)

“Savar belki derdi gamı” (ED, s. 97)

“Meni goyma marağa” (TG, s. 72)

“Sözü savı m’olur?” (EB, s. 43)

3.8.2.2 Üslubu

Genellikle didaktik, lirik bir tavır takınan ve yalın halk üslubunu tercih eden Ali Akbaş'ın şiirlerinde karşımıza çıkan diğer üslup çeşitlerini şöyle sıralayabiliriz:

Hiciv Üslubu

Ali Akbaş'ın, hiciv sayabileceğimiz sadece bir kaç şiiri mevcuttur. Türk İslam aleminde şahidi olduğu çocuk katliamları, facialara kendine has kinayeli tutumuyla ortaya koymuştur:

“Üzülmeyin be çocuklar

Sam amca ülkenize barış getirmiştir

Size çikolata ve oyuncak getirmiştir

Savaşmaya değil

Harıl harıl yanan petrol kuyularından

Purosunu yakmaya gelmiştir” (E.D:20)

Diğer bir örnek ise dönemin özentî gençlerine itiraz sayılabilir:

“Pet şişeden brendi yudumlayan
Entel bir bukalemun
Blucinli bir oğlan
Renkten renge girerken
Cikletini düşürdü son egzersizde
Lehimleri eridi kompitürünün
Devre kesik...
“Bip, bip, bip
Biiip...” (E.B:116)

Hitabet Üslubu

Ali Akbaş’ın şiirlerindeki hitabet üslubu, kitleleri coşturacak, sosyal ve siyasi sesleniş şeklinde değildir. Milli ruhla, vatan, yurt yangısıyla dolu yüreğin feryadıdır. *Erenler Divanı* şiir kitabında yer alan “*Ana Şehir*” (s.16) şiirine göz atalım:

Ey Kudüs
Ey Beytül Makdis
Ey ilk kiblemiz olan kadîm belde
Mescid-i Aksâ sende
Kubbetü’s Sahra sende
Ve Merkad-i İsa sende
Bilmem daha kaç inanç barınıyor sinende
Asırlardır ufkumuzu aydınlatan gümüş şamdan
Semâlarında birbirine karışmış ezanla çan
Ey şehirlerin anası!

“*Kırıldı Altın Kalemim*” (E.D:25) şiirinde de o yangı âşıkardır:

“Heey,
Törekul, Törekul, uyan!
Bak, oğlun geldi,
Oğlumuz geldi...”

Epik Üslup

Vatan, millet, savaş, zafer, yiğitlik gibi konularda hamasi duyguların ifadesi epik üsluba “*Çanak kale*” (E.D:74) ve “*Çetelere*” (E.D:58) isimli şiirlerde rastlıyoruz.

“Çanakkale” şiirinde Çanakkale mücadelesi gözler önüne serilir. Şiirden alıntılatacağımız şu parçalar epik üsluba örnek verilecek düzeydedir:

“Çanakkale bir velvele
Bu velvele gelmez dile
Direndik yedi düvele
Taş üstünde taş kalmadı”

“Çetelere” (E.D:58) şiiri hamasi ruhla yazılmış en güzel şiirlerindendir:

“Haydi erler, vakit tamam
Önümüzde Sütçü İmam
Camilerde çalmadan çan
Bir kutlu sabah aşkına
Vuralım Allah aşkına”

Övgü Üslubu

Şairin övgü üslubuyla kaleme aldığı şiirleri hem ayrı ayrı şahıslarla bağlı, hem de genelleme şeklinde karşımıza çıkıyor. Şahıslara atfettiği şiirlerinin başında kızı Elif’e, ninesine, Tataristan şairi Abdullah Tukay’a, Mithat Güzel’e, Göygöl’e²⁵, Memmed Aslan²⁶’a, Ahmet Kabaklı’ya, Zuhal Yüksel’e, Hüseyin Özbay’a, Fuzuli’ye, Mümine Hatun’a vs. hasrettiği şiirleri gelir: “Elif’e Ninni” (K.S:78), “Nineme Ninni” (K.S:22), “Tukay” (K.S:100), “Çalışırken Türkü” (K.S:72), “Göygöl” (E.D:40), “Yankı” (E.D:46), “İssiz Yurt” (E.D:62), “Öksüz Yurt” (E.D:68), “Çolpan” (E.D:82), “Mümine Hatun’a Gazel” (E.B:127), “Fuzûli” (E.B:128).

Genelleme övgü üslubunda yazdığı şiirlerine “Bizim elin kızları” (K.S:74) şiirini örnek gösterebiliriz.

Tanımlama Üslubu

Örnekler:

“Güvercin Hû çeken derviş” (E.B:15).
“Hasret kara saplı Yarpız bıçağı” (T.G:59).
“Gönlüm göle düşmüş yaban ördeği” (E.D:40).

²⁵Azerbaycan’ın Gence ilinde tabiat harikası sayılan göl.

²⁶Azerbaycan şairi

Tasvir Üslubu

Örnek:

“*Yayla dönüşü*” (E.B:34) şiirinden:

“...Buynuzu aya değiyor, sakalı yere
Geviş getiriyor yavaş-yavaş
Dalmış yine derin düşüncelere
Ne bir ses, ne bir nefes
Bu teke bir Sokrates”

“*Üç gümüş tii*” (E.B:46) şiirindeki bu tasvir de kayda değerdir:

“Mevsim bahar
Hava lodos
Sular sarhoştu
Kıyıyı dövüyordu dalgalar
O gün iki kuş
Bir kumsalda buluştular
Biri martı
Biri kartal”

Çok basit, halktan bir dille yazdığı “*Nineme Ninni*” (T.G:79) şiirindeki tasvir kalbe işliyor:

“...Ninem güzel, suç aynada
Ninem gibi yok dünyada
Yüzünün rengi ayvada
Kokusu leylak ninemin”

Şair sıra hasretini genellikle köy hayatıyla ilgili teşbihleri, tasvirlerinde aksettiriyor. Bunlardan biri de “*Öğleyin Köy*” (K.S:41) şiiridir:

“...Bir karış dışarda köpeğin dili
Fıs demez poyraz yeli
Tavuklar baygın
Yer gevrek ekmek gibi
Bir karış dışarda köpeğin dili”

Yakariş Üslubu

Ali Akbaş'ın dua içtenliği ve yakariş içeren şiirlerinin başında “*Yeniden*” (E.B:13) şiiri gelir. “Yeniden”den alıntıl原因acağımız şu bent, yakariş üslubuna verilebilecek güzel bir örnektir:

“...Kudüs'te ruhban,
Mekke'de hacıyım ben
Ferhad'ım, külünk elde dağlar hallacıyım ben
Nice isyan etsem de
Hep sana râciyım ben
Sana duâciyım ben
Yeniden”

SONUÇ

Cumhuriyet Dönemi'nden sonra gelenekten beslenip, modern dünyaya yaklaşmaya çalışarak gelişimini daha da hızlandıran Türk şiiri; Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler, Garip, İkinci Yeni, Hisarcılar, Maviciler, 1960 kuşağı, 1970 kuşağı ve 1980 kuşağı şairlerince farklı anlayış ve şekillerde vücut bulmuştur.

Genelde edebiyat, özelde ise şiir yaşadığı dönemden soyutlanamaz. Şiir, içinde bulunduğu dönemin koşulları haricinde bir değerlendirmeye tâbi tutulduğunda gerek anlamsal yapı gerek şiirin diğer öğeleri itibarıyla yetersiz bir değerlendirmeye uğrar. Bu nedenle 1980 sonrası şiir dünyasında yer alan her sanatçıyı kısmen de olsa günün şiir yargılarını ve sosyal yapısını dikkate alarak incelemeliyiz.

Çağdaş Türk Edebiyatı'nın yaşayan parlak isimlerinden biri olan Ali Akbaş gerek millî, manevî bütünlüğü yansıttığı şiirleriyle gerek bu birlik ve bütünlüğü korumak adına kurulmuş derneklerde aldığı görevlerle gerekse eğitim kurumlarında ve üniversitelerde gerçekleştirdiği eğitim faaliyetiyle ülkesine büyük katkılar sağlamış önemli bir sanat adamıdır. Çeşitli kurumlar tarafından birçok kez "yılın şairi" ve "yılın edebiyatçısı" gibi ödüller almış olan Akbaş, samimi bir üslup ve halkın anlayacağı bir dille şiirler yazmıştır. Akbaş kendi dönemindeki şairlere ilham kaynağı olmuş ve çocuk şiirleri vasıtasıyla kendinden sonraki nesillere de örnek teşkil etmiş bir Türk aydınıdır. Daha önce Ahmet Yesevî Üniversitesi'nde öğretim üyeliği faaliyetinde bulunan şair, çok sevdiği ülkesini yurt dışında temsil etme imkanı da bulmuştur. Genel olarak şiirlerinde aşk, sevgi, yalnızlık, Allah, din, ölüm, Türklük bilinci ve tarih gibi konuları işleyen şair, az ama öz yazan bir sanatkârdır.

Şairin Türk dünyası edebiyatının birleştirilmesindeki rolü gözardı edilemeyecek boyuttadır. Vatan görevi saydığı bu mübarek misyonu omuzlayarak layığıyla götüren Akbaş, aynı zamanda milletine, ülkesine, evrene dair fikirler ortaya koyan bir ediptir. Bu vefakar duyguları, yaklaşımı, çalışmalarının samimiyetinde kendini göstermektedir. Yediden yetmiş herkesin severek okuduğu şair, herkese anlayacağı dille hitap eder ve insanı sıkmadan, önyargısız duygularını aktarır. Hepimizin günlük kullandığı basit kelimeler şairin dilinde biraraya gelince insanı bir duygu seline sokarak farklı alevlere götüren birer müjdecilere dönüşür. Çocuk şiiri sayılan küçük bir şiirine dünyayı sığdırmayı başaran Akbaş büyük bir yüreğe sahiptir. Türk dünyasının dertlerini kendi derdi bilen, Karabağ, Bosna ve Filistin'deki çocukların acılarını içinde hissedilen şair bu düşüncelerini şiire döker. Onun şiirinde ideolojik bir isyan ya da propaganda çabası

görülmmez. Ayrıca şiirin her şeyden önce bir dil ve üslup meselesi olduğunu şair kabul ederek, ürünlerini bu doğrultuda yazmıştır. Bireysel ve toplumsal acıları, haksızlıkları, yanlışları, gözden uzak kalan ve anlatılmayı bekleyen sorunları bireyselleştirerek yansıtan Ali Akbaş, tüm bunları “bağırmadan” söylemiş ve bu süreçte kendi tarzını oluştururken şiirine de estetik bir söyleyiş katmaya çalışmıştır.

Ali Akbaş, Türk şiirinin çok zengin bir kaynağa sahip olduğunu kabuleterek bunu her fırsatta dile getirir. Divan Edebiyatı ve Halk Edebiyatı gibi iki ana kaynaktan beslenen Türk şiirinin Tanzimat’la kazandığı yükselişi doğru değerlendirmiş, Cumhuriyet sonrası şiirimiz de dâhil olmak üzere, Türk şiirinin geçirmiş olduğu her sürecin sanata ve edebiyata farklı açılardan katkısı olduğunu belirtmiştir. Onun şiirinde, geleneğe karşı herhangi bir reddiye görülmez. Şairin Türk Edebiyatı’nda en çok etkilendiği, en çok okuduğu eserler ve isimler Kur’an-ı Kerim, Dede Korkut, Yunus Emre, Mevlânâ, Karacaoğlan ve bu gibi klasiker olmuştur.

Folklor ve halk kültürüne karşı yakınlık duyan Akbaş, şiirlerinde açık ve sade bir dil kullanmıştır. Zaman zaman yerel söyleyiş, deyim ve atasözlerinden de yararlanmıştır.

Kalemini şiirden başka türlerde de deneyen yazar senaryo, masal, piyes, derleme vb. türlerde de eserler vermiştir.

Divan, Doğu, Edebiyat ve Kanat dergilerinin yayınlanmasında öncülük eden Ali Akbaş halihazırda *Kardeş Kalemler* Dergisi’nin, yazı işleri müdürlüğü’nü devam ettirmektedir. Bu dergi Ali Akbaş’ın yayın faaliyetinde önemli bir yere sahiptir. Kitaplarında yer almayan bazı şiirler söz konusu dergide yayınlanmıştır. Şairin Türk dünyası yazarları ile ilişkileri, onlara karşı gösterdiği ilgi çeşitli yazılarında kendini gösterir.

Daha lise öğrencisiyken yarışmada birincilik kazanan şiiri K. Maraş Lisesi Marşı olarak kabul edilen Akbaş, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından *Kuş Sofrası* adlı kitabıyla Çocuk Edebiyatı dalında 1991 yılında ‘Yılın Şairi’ seçilmiştir. Aynı yılda, Yunus Emre Yılı dolayısıyla İstanbul’da gerçekleştirilen XII. Dünya Şairler Toplantısı’nda bir plaketle ödüllendirilmiştir. 1993 senesinde Kazakistan’ın başkenti Almatı’da gerçekleştirilen II. Türk Dünyası Şiir Şöleni’nde Mağcan Cumabaylı Ödülüne layık görülmüştür. 2004 senesinde Kosova’da yayınlanan ‘Türkçem Çocuk Dergisi’ tarafından yılın çocuk yazarı ödülü verilmiştir. Akbaş Türkiye’yi 2005 senesinde İtalya’nın Venedik şehrinde düzenlenen 57. Şiir Bienniali’nde ve 2007 yılında 20. Moskova Kitap Fuarında temsil etmiştir.

Herhangi bir kişiden veya ekolden beslenmediğini sık sık belirten şairi, Türk şiir tarihinde Cumhuriyet Dönemi'nin hiçbir edebî hareketine dahil olmayan sanatçıları arasında göstermenin doğru olacağı düşüncesindeyiz.

Ali Akbaş'ın beş şiir, bir masal kitabı yayımlanış sırasına göre şöyledir: *Masal Çağı*, (Ankara,1983), *Kuş Sofrası* (Çocuklar için şiir) 1. Baskı (Ankara, 1996), 2. Baskı (Ankara, 2017), *Gökte Ay Portakaldır* (Masal) (İstanbul,1992), *Turna Göçü* (Ankara, 2011), *Erenler Divânında* (Ankara, 2011), *Eylüle Beste* (Ankara, 2011). Kuş Sofrası 1991 senesinde “Yazarlar Birliği”nin şiir ödülünü almıştır. Bu kitap ayrıca Mariya Leontiç tarafından 2000 yılında Makedonca'ya çevrilmiştir.

Ali Akbaş'ın şiirlerinde işlediği başlıca konular genel hatlarıyla aşk, sevgi, özlem, hasret, tabiat, Türkçülük, vatan sevgisi gibi bireysel konulardır.

Şiirlerinde serbest nazmı kullanan şair, şekil ve ahenkte kalıplara bağlı kalmamıştır. Sabit bir nazım şekli kullanmayı düşünmemiştir. Mısra içinde aynı eklerin ve benzer anlama gelen sözcüklerin tekrar etmesiyle özgün bir ahenk oluşturmuştur. Kullandığı imgeler dedikkat çekicidir. Dil yönünden ise katı kuralları olmayan şair, genellikle Türkçe kelimeleri kullanmaya özen göstermiştir. Mısralarını, kısa ve kurallı cümlelerden oluşturmuştur.

Kısa ve kesik dizelerle oluşturulmaya çalışılan ahengin dışında, Akbaş'ın zengin imge dünyasına da vurgu yapmak gerekir. Günümüz dünyasının karmaşık gerçekliğini zengin imgelerle açıklama yolunu seçen Ali Akbaş, yaşanan ve de iç içe geçmiş gerçekliğin acı yüzünü, aşkı, yalnızlığı, kederi, kaybedilmişliği, umudu ve umutsuzluğu, seçtiği alışılmamış bağdaştırmalar yardımıyla kurar. Onun şiir dünyasında sıklıkla kullandığı ve çok sayıda farklı anlamlar yüklediği imgeler vardır. Şair, “güvercin”, “ateş”, “gece” ve “renkler”i sıklıkla kullanır. Şair, “güvercin” imgesi ile genelde saf, masum ve temiz olanı eşleştirir. “Gece” kavramı şairin gözünde kötülük, yanlışlık ve çirkinlikle eş değerdir. “Ateş” imgesi ise Ali Akbaş'ın şiirlerinde değişik anlamlarda kullanılmıştır. Bazen bir aşkı anlatmak için başvuru bu kavram bir başka şiir de tükenmişlik duygusunu yansıtmak için kullanılmıştır. İmge oluştururken şairin sıklıkla kullandığı alışılmamış bağdaştırmalar da hayli dikkat çekicidir.

Ali Akbaş'ın şiirlerinde “renkler” önemli bir yer tutar. Şair, hüznü, mutluluğu, çaresizliği, yalnızlığı, aşkı vs. birçok duyguyu, daha önce de örneklendirdiğimiz üzere renkler yardımıyla somutlaştırmaya çalışmıştır.

Gramatik açıdan çok kuralcı bir tutum sergilemeyen Akbaş zaman zamankullandığı alışılışın dışında, yaygın olmayan ve kulağa uzak gelen sözcükler

kullanmaktan çekinmemiştir. Bu sözcükler zaman zaman şiirin içinde çok ayırık durmuştur.

Tüm bu özellikleri ile Ali Akbaş, 1980 sonrası şiir yazmış şairler arasında özgün bir ses olabilmeyi ve kendi tarzını oluşturmayı başarmış bir şahsiyettir. Akbaş, şiirin yön bulmaya çalıştığı bir dönemde kendi tarzını oluşturmuş, kendi şiirini yazabilmeyi başarmış bir şairdir.

KAYNAKÇA

Şiirleri

Akbaş, Ali. (1983). *Masal Çağı*, Ankara: Ocak Yayınları.

_____. (1996). *Kuş Sofrası*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

_____. (2011). *Turna Göçü*, Ankara: Bengü Yayınları. (1. Baskı, Ocak, 2. Baskı, Mart).

_____. (2011). *Erenler Divânında*, Ankara: Bengü Yayınları. (1. Baskı, Ocak, 2. Baskı, Mart).

_____. (2011). *Eylüle Beste*, Ankara: Bengü Yayınları. (1. Baskı, Ocak, 2. Baskı, Mart).

_____. (2015). *Bütün Şiirleri*, Ankara: Bengü Yayınları.

Çocuk Masalları

Akbaş, Ali. (1992). *Gökte Ay Portagaldır*, İstanbul: Resimli Masal Dizisi 7 Çocuk Vakfı Yayınları.

Senaryoları

Akbaş, Ali. (Aralık 2009). "Hacı Bektaş Velî", *Kardeş Kalemler*, s. 29-40.

Faydalanan Diğer Kaynaklar

1. **Açıkgöz, Namık. (Kasım 2017).** "Ali Akbaş'ın Şiirinde Şiir Başına Düşen Kuş Sayısı", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 34-36.
2. **Akay, Hasan. (1998).** *Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Yeni Fikirler*, İstanbul: Umut Matbası.
3. **Akbaş, Ali. (Haziran, 1992).** "Türkçenin Uluslararası Şiir Şöleni" *Kanat*, s. 31.
4. _____. (Ocak 2008). "Derilelim Dirilelim", *Kardeş Kalemler*, S.13, s. 45.
5. **Aksan, Doğan. (2013).** *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili (Dilbilim Açısından Bakış)* (7.Baskı). İstanbul: Bilgi Yayınevi.
6. **Akyüz, Kenan. (1985).** *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi* (10.Baskı). İstanbul: İnkılâp Kitabevi Baskı Tesisleri.
7. _____. (2013). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 18. baskı.
8. **Andı, M. Fatih. (1995).** *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk Edebiyatı*. İstanbul: Yeni Şafak.

9. **Aslan, Bahtiyar. (Kasım 2017).**"Ali Akbaş'ta Modernlik ve Gelenek" *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 56-60.
10. **Aytaş, Gıyasettin. (Ekim-Kasım-Aralık 1994).** "Ali Akbaş'ın Şiirlerinde Fikir Unsuru", *Bilgi Çağında Eğitim*, S.1.
11. _____. (2008). *Çağdaş Gelişmeler Işığında Şiir Tahlilleri* (1. Baskı). Ankara: Akçağ.
12. **Belirtti, A.Cihat. (Kasım 2017).**"Lirizm, Şiirin Ruhudur Bence; Attır, Kanattır", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 10-14.
13. **Bilgegil, M.Kaya. (1989).** *Edebiyat Bilgi Ve Teorileri* (Belâgat). (İkinci Baskı). İstanbul: Enderun Kitabevi.
14. **Bulut, Yıldırım. (August 2016 : Volume 2 (Special Issue 1)),** Ali Akbaş'ın Biyografik ve Sanatsal Yaşamı ile Şiirlerinde Yer Verdiği Temalar, *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)* s. 56-65.
15. **Cengiz, Metin. (2000).** *Toplumcu Gerçekçi Şiir 1923 – 1953*, İstanbul: Tüzmamanlar Yayınları.
16. _____. (2002). *Modernleşme ve Modern Türk Şiiri*, İstanbul: Telos Yayıncılık.
17. **Çetin, Nurullah. (2009).** *Şiir Çözümleme Yöntemi*, (10. baskı). Ankara, Öncü Kitap Yayın Evi.
18. _____. (2012). *Şiir Tahlilleri 1*, (Beşinci Baskı). Ankara: Öncü Kitab.
19. _____. (2012). *Şiir Tahlilleri 2*, (1. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
20. _____. (2014). *Şiir Çözümleme Yöntemi*, (12. Baskı). Ankara: Öncü Kitap Yayınları.
21. **Çetişli, İsmail. (2006).** *Metin Tahlillerine Giriş/1 (Şiir)* (4. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları
22. **Doğan, Mehmet Can. (2012).** *Yedi Meş'ale*. Ankara: Kurgan Edebiyat Berikan Yayın Evi.
23. **Emiroğlu, Öztürk. (2008).** *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
24. **Enginün, İnci. (2001).** *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları* (4. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
25. _____. (Ekim 2004). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, (5. Baskı) İstanbul: Dergâh Yayınları.

26. **Ercilasun, Ahmet B. (Kasım 2017).** "Korkut Akbaş'tan Ali Akbaş'a" *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s.16-21.
27. **Ergin, Muharrem. (2004).** *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayın evi
28. **Işık, İhsan.(2007).** *Türkiye Edebiyatçıları Ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, 1. Cilt, Ankara: Elvan Yayınları.
29. **Kabaklı, Ahmet. (2008);** *Türk Edebiyatı 4.*, İstanbul,Türk Edebiyatı Vakfı Yay.
30. **Kahhar,Tahir. (Kasım 2017).** "Sönmez Kor", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 68-69.
31. **Kaplan, Fahri. (Kasım 2017).** " Hüzüne Giden Trenler: Ali Akbaş'ın 'Göç' Şiiri", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 52-55.
32. **Kaplan, Mehmet. (2005).** *ŞiirTahlilleri 1 Tanzimat'tan Cumhuriyet'e* (20. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
33. **Karaaliğlu, S. K. (1978).** *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü* (2. Baskı).İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları.
34. _____. **(1980).** *Türk Şiir Sanatı* (2. Baskı). İstanbul: İnkılap veAka Yayınları.
35. **Karaboğa, Özge. (2007).** *Ali Akbaş'la Çocuk Edebiyatı Üzerine*, Ankara.
36. **Karaca, Alâattin. (2005).** *İkinci Yeni Poetikası*, Ankara: Hece Yayınları
37. **Karaca, Tağızade Nesrin. (18 Mart 2007).** "Ali Akbaş İle Söyleşi (Türk Şuurunu Şiire Dönüştüren Usta Şairimiz Ali Akbaş'la), *Edebiyat Otağı*. s.8-18
38. _____. **(Nisan 2007).**"Bir Göl İki Şair Veya Göygöl'e İki Farklı Bakış", *Kardeş Kalemler*, S.1 s. 57-64.
39. _____. **(Kasım 2017).**"Göygöl Şiirinde, Suyun Ve Ali Akbaş'ın Belleğindeki Kadim Türk Tarihi "*Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 28-33.
40. **Karataş, Turan. (2004).** *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı).Ankara: Akçağ Yayınları.
41. **Kınacı, C. (2011).**Kazak Şairi Mağcan Cumabayoğlu'nun Şiirlerinde "Kendi" ve "Öteki" İmajı, *Turkish Studies*, Volume 6/3 Summer, Ankara.
42. **Kolcu, Hasan. (1993).** *Türk Edebiyatında Hece-Aruz Tartışmaları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
43. **Koç, Raşit. (13-15 Kasım 2008).**"Ali Akbaş'ın 'Kuş Sofrası' ve Mustafa Ruhi Şirin'in 'Dünya Kardeş Sobe' Şiir Kitaplarında Millî ve Manevî Değerler", *Türk*

- Halkları Edebiyatı 2,Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi*, Bakü, 1. Kitap s. 419-423.
44. **Korkmaz, Ramazan - Özcan, Tarık. (2007).** “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri”, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000*, (4. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları, s.223-322.
45. **Korkmaz, Ramazan. (2011).** “Servet-i Fünun Edebiyatı”. (Editör: Ramazan Korkmaz). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000* (6. Baskı). Ankara:Grafiker Yayınları, s.131-182.
46. **Korkmaz, Zeynep. (1956).** Güney- Batı Anadolu Ağızları ses Bilgisi (Fonetik), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara (Doktora Çalışması)
47. _____. (2003). Türkiye Türkçesi Grameri "Şekil Bilgisi". Türk Dili Kurumu, Ankara, ss. 337-340
48. **Kurnaz, Cemal. (Mayıs 1992).**"Ali Akbaş ve Türküler", *Kanat Edebiyat*, s. 28-29.
49. _____. (1997) Türküden Gazele Halk ve Divan Şiirinin Müşterekleri Üzerine Bir Deneme: Ankara: Akçağ Yay.
50. _____. (Nisan 2013). Ali Akbaş ve Şiiri 1, *Kardeş Kalemler Dergisi*, S.76, s.75-77.
51. **Küçükümhütoğlu, Ömer. (Aralık 2009).** Büyük Yazarımız Anar ve Şair Ali Akbaş'la Edebiyat Sohbeti. *Kardeş Kalemler*,S.36, s. 59-64.
52. **Leontiç, Mariya. (Kasım 2017).**"Ali Akbaş'ın Şiiri ve Ben", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 64-66.
53. **Ömeroğlu, Yakup. (Kasım 2017).**"Millet Ve Medeniyetimizin İncileri Ya Da Ali Akbaş'ın Şiiri" *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 48-51.
54. **Özbay, Hüseyin. (Kasım 2017).** "Millîden Evrensele Ali Akbaş", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 40-46.
55. **Özdemir, Emin. (1999).** *Türk ve Dünya Edebiyatında Dönemler – Yönelimler*. (3. baskı) İstanbul: Bilgi Yayınevi.
56. **Öztürk, Bekir. (1995).** *Tanzimat Edebiyatı*, Konya: Mimoza Yayın Evi.
57. **Sazyek, Hakan. (1996).** *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
58. _____. (2006). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Ankara, Akçağ Yayınları.

59. **Şahin, M. (Haziran 2010).** Ali Akbaş İle Ufuk Mülakatı, *Edebiyat Ufku İnternet Dergisi*, S. 24.
60. **Tatçı, Mustafa. (13-15 Kasım 2008).** Ali Akbaş'ın Şiir Dünyasında Çocuk, *Türk Halkları Edebiyatı II, Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi, I. Kitap*, Bakü.
61. _____.**(Ocak 2009).**"Ali Akbaş'ın Şiir Dünyasında Çocuk", *Kardeş Kalemler*, S. 25, s. 60-71.
62. **Tokel, Bayram Bilge. (Kasım 2017).**"Ali Abi", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 22-25.
63. **Tural, Sadık. (2003).** *Zamanın Elinden Tutmak*, Ankara: Yeni Avrasya Yayınları.
64. **Ünlü, Özcan. (Kasım 2017).** "Ali Akbaş'ın Mal Varlığı", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 62-63.
65. **Yanardağ, Mehmet Fetih.- Özdoruk Durmuş, Meleknur. (Nisan 2018) "** Kültürel Bellekteki Yansımalarıyla Ali Akbaş'ın Çiçekler ve Kuşlar Adlı Şiirini Metinlerarası Bağlamda Bir Okuma Denemesi" *Edebî Eleştiri Dergisi*, C.2, S.1, s. 95-105.
66. **Zanet, Todur. (Kasım 2017).** "Ustalığı Gibi İtibarı Var, İtibarı Gibi Ustalığı", *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, S. 529, s. 70-71.

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56b4a89731f6b8.37485409 (05.02.2016).

<https://kitabistann.blogspot.com/2012/12/anjambman-nedir-anjambmanin-ozellikleri.html> (25.04.2018)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bati&view=bati (18.05.2017)

<http://www.turkedebiyati.org> (12.01.2018)

http://www.selcuk.edu.tr/fen_bilimleri_enstitusu/birim/web/sayfa/ayrinti/2550/tr (6.06.2018)



DİZİN



a) Eser adları dizini

A

Ahvâl-i Eylûl.....	19
Al Boĥanı Yola Çık.....	18, 37, 95, 116, 124
Alın Terinden Bir Deniz	19, 61, 63, 93, 153
Ana Şehir	19, 44, 125, 126, 129, 152
Andız Fidanı	19, 92, 102
Aral'a Ağıt	19, 95
Ardıcın Türküsü	17, 18, 52, 54, 95, 126
Armağan.....	17, 18, 49, 72, 95, 125, 151, 153
Arzu	18, 19, 93
Avrasya Yazarlar Birliğı	12, 14, 16, 27
Ayın Ninnisi.....	17, 69
Azerbaycan	14, 22, 56, 57, 83, 84, 85, 103, 125, 130, 152

B

Babam	8, 9, 17, 96, 116
Bağdat Bombalanırken	19, 125, 126
Bahar	18, 19, 98, 110
Bahar Karşılması.....	18, 19, 98
Bakıra Övgü	19, 126
Başkentte Bir Mezunlar Gecesi	19, 101, 151
Bayramlık.....	19, 151, 152, 153
Bebeğe	18, 67, 90, 95
Bebeklerin Türküsü.....	17, 52, 54, 116
Bedbinlik.....	19
Bekleyiş	17, 18, 41, 95
Ben Gördüm.....	17, 19
Bir Söz Avcısına	19
Bir Tenor Turna	18, 95
Bir Terksen'e Ağıt.....	18
Bizim Elin Kızları	18, 19, 49, 125, 126, 151
Bosna'da Çocuklar.....	18, 91, 95
Bosnada Çocuklar	18, 126

C

Cambaz	19, 101
Celâl Mukaddimesi.....	1
Cemre.....	18, 108, 125
Cepheden Mektup	19
Ceylan Uykusu.....	19
Cezayir	vii, 14

Ç

Çağrı, Leyleklerin Türküsü.....	18
Çalışırken Türkü	18, 19, 49, 54, 130
Çanakkale.....	11, 19, 44, 81, 95, 129, 130, 152
Çetelere.....	19, 97, 116, 126, 129, 130
Çiçekler ve Kuşlar	19, 77, 88, 126, 141
Çin Masalı.....	18, 96, 115
Çiçekler ve Kuşlar.....	18
Çoban Bizden Yoldaşı.....	17, 19, 72
Çocuk Duası.....	18, 76
Çocuklar Sayıklıyor	18, 19, 61, 95
Çocukların Duası	18
Çolpan.....	19, 95, 130

D

Daldan Dala	18, 19, 89
Dede Korkut Hikâyeleri.....	30, 65
Değirmende Gece	17, 19, 116, 125
Deniz Kızlarının Türküsü	19, 52
Didaktik	18, 36, 96
Dilek.....	19, 93
Doğuş.....	x, 13, 14, 17, 19, 134, 151
Dolapnâme	18, 96
Dolunay.....	x, xi, 17, 31, 68, 151
Döven.....	18
Düşünce	18, 19, 101

E

Efsane.....	18, 19, 90, 152
Eğriler	18, 96
Elif'e Ninni	18, 69, 97
Emine.....	18
Engizək	29, 30
Erenler Dîvânında	17, 19, 109, 111, 114, 116, 120, 125, 126, 135, 137, 151
Erol Güngör'e Ağıt	18, 116
Eylüle Beste	17, 19, 36, 39, 40, 78, 103, 110, 112, 114, 116, 120, 135, 137

F

Fıkr-i Sâbit	18, 96
Filler ve Karıncalar	18, 19, 46, 125, 126
Füzûlî	19

G

Gazi Üniversitesi Marşı	19
Geceye Övgü.....	17, 19, 95, 151
Göy Göl.....	19, 104
Güz Duyumları	19, 95
Güz Gazeli	19, 46, 103

H

Harfler	18, 19
Harman.....	9, 17, 37, 76, 118
Harran Gökleri	19, 100, 151
Hasbühâl	18, 96
Hasret.....	18, 21, 41, 96, 99, 130
Hayat	18, 19
Hikâye	15, 18, 19
Hoyratlar	18, 152
Hümâ Kuşumuz	18, 42

I

III. Zemzeme.....	1
Issız Bahçe	18, 19, 40
Issız Yurt.....	19, 105, 126, 130

İ

İmgelem	19, 61, 62, 95, 127, 152
---------------	--------------------------

K

Kafkasya	vii, 14
Kaleme Kasîde	23, 152
Kanevçe	17
Kaneviçe	19, 90, 94
Karaçalı.....	18, 151
Kardeş Kalemler	14, 15, 17, 19, 27, 83, 134, 137, 140, 141, 152, 153, 155, 156, 190
Karşılama	18, 95, 115
Kazak Mezarlığı.....	19, 116, 126
Kelimeler	19, 127, 128
Kerkük Üstüne	19, 95
Kır Mektebi.....	17, 19, 77, 97, 116, 151
Kırıldî Altın Kalemim.....	19, 126, 129, 152
Kış	19, 95, 155
Kitabeler.....	18, 96
Koç Burcu	17, 19, 95
Köprü	26

Kur'ân-ı Kerim	30
Kuş Destanı.....	19, 88, 151
Kuş Sagusu	19, 88
Kuş Sofrası....	16, 17, 18, 19, 54, 65, 66, 69, 72, 80, 88, 97, 108, 111, 112, 116, 120, 125, 126, 134, 135, 137, 140, 156, 171, 188
Kutlu Taş.....	19, 55, 83, 90, 94, 126
Küçük Akıncılar.....	17

L

Leyleklerin Türküsü.....	18, 19, 40, 41, 51, 54, 88, 151
--------------------------	---------------------------------

M

Mağara Duvarlarından	18, 19, 152
Maniler.....	10, 18, 95
Maraş Lisesi Marşı.....	19, 30, 95, 134
Masal Çağı	17, 18, 61, 78, 95, 106, 125, 135, 137, 151
Mumine Hatun`a Gazel.....	19
Mürekkep.....	18, 96

N

Nevruz.....	18, 19, 27, 84, 95, 102, 106, 125
Nineme Ninni.....	17, 18, 69, 95, 126, 130, 131
Nûh Gazeli	19

O

Oyunskiy Sagusu	19, 83, 126
-----------------------	-------------

Ö

Öğleyin Köy.....	17, 52, 125, 131
Öksüz Yurt.....	19, 126, 130
Özür	19, 88

P

Paradoks.....	19
Parklar	18, 19, 115
Prenses	19, 155
Prospektüs.....	19

R

Resim Dersi.....	18, 126
Rize`ye Hasret.....	18
Rozmeri.....	19, 95
Rüzgâr.....	19, 66, 88, 89, 95, 115

S

Sahilde	18
Sahrâ	19, 45, 126, 152
Selo'dan Sılaya	18, 116
Serden Geçti	18, 94, 95, 105
Sılaya Hasret	18, 95
Sisli Bir Egzersiz	19, 92, 152
Sitem	19, 53, 88, 116
Sobe	17, 96, 140
Son Göçebe	18, 19, 53, 61, 62, 152
Sularda Akşam	13, 19, 152
Sühan	18
Süleymannâme	18, 96
Sülüs	18, 96

Ş

Şair ve Göl	19
Şaka	17, 19, 97
Şaşırmanın	18, 19, 90, 153
Şeb-i Yelda	18
Şehir ve Çocuk	18, 89, 126
Şehirde	18, 19, 106
Şehrâyin	18, 95
Şehriyâr'a Selam	18
Şehriyâr'a Vedâ	18, 95
Şeryan Ali	155
Şiir Oluyor	18, 19, 31, 93, 116, 125, 152
Şiir ve Şehir	18, 117
Şimdi	10, 18, 19, 30, 54, 58, 69, 80, 85, 103, 151
Şöhretler Terzihanesi	19, 104, 126

T

Takdîr-i Elhân	1
Taş ve Kuş	18
Tekerleme	18, 19
Tiren ve Çocuk	18
Tukay	18, 19, 72, 95, 125, 126, 130, 152, 153, 156
Tuna	19, 60, 81, 95, 99, 110, 112, 126, 151
Tuna`ya	19, 95
Tunus	vii, 14, 83
Tuyuk	18, 96, 104
Türkistan Günlüğü	19
Türküler	18, 24, 25, 42, 47, 48, 49, 54, 55, 66, 95, 140

U

Uyanış	18, 19
Uykuya Doğru	17, 19, 66, 70, 94
Uyur Uyanık	17, 19, 80, 93

Ü

Üç Gümüş Tüy	17, 19, 88, 116
Üsküp'e Veda	19

V

Varsağı	19, 52
Vedâ	18, 58, 95, 99, 120

Y

Yankı	19, 88, 104, 126, 130
Yapalak ve Ekinözü Ağızları	10
Yatağım	25
Yayla Döntüşü	19, 152
Yediyüzüncü Yıl Anısına	19, 95
Yeniden	19, 132, 152
Yolcu Yolunda Gerek	18, 19, 151
Yorgun Ecemiz	19, 91, 120
Yunus Emre Divânı	30
Yüreğin Yanında mı?	17

Z

Zafer Güvercinleri	13, 19, 51, 151
--------------------------	-----------------



b) Şahıs adları dizini

A

Abdülhak Hâmid Tarhan.....	2
Ahi Evran.....	43, 127
Ahmet Arif.....	6
Ahmet Cevat.....	57, 85, 87
Ahmet Hamdi Tanpınar.....	6
Ahmet Oktay.....	6
Ahmet Muhip Dırnas.....	6
Akşemseddin.....	44, 127
Ali Akbaş.....	157, 158
Arif Ay.....	6
Arif Damar.....	6
Asaf Halet Çelebi.....	6
Ataol Behramoğlu.....	6
Attila İlhan.....	6

B

Behçet Necatigil.....	6, 155
Bekir Sıtkı Erdoğan.....	6

C

Cahit Külebi.....	6
Cahit Sıtkı Tarancı.....	6
Cahit Zarifoğlu.....	6
Can Yücel.....	6
Cemal Süreya.....	5
Cenâb Şehabeddin.....	3
Cevdet Kudret Solok.....	5

D

Dilaver Cebeci.....	6
Doğan Aksan.....	88

E

Ebubekir Eroğlu.....	6
Edip Cansever.....	5
Enis Batur.....	6
Enis Behiç Koryürek.....	4
Erdem Bayazıt.....	6
Erdem Beyazıt.....	6

F

Faruk Nafiz Çamlıbel.....	4
Fazıl Hüsnü Dağlarca.....	6
Feyzi Halıcı.....	6

G

George W. Bush	64
----------------------	----

H

Hacı Bayram	44, 127, 128
Hacı Bektaş Veli	28, 44, 157
Halit Fahri Ozansoy	4
Halit Ziya Uşaklıgil	3
Hilmi Yavuz	6
Hüsrev Hatemi	6

İ

İlhan Geçer	6
İlhanBerk	5
İsmet Özel	6

K

Küçük İskender	6
----------------------	---

M

Mehmet Âkif Ersoy	4
Mehmet Çınarlı	6
Mevlana	43
Mithat Güzel	50, 133
Muallim Naci	2
Muammer Lütfi	4
Munis Faik Ozansoy	6
Muntazır El - Zeyd	65
Mustafa Necati Karaer	6

N

Namık Kemal	2
Nazım Hikmet Ran	6
Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu	6
Nursen Karas	6
Nurullah Genç	7

O

Orhan Seyfi Orhon	4
Orhan Veli Kanık	5

Ö

Özdemir Asaf	7
Özdemir İnce	6

P

Peygamberimiz Hz. Muhammed	44
----------------------------------	----

R

Recai-zâde Ekrem	2
Recaizade Mahmut Ekrem	2, 3, 37

S

Sabahattin Kudret Aksal	7
Sabri Esat Siyavuşgil	4
Salâhattin Batu	6
Sefa Kaplan	7
Sezai Karakoç	5

Ş

Şeryan Ali	157
------------------	-----

T

Turgay Fişekçi.....	7
Turgut Uyar.....	5
Türkmen Taşer.....	11

V

Vasfi Mahir Kocatürk	4
----------------------------	---

Y

Yahya Kemal Beyatlı.....	7
Yaşar Nabi Nayır	4
Yavuz Bülent Bakiler.....	6, 7
Yavuz Sultan Selim.....	44
Yunus Emre.....	16, 31, 43, 137
Yusuf Ziya Ortaç.....	4

Z

Ziya Osman Saba	5
-----------------------	---

EKLER

Dergilerde Yayımlananlar

A- Şiirler:

- Elif, *Ülkü Pınarı*, 2, 1977 S.13.
- Şimdi, *Divan Dergisi*, 1, Aralık 1978, s. 9.
- Göç, *Divan Dergisi*, 4, Şubat 1979, s. 8.
- Bizim Elin Kızları, *Divan Dergisi*, 1, Mayıs 1979, s.4
- Yolcu Yolunda Gerek, *Divan Dergisi*, 1, Mayıs 1979, s.4
- Tuna`Ya, 1, Haaziran1979, s.4
- Leyleklerin Türküsü, *Divan Dergisi*, 1 (Temmuz- Ağustos 1979) s.4
- Zafer Güvercinleri, *Divan Dergisi*, 1 (Eylül 1979) s.4
- Erenler Dîvânında, *Divan Dergisi*, 2 (Mart 1980) s. 20
- Harran Gökleri, *Doğuş Dergisi*, 3 (Nisan 1982) s.4
- Doğuş, *Doğuş Dergisi*, 3 (Haziran 1982) s. 4
- Bayramlık, *Doğuş Dergisi*, 3 (Temmuz 1982) s. 23
- Hoş Geldin Millet, *Doğuş Dergisi*, 3 (Temmuz 1982) s. 23
- Kitabe, *Doğuş Dergisi*, 3 (Kasım, 1982) s.117
- Masal Çağı, *Doğuş Dergisi*, 3(Ağustos- Aralık, 1982) s.11
- Söğüt Ve Şerçe, *Doğuş Dergisi*, 3 (Mayıs 1982) s.3
- Sanat, *Töre Dergisi*, (Eylül 1984) s.43
- Geceye Övgü, *Nilüfer Edebiyat Dergisi*, 3 (Ekim 1985) s.14
- Doğuştan Sonra... "Kır Mektebi", *Dolunay Dergisi*, (Mayıs 1988)
- Göygöl, *Türk Yurdu Dergisi*, (Nisan 1990) s.50-51
- Göygöl, *Türk Yurdu Dergisi*, (Ağustos 1991)
- Kuş Destanı, *Kanat Edebiyat*, (Nisan 1992) s. 21
- Taş Ve Kuş, *Kanat Edebiyat*, (Nisan 1992) s.31
- Bir Ses, *Kanat Edebiyat*, (Mayıs 1992) s.16
- Karaçalı, *Kanat Edebiyat*, (Mayıs 1992) s.32
- Balıkların Dili, *Kanat Edebiyat*, (Haziran 1992) s.32
- Armağan, *Kanat Edebiyat*, (Eylül 1992) s.20
- Başkentte Bir Mezunlar Gecesi, *Kanat Edebiyat*, (Ekim 1992) s.18

- Uçan Ses,*Kanat Edebiyat*, (Ocak 1993) s.14
- Sisli Bir Egzersiz, *Kanat Edebiyat*, (Şubat 1993) s.11
- Yeniden, *Kanat Edebiyat*, (Mart 1993) s.8
- Oyinski Sagusu, *Kardeş Kalemler*, Sayı:1 (Ocak 2007) s.5
- Tukay, *Kardeş Kalemler*, Sayı:3 (Mart 2007) s.5
- Parlaklar, *Kardeş Kalemler*, Sayı:4 (Nisan 2007) s.5
- Şehirler, *Kardeş Kalemler*, Sayı:5 (Mayıs 2007) s.5
- Elveda, *Kardeş Kalemler*, Sayı:6 (Haziran 2007) s.5
- Şair Ve Göl, *Kardeş Kalemler*, Sayı:7 (Haziran 2007) s.7
- Son Göçebe, *Kardeş Kalemler*, Sayı:8 (Ağustos 2007) s.4
- Şiir Oluyor, *Kardeş Kalemler*, Sayı:10 (Eylül 2007) s.4
- Mağara Duvarlarından, *Kardeş Kalemler*, Sayı:11 (Ekim 2007) s.5
- Sullarda Akşam, *Kardeş Kalemler*, Sayı:12 (Ocak 2007) s.5
- Şeb-İ Yelda, *Kardeş Kalemler*, Sayı:12 (Aralık 2007) s.5
- “Yayla Dönüşü, *Kardeş Kalemler*, Sayı:13 (Ocak 2008) s. 5
- Efsane, *Kardeş Kalemler*, Sayı:14 (Şubat 2008) s. 5
- Çanakkale, *Kardeş Kalemler*, Sayı:15(Mart 2008) s.5
- Bayramlık, *Kardeş Kalemler*, Sayı:16 (Nisan 2008) s.5
- Göl Ve Kedi, *Kardeş Kalemler*, Sayı:17 (Mayıs 2008)s.5
- Kaleme Kasîde, *Kardeş Kalemler*, Sayı:18 (Haziran 2008)s.5
- Kırıldı Altın Kalemim, *Kardeş Kalemler*, Sayı:19 (Temmuz2008) s.5
- Yeniden, *Kardeş Kalemler*, Sayı: 20(Ağustos 2008)s.5
- İmgelem,*Kardeş Kalemler*, Sayı:21(Eylül 2008) s.5
- Küy,*Kardeş Kalemler*, Sayı: 22 (Ekim 2008)s.5
- Yalnızlık, *Kardeş Kalemler*, Sayı:23 (Kasım 2008)s.5
- Sahrâ, *Kardeş Kalemler*, Sayı: 24 (Aralık 2008) s.5
- Allah’ın Adıyla, *Kardeş Kalemler*, Sayı: 25 (Ocak 2009) s.5
- Bay Buş, *Kardeş Kalemler*, Sayı:26 (Şubat 2009)s.5
- Hoyratlar, *Kardeş Kalemler*, Sayı: 27 (Mart 2009)s.5
- Mü’mine Hatun’a Gazel, *Kardeş Kalemler*, Sayı:28 (Nisan 2009)s.5
- Azerbaycan Masalı, *Kardeş Kalemler*, Sayı:29 (Mayıs 2009)s.5
- Ana Şehir, *Kardeş Kalemler*, Sayı: 31 (Temmuz 2009)s.4

- Alın Terinden Bir Deniz, *Kardeş Kalemler*, Sayı:32 (Ağustos 2009) s.5
- Cebheden Mektup, *Kardeş Kalemler*, Sayı:43 (Temmuz 2010)s.5
- Şaşırmayın, *Kardeş Kalemler*, Sayı:44 (Ağustos 2010)s.4
- Armağan, *Kardeş Kalemler*, Sayı:45 (Eylül2010)s.4
- Tukay, *Kardeş Kalemler*, Sayı: 52 (Nisan 2011)s.5
- Elveda, *Kardeş Kalemler*, Sayı:59 (Kasım 2011)s.4
- Amancolov'u Okurken, *Kardeş Kalemler*, Sayı:60 (Aralık2011)s.5
- Yunus'u Okurken, *Kardeş Kalemler*, Sayı:65 (Mayıs 2012)s.46
- Kırata Destan, *Kardeş Kalemler*, Sayı:80 (Ağustos 2013)s.4
- Cengiz Vatana Döndü, *Kardeş Kalemler*, Sayı:88 (Nisan2014)s.4

B- Yazılar:

- Behçet Necatigil'in Beyleri (tenkit), *Divan Dergisi*, 1 (Ocak 1979) s. 19
- Kız Evi Naz Evi (piyes) *Divan Dergisi*, 1 (Nisan 1979) s. 20
- Şiirlerinden İzlenimler Yorumlar (tahlil), *Divan Dergisi*, 1 (Ekim 1979) s. 12
- Gökte Ay Portakaldır (masal), *Karınca Kardeş Dergisi*, 1 (Ekim 1990) s. 39
- Türkçenin Uluslararası Şiir Şöleni, *Kanat Dergisi*, (Haziran 1992) s. 31
- Fırat Şiir Akşamları, *Kanat Dergisi*, (Kasım1992) s. 31
- Genç osmanoğlu, *Kanat Dergisi*, (Eylül 1992) s. 32
- Ağır Ağır Büyür Çınar, *Kanat Dergisi*, (Ocak 1993) s. 32
- Başlarken, *Öncü Gazetesi*, (30 Mart 1997)
- Şiir Sever misiniz? *Öncü Gazetesi*, (2 Nisan 1997)
- Kaybolan Nesir, *Öncü Gazetesi*, (4 Nisan 1997)
- İsimler, *Öncü Gazetesi*, (6 Nisan 1997)
- Karakol mu Pembekol mu? *Öncü Gazetesi*, (9 Nisan 1997)
- Karakol mu Pembe Kol mu? *Öncü Gazetesi*, (11 Nisan 1997)
- Dil Yaresidir, *Öncü Gazetesi*, (13 Nisan 1997)
- Eskilmeyen Yeni/ Klasik 1, *Öncü Gazetesi*, (16 Nisan 1997)
- Eskilmeyen Yeni/ Klasik 2, *Öncü Gazetesi*, (18 Nisan 1997)
- Bayramlık, *Öncü Gazetesi*, (25 Nisan 1997)
- Geveze Karınca, *Öncü Gazetesi*, (27 Nisan 1997)
- Bali Çeken Çocuklar 1, *Öncü Gazetesi*, (3 Mayıs 1997)

- Bali Çeken Çocuklar 2, *Öncü Gazetesi*, (7 Mayıs 1997)
- Yine Dil, *Öncü Gazetesi*, (9 Mayıs 1997)
- Gök Çekimi, *Öncü Gazetesi*, (11 Mayıs 1997)
- Çığırkanlık, *Öncü Gazetesi*, (14 Mayıs 1997)
- Çizgi Masallar ve Masallar, *Öncü Gazetesi*, (16 Mayıs 1997)
- Şiir Günleri, *Öncü Gazetesi*, (27 Mayıs 1997)
- Şaire Saygı, *Öncü Gazetesi*, (31 Mayıs 1997)
- Dil Yanlışları, *Öncü Gazetesi*, (2 Haziran 1997)
- Uçuşan İmzalar, *Öncü Gazetesi*, (5 Haziran 1997)
- Şapka Meselesi, *Öncü Gazetesi*, (8 Haziran 1997)
- İğde Kokusu, *Öncü Gazetesi*, (11 Haziran 1997)
- Gölge Boksü, *Öncü Gazetesi*, (13 Haziran 1997)
- Söğüt ve Serçe, *Öncü Gazetesi*, (18 Haziran 1997)
- Yolculuk, *Öncü Gazetesi*, (20 Haziran 1997)
- Söz Tükenince, *Öncü Gazetesi*, (22 Haziran 1997)
- Sizin Hikâyeler, *Öncü Gazetesi*, (25 Haziran 1997)
- Kulebi'nin Ardından, *Öncü Gazetesi*, (27 Haziran 1997)
- Uzlaşma, *Öncü Gazetesi*, (29 Haziran 1997)
- Akıllı Çocuklara, *Öncü Gazetesi*, (2 Temmuz 1997)
- Karaya Vurmak, *Öncü Gazetesi*, (4 Temmuz 1997)
- Bitmeyen Kavga, *Öncü Gazetesi*, (9 Temmuz 1997)
- Ocağımız Sönmesin, *Öncü Gazetesi*, (11 Temmuz 1997)
- Döblaj Türkçesi 1, *Öncü Gazetesi*, (13 Temmuz 1997)
- Döblaj Türkçesi 2, *Öncü Gazetesi*, (16 Temmuz 1997)
- Suçıktı Şiir Akşamları, *Öncü Gazetesi*, (18 Temmuz 1997)
- Yazma Üstüne, *Öncü Gazetesi*, (20 Temmuz 1997)
- Sanat, *Öncü Gazetesi*, (23 Temmuz 1997)
- Kıbrıs'a Dikkat, *Öncü Gazetesi*, (25 Temmuz 1997)
- Bir Şiir Okuyucusu Olarak Şair, *Öncü Gazetesi*, (28 Temmuz 1997)
- Kemah'a Selam *Öncü Gazetesi*, (1 Ağustos 1997)
- Hoşca Kal Kemah, *Öncü Gazetesi*, (3 Ağustos 1997)
- Acemi Büyücü, *Öncü Gazetesi*, (6 Ağustos 1997)

- Ayna, *Öncü Gazetesi*, (8 Ağustos 1997)
- Yalnızlık, *Öncü Gazetesi*, (10 Ağustos 1997)
- Sekiz Yıl mı Seksen Yıl mı? , *Öncü Gazetesi*, (14 Ağustos 1997)
- Ah Sağım Vah Solum, *Öncü Gazetesi*, (15 Ağustos 1997)
- Biraz da Mizah, *Öncü Gazetesi*, (17 Ağustos 1997)
- Acemiler Mangası, *Öncü Gazetesi*, (20 Ağustos 1997)
- Ne Olur Biraz Müzik 1, *Öncü Gazetesi*, (22 Ağustos 1997)
- Ne Olur Biraz Müzik 2, *Öncü Gazetesi*, (24 Ağustos 1997)
- Modern Hurafeler, *Öncü Gazetesi*, (27 Ağustos 1997)
- Kış Geliyor Kış, *Öncü Gazetesi*, (29 Ağustos 1997)
- Kartallara/ Büyüklere Masal, *Öncü Gazetesi*, (31 Ağustos 1997)
- Prenses'in Ölümü, *Öncü Gazetesi*, (3 Eylül 1997)
- Trilink, *Öncü Gazetesi*, (5 Eylül 1997)
- Densiz Tayfalar, *Öncü Gazetesi*, (10 Eylül 1997)
- Okumak, *Öncü Gazetesi*, (12 Eylül 1997)
- Ayakyan Başa Ne Haber / Büyüklere Masal, *Öncü Gazetesi*, (14 Eylül 1997)
- Güz Yorumu, *Öncü Gazetesi*, (17 Eylül 1997)
- Güz Bereketlidir, *Öncü Gazetesi*, (19 Eylül 1997)
- Bavırjan Jakıp, *Kardeş Kalemler*, Sayı:1 (Ocak 2007) s.20
- Mağacan Cumabayev, *Kardeş Kalemler*, Sayı:1 (Şubat 2007) s.17
- Emil Hamit (çeviri), *Kardeş Kalemler*, Sayı:1 (Şubat 2007) s. 54-57
- Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum, *Kardeş Kalemler*, Sayı:2 (Mayıs 2008) s.89
- Kırgız Adı Üzerine Bir Etmoloji Denemesi, *Kardeş Kalemler*, Sayı:3 (Haziran 2009) s.29-27
- Hacı Bektaş Veli (Senaryo), *Kardeş Kalemler*, Sayı:3 (Aralık 2009) s.36

C- Yabancı Dillerden Çevirdiği Şiirler:

- Mirpolat Mirza, (çeviren) Ali Akbaş “Anacan”, *Kardeş Kalemler* Sayı:33, Eylül 2009, s. 4
- Magtunkulu Firâkî, (çeviren) Ali Akbaş “Ad İsterim”, *Kardeş Kalemler* Sayı: 36, Aralık 2009, s. 14
- Şeryan Ali (çeviren) Ali Akbaş “Bugün”, *Kardeş Kalemler* Sayı:36, Aralık 2009, s.17

- Mecit Gafurî, (çeviren) Ali Akbaş “Kâinatın Mihveridir Muhabbet”, *Kardeş Kalemler* Sayı: 47, Kasım 2010, s.5
- Esengali Ravşanov,(çeviren) Ali Akbaş“Hoca Ahmet Yesevi Dergâhında Bir Küçük Serçe”, *Kardeş Kalemler* Sayı: 48, Aralık 2010, s.13
- Abdullah Tukay,(çeviren) Ali Akbaş “Ana dil Ötüyor Tartar kuşu Bir Resim Karşısında, Mujik Uykusu, Şureli, Şair”, *Kardeş Kalemler* Sayı 52, Nisan 2011, s. 7
- Rihat Haris(çeviren)Ali Akbaş “Resul Rza’ya Sorular”, *Kardeş Kalemler* Sayı: 92, Ağustos 2014, s. 5

Diğer Dillere Tercüme Edilen Eserleri

- *Kuş Sofrası* adlı şiir kitabı Makedonyada Türkçe- Makedonca olarak Maria Leontiç tarafından çevrilmiştir. 1.Baskı 2008, 2. Baskı 2009.
- *Seçilmiş Şiirler* isimli şiir kitabı Azericeye Ramiz Esker tarafından aktarılmıştır. Bakü, 2011
- *Kuş Sofrası* adlı şiir kitabı Özbekçeye Miraziz A`zam tarafından tercüme edilmiştir. Taşkent, 2013

Ali Akbaş Hakkında Yapılan Dergi Özel Sayıları

- *Türk Edebiyatı Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, (Kasım 2017) S. 529.

Eserleri Hakkında Yapılan Tezler

- **Öztürk, Burçin** Ali Akbaş`ın Şiir Dünyası, Bolu, 2010.



Ali Akbaş'ın babası Hazmza Bey.



Ortada annesi Emine Hanım, sağda teyzesi Hürü Hanım.



İlkokul 5. Sınıf ortada Ali Akbaş, 10-11 yaşlarında.



Lise yıllarında sağdan birinci izci Ali Akbaş.



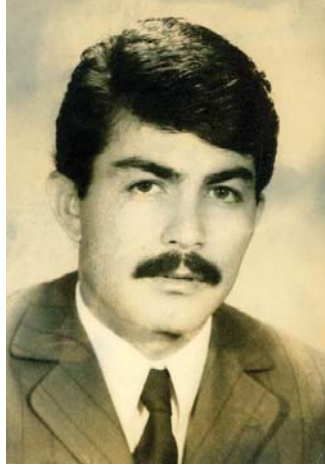
Lise talebelik yılları, Teyzesi Zöhre hanımla beraber.



Sağdan birinci Ali Akbaş, Güney Azerbaycanlı talebe arkadaşlarıyla. 1969, Ağustos. Kumkapı -İstanbul.



Yukarıdan sağdan üçüncü Ali Akbaş üniversite öğrencisiyken



Eylül 1970 senesi Dekor fotoğraf stüdyosunda çekilmiş resm.



Ali Akbaş'ın düğünü 1971 senesi.



Düğünleri 1971 senesi.



1975 Askerlik.



Soldan ikinci Ali Akbaş, askerlik.



Soldan birinci.



Askerlik - Soldan birinci.



Soldan yukarıdan birinci Ali Akbaş.



Soldan birinci Ali Akbaş öğretmen arkadaşlarıyla 1972 senesi.



1975 senesi, ilk öğretmenlik yılları.



Ali Akbaş lisede öğretmenken.



Ali Akbaş, Ayten hanım, Taşer ve Emre 29.08.1976 senesi.



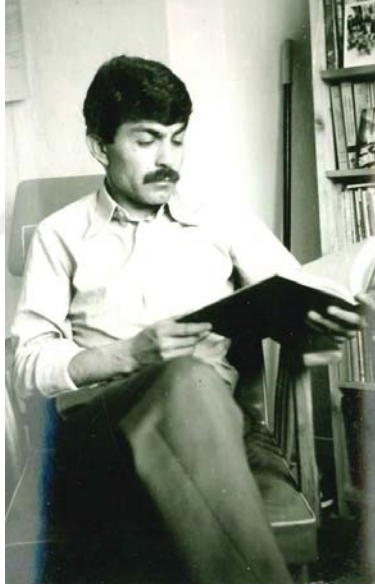
Ali Akbaş, Ayten hanım, sağdan birinci Taşer, ortada Emre ve üç aylık Selcen.



Tabiat vurgunu Ali Akbaş.



Rize öğretmenlik yılları.



Ali Akbaş çalışırken.



Sağdan yukarı sıradan beşinci Ali Akbaş Akademisyen arkadaşlarıyla.



Soldan birinci Ali Akbaş, sağdan birinci Bahettin Karakoç Bey ve diğer arkadaşlarla edebiyat sohbeti yaparken.



Masada oturan Bahettin Karakoç, sağdan birinci Ali Akbaş edebiyat sohbeti yaparken, 1987 Mayıs.



Yukarıda sağdan birinci Ali Akbaş arkadaşı Cemal Kurnaz'ın düğününde.



Ali Akbaş'ın kardeşi Bilal ve nişanlısı. Bilal'in mezuniyet töreninden.



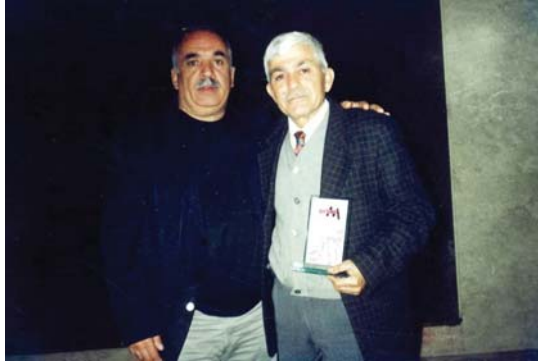
Kuş Sofrası kitabının imza töreninden.



Kuş Sofrası kitabının imza töreninden. Ali Akbaş'ın küçük hayranı.



Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nde çalışırken. 11 mart 2000.



Türkçem dergisinin "Yılın Adamı" verdiği ödülü alırken. Ankara, 4 kasım 2004.



Ali Akbaş 12 kardeşiyle beraber. 27 mart 2004 saat 10:00.



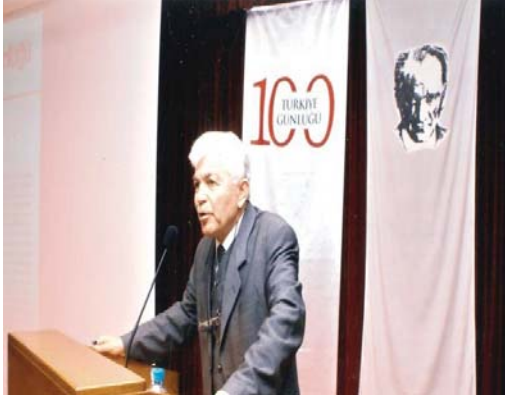
Ortada Ali Akbaş, solunda Kırgızistan Yazarlar Birliği Başkanı Omar Sultanov, şairin sağında İsmail Bozkurt diğerleri Kazak şairleri.



18.04.2007. Ali Akbaş ödül verirken.



Türkçem dergisinin editörü, şair ve öykücü Kosovalı Zeynal Beksaç "Yılın Adamı" ödülünün imza töreninden.



Türkiye Günü dergisinin 100. sayısının kutlama konuşması



Ortada Ali Akbaş sağında kızı Elif, solunda Maria Leonitiç.



Soldan birinci Ali Akbaş Azerbaycanlı doktor arkadaşı Ramiz Aliyev`le birlikte.



Ali Akbaş Çuvaş şairi Rayize Sabri`yle birlikte.



Ortada Ali Akbaş Kazak şairleriyle birlikte Azerbaycan'da
Şehitler hiyabanında.



Ali Akbaş oğlu Emre'nin düğününde akrabalarıyla birlikte.



Ali Akbaş Ayten hanımla birge Kıbrıs Türk Şehitliğinde.



Ali Akbaş ve Ayten hanım 2014 senesi.

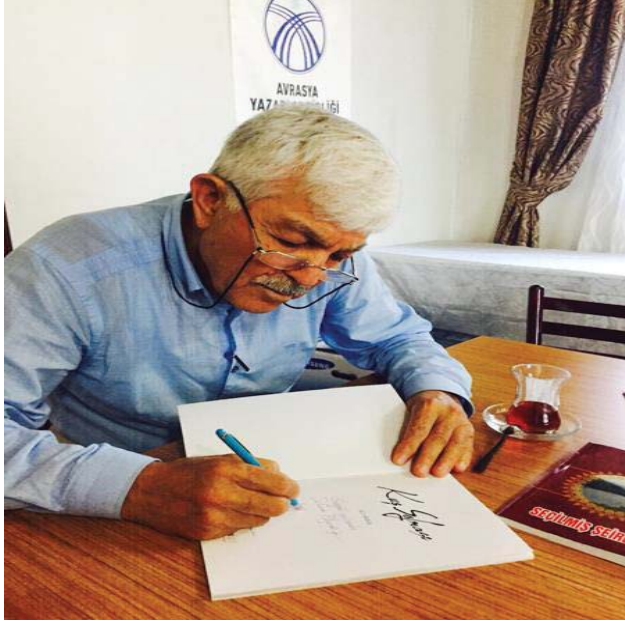


Ali Akbaş, Ayten hanım 17.12.2017.





17.12.2017 Ali Akbaş'la kişisel iletişimden.



15.08.2017 tarihinde AYB'nde Ali Akbaş'la kişisel iletişim.
Kuş Sofrası kitabını imzalarken.

BÜTÜN ŞİİRLERİ

ALİ AKBAŞ

II. Baskı

Ankara, 2017

BENGÜ
"Bir Anlayış Yayıncılık Kuruluşu"

Yeni yayımlanacak kitabın kontrolünü yaparken.

Ben bu yazımda bazı isimlerin ve
sözcüklerin sonuna gelerek isimden isim
yapan "-2" fonksiyon ekiminin bu güne
kadar yanlış anlaşılması ve birçok
dillel tarafından yanlış yorumlanan
fonksiyonlarını tartışacağım.

1. "-2" bir çokluk eki olduğu
2. "-2" ikili çokluk yapması

ve bu tespitlerin doğrultusunda
bazı kelimelerin etimolojik tahlilini
yapacağım.

Üzerinde işlediği etimoloji çalışma. 2017 senesi.

0045

Hasan Eren

Boynuz: Brökelman yazırtılıyor
 'ikili' organlardaki (-z) diyar, oysa "bağaz" tek. "ağuz" tek.

Hasan Eren vücut organlarındaki (-k) ekini
 küçültme fonksiyonu belirtir.

Üzerinde işlediği etimoloji çalışma. 2017 senesi.

Ben bu yazımda bağaz isimlerinin ve
 ... isimlerden isim

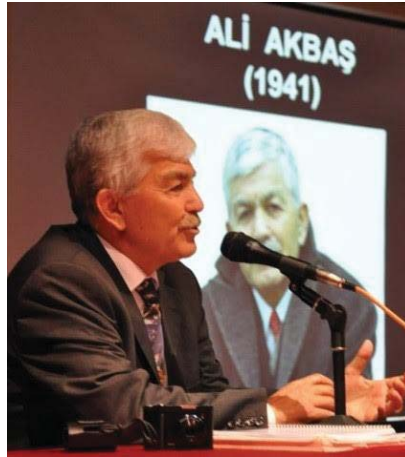
gagauz
 gündüz < күн-дү-з (dün x lü)
 öküz < ögüz x ögür
 doñuz < tañgı-з (tañgı)
 ağuz < okuz < ok-u-z / Kergiz
 ayaz < ay-a-z / күн-ә-з < күн-ә-з
 bağaz < bağ-a-z
 topuz < top-u-z
 sakız < sak-ı-z (sax y x s x c)
 tıkız < tık-ı-z
 beniz < ben-i-z (benli)
 deniz < dañız < tañgı-ı-z
 Gıngı-z > cengiz

tekiz < tek-i-z / tigiz (Kırgız, Kazak)
 pürüz = pürü, karmaşık, (rus. "engel")

Üzerinde işlediği etimoloji çalışma. 2017 senesi.



Avrasya Yazarlar Birliği'nin binası.



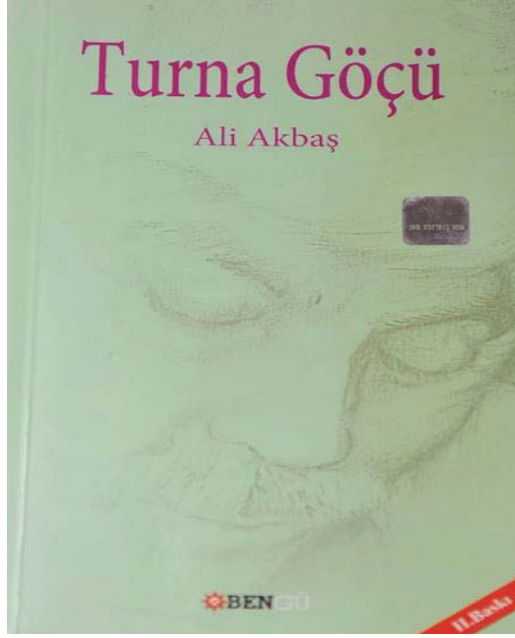
Ali Akbaş'ın konuşması. Burada doğumu 1941 gibi verilmiştir.



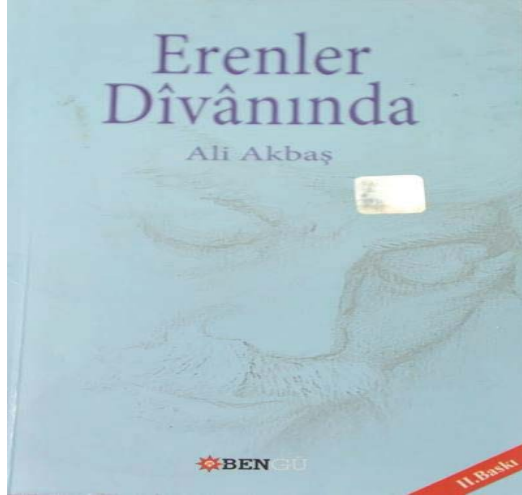
TRT AVAZ'da konuşması.



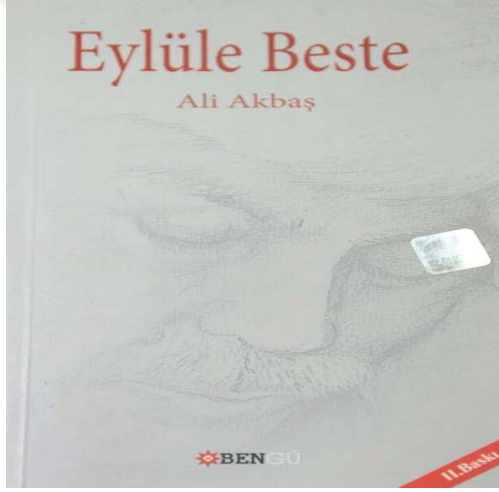
Konya, Selcuk Üniversitesi öğrencileriyle görüşten.



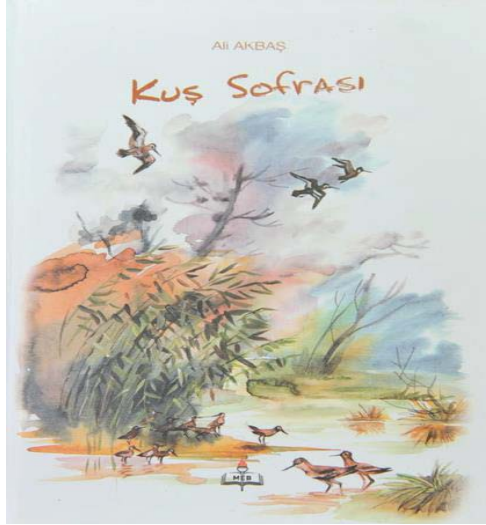
Turna Göçü kitabının ikinci baskısı.



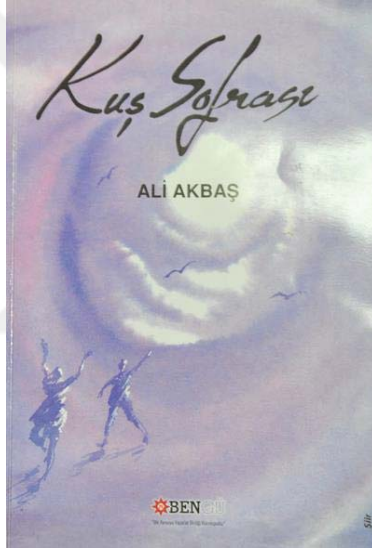
Erenler Dîvânında kitabının ikinci baskısı.



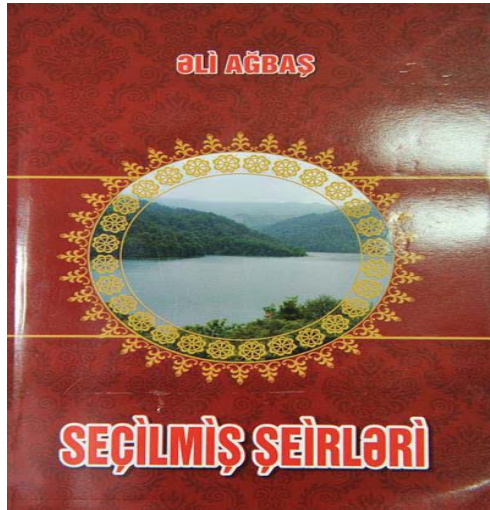
Eylüle Beste kitabını ikinci baskısı.



Kuş Sofrası kitabı Ankara, 2017.



Kuş Sofrası kitabı Ankara, 2016.



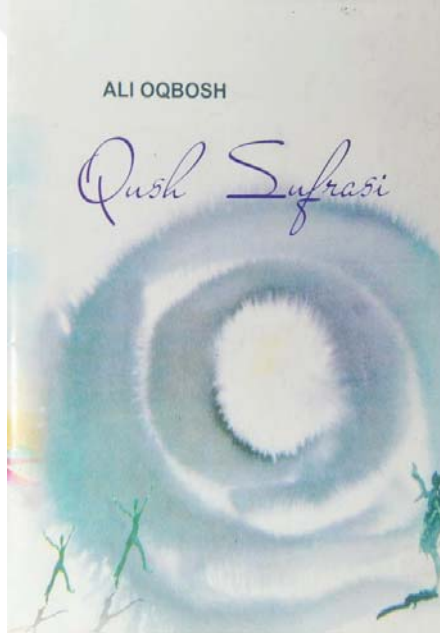
Ali Akbaş'ın şiirlerinin Azerbaycanlı yazar Ramiz Asker tarafından çevrileri. Bakü-2011.



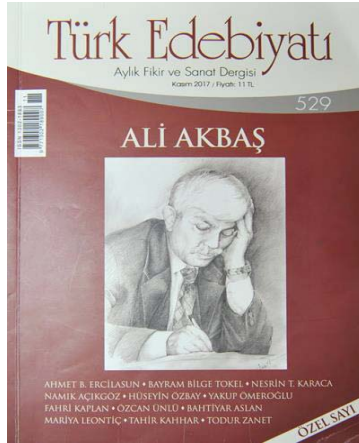
Kuş Sofrası kitabının Maria Leontiç tarafında Makedoncaya çevirisi. Toper, 2008.



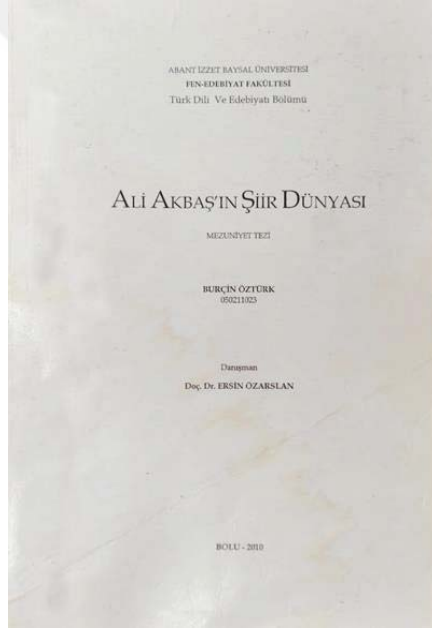
Kuş Sofrası kitabının Tahir Kaxxar tarafında Özbekçeye çevirisi. Taşkent, 2014.



Kuş Sofrası kitabının Miraziz A`zam tarafından Özbekçeye çevirisi. Taşkent, 2013.



Ali Akbaş'ın doğumunun 75. yılına özel sayı.



Ali Akbaş üzerine yapılmış mezuniyet tezi.



Ali Akbaş'ın editörü olduğu *Kardeş Kalemler* dergisi.